

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra sociologie a andragogiky

Bc. Petra Pilčíková

**KNIHOVNY VE ZLÍNSKÉM KRAJI JAKO INSTITUCE
CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ**

**The Libraries in Zlínský kraj as the institutions of lifelong
education**

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Věra Bočková, CSc.

Olomouc 2009

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní použité zdroje.

V Jasenné dne 22. 3. 2009

.....

Anotace

Práce se zabývá popisem vzdělávacích akcí, které v rámci celoživotního vzdělávání realizují veřejné knihovny ve Zlínském kraji. Vzdělávací akce jsou analyzovány z hlediska vzdělávacích forem, vzdělávacích metod, skupiny klientů, pro které jsou určeny a z hlediska tématu, o kterém vzdělávací akce pojednává. Práce vychází z odborné andragogické literatury a z analýzy dokumentů týkajících se činnosti knihoven.

Klíčová slova:

knihovna, celoživotní vzdělávání, zájmové vzdělávání

Obsah

Úvod	5
1. Teoretická východiska.....	6
1.1. Celoživotní vzdělávání.....	6
1.2. Vzdělávací proces	14
1.3. Charakteristika knihovny	25
1.4. Knihovny ve Zlínském kraji.....	33
2. Metodologie výzkum	38
2.1. Výzkumný cíl	38
2.2. Výběr knihoven zařazených do výzkumu.....	39
2.3. Metodika výzkumu.....	40
3. Výsledky výzkumu	46
3.1. Vzdělávací formy a metody v jednotlivých knihovnách	48
3.2. Vzdělávací akce pro děti a mládež	51
3.3. Vzdělávací akce pro dospělé.....	61
3.4. Vzdělávací akce pro seniory.....	65
3.5. Vzdělávací akce bez zaměření na konkrétní skupinu klientů	69
Závěr	80
Seznam použité literatury	85
Seznam dalších použitých zdrojů.....	89
Seznam tabulek.....	94
Příloha č. 1 – Emaily.....	95

Úvod

Knihovna – tato organizace je provozována téměř v každé obci v ČR a není to jen místo, kde se půjčují knihy a časopisy. Je to místo, kde vedle půjčování knih mohou zájemci navštívit nejrůznější kulturní a vzdělávací akce, zakoupit si publikace, které knihovny vydávají, či požádat o pomoc v práci s informacemi. Svými aktivitami a také dostupností pro širokou veřejnost knihovna přispívá k naplnění konceptu celoživotního vzdělávání. To reflektují také strategické dokumenty, které se zabývají vzděláváním. Na příklad v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice - Bílá kniha¹ se o knihovnách mluví jako organizacích, které mají pozitivní vliv na rozvoj zájmového vzdělávání.

Prostředím knihovny a především naplňováním jejího poslání v rámci celoživotního vzdělávání se zabývá také tato práce, která je zaměřena na knihovny ve Zlínském kraji. Tento kraj jsem si vybrala především z důvodu toho, že ve Zlínském kraji žiji, mám bohaté zkušenosti s tamními knihovnami a také jsem s některými v minulosti navázala spolupráci. Obecným cílem práce je identifikovat, charakterizovat a systematizovat vzdělávací akce, které knihovny organizují pro své klienty. Pokud budeme obecný cíl specifikovat, práce se zaměřuje na identifikaci vzdělávacích forem, vzdělávacích metod, skupin klientů, na které jsou vzdělávací akce zaměřeny, a také na identifikaci tématických oblastí, které jsou obsahem vzdělávacích akcí.

V práci bylo využito analýzy dokumentů. Dokumenty byly získány převážně z veřejně přístupných zdrojů (www stránky). Tento postup byl zvolen proto, že knihovny často na svých www stránkách uveřejňují kompletní přehled vzdělávacích akcí, případně vydávají dokumenty, které tento přehled obsahují (např. výroční zprávy, elektronické noviny). Z www stránek bylo možné získat dostatek informací relevantních pro tuto práci. Vedle informací z www stránek jsem v práci vycházela také z dokumentů, které na základě oslovení formou emailu poskytly některé knihovny. Kombinací těchto zdrojů se pro tuto práci podařilo získat velké množství relevantních informací.

---

¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice- Bílá kniha.[online]* Praha: Tauris 2001 [cit. 2. 12. 2008]. Dostupné na <<http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolocenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>>

1. Teoretická východiska

Tato kapitola je rozdělena do čtyř částí. První část je zaměřena na vymezení celoživotního vzdělávání, vztahu celoživotního vzdělávání a celoživotního učení, význam pro společnost. Druhá část obsahuje vymezení vzdělávacího procesu. Třetí část se zabývá popisem činností knihoven, významem knihoven ve společnosti a následně vztahem knihovny k celoživotnímu vzdělávání a učení. Čtvrtá část charakterizuje knihovny ve Zlínském kraji.

1.1. Celoživotní vzdělávání

Pojetí celoživotního vzdělávání je založeno na principu doplňování, rozšiřování, prohlubování a změně vzdělání jednotlivce v průběhu celého života podle aktuálních potřeb a zájmů.² Ve společnosti, kde je celoživotní vzdělávání realizováno, je umožněn přístup ke vzdělání kterémukoliv jednotlivci v kterémkoli období jeho života.³ Celoživotní vzdělávání zároveň dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním.⁴ Celoživotní vzdělávání probíhá ve třech základních etapách: předškolní výchova, školní vzdělávání, vzdělávání dospělých.⁵ Předškolní výchova je důležitá především z důvodu toho, že první roky života do značné míry předurčují rozvoj psychických a fyzických předpokladů i sociálních postojů dětí a mají klíčový význam pro utváření jejich osobnosti. První učitelé jsou rodiče. Výchovné působení rodiny podporuje institucionální předškolní vzdělávání, které je většinou organizováno v mateřských školách. Ty se stávají místem, kde děti získávají sociální kontakty, základní poznatky o životě kolem sebe a první podněty pro pokračující vzdělávání.⁶ V některých mateřských školách se dítě učí také první zásady zdravého životního stylu. Příkladem může být realizace projektu „Zdravá mateřská škola“, který v mateřských školách umožňuje vytvářet podmínky pro pohodu a zdraví. V těchto mateřských školách také probíhá výchova

² Srov: Bočková, V. *Vzdělávání- průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9, str.11

³ Srov: Bočková, V. *Vzdělávání- průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9, str.11

⁴ Srov: Bočková, V. *Vzdělávání- průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9, str.13

⁵ Srov: Bočková, V. *Vzdělávání- průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9, str.11

⁶ Srov: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice- Bílá kniha*. [online] Praha: Tauris 2001.[cit. 2. 12. 2008]. Dostupné na <<http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolocenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>>, str. 45

ke zdravému životnímu stylu.⁷ Přednosti předškolního vzdělávání v mateřských školách jsou spatřeny v odborném vedení dětí a v cílevědomém vytváření vhodných podmínek pro jejich rozvoj a vzdělávání.⁸ Druhou etapou celoživotního vzdělávání je školní vzdělávání, které můžeme rozdělit na základní, střední a terciální.⁹ V České republice trvá základní vzdělávání 9 let. Poskytuje všeobecné vzdělání a vytváří základ pro další vzdělávání a rozvoj člověka. Úkolem základního vzdělávání je také motivace k tomu, aby člověk pokračoval v učení i po ukončení školy. Střední vzdělávání zahrnuje především přípravu na povolání. V současné době se však spíše hovoří o přípravě pro život a první zaměstnání.¹⁰ V České republice je střední vzdělávání realizováno na středních školách a ukončeno maturitní zkouškou, výučním listem, nebo závěrečnou zkouškou. Poslední částí školního vzdělávání je terciální vzdělávání, které zahrnuje široký sektor vzdělávací nabídky následující zpravidla po vykonání maturitní zkoušky. Terciální vzdělávání je realizováno na vysokých školách, univerzitách a vyšších odborných školách. V rámci něj získá jedinec odborné vzdělání na vysoké úrovni.¹¹ Poslední etapou celoživotního vzdělávání je vzdělávání dospělých. To se dělí na školní, další profesní, občanské a zájmové. Školním vzděláváním rozumíme formální vzdělávání na školách. Dospělým je umožněno získat takový druh a stupeň vzdělání, které se běžně nabývá v mládí, v prezenční formě studia, nebo souběžně se zaměstnáním. Další profesní vzdělávání zahrnuje všechny formy profesního a odborného vzdělávání, které dospělý člověk absolvuje v průběhu aktivního pracovního života.¹² „Cílem tohoto druhu vzdělávání je co nejlepší, nejvýkonnější a nejschopnější jedinec.“¹³ Do dalšího profesního vzdělávání se zařazuje kvalifikační vzdělávání (zvyšování kvalifikace, prohlubování kvalifikace, zaškolení, zaučení, atd.), rekvalifikační vzdělávání a normativní školení (bezpečnost práce, protipožární ochrana, školení

---

⁷ Srov: Havlíková, M: *Zdravá mateřská škola*. 1. vyd. Praha: Portál 1995. str. 18 - 20

⁸ Srov: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice- Bílá kniha*. [online] Praha: Tauris 2001 [cit. 2. 12. 2008]. Dostupné na <<http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>>, str. 45

⁹ Srov: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Strategie celoživotního učení České republiky*. [online] Praha 2007 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_deklarace.htm>, str.12

¹⁰ Srov: Bočková, V. *Vzdělávání- průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9, str.12

¹¹ Srov: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Strategie celoživotního učení České republiky*. [online] Praha 2007 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_deklarace.htm>, str.12

¹² Srov: Bočková, V. *Vzdělávání- průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9, str.17-18

¹³ Šerák, M.: *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2005. ISBN 80-86284-55-7, str. 35

řidičů, atd.). Občanské vzdělávání se zaměřuje na formování vědomí práv a povinností osob. Zahrnuje problematiku etickou, estetickou, právní, ekologickou, všeobecně vzdělávací, atd. Zájmové vzdělávání uspokojuje vzdělávací potřeby v souladu s osobním rozvojem. Dotváří osobnost a umožňuje seberealizaci ve volném čase.¹⁴ Podle Šeráka je úkolem zájmového vzdělávání také pomoc žít lépe, rozšíření kompetencí a dovedností, řešení osobních i společenských problémů.¹⁵ Etapu vzdělávání dospělých je možné rozdělit na vzdělávání v produktivním věku a na vzdělávání v postproduktivním věku. Toto rozdělení vyplývá z uvědomění si odlišných psychologických, sociálních a biologických aspektů dospělých v produktivním věku a dospělých v postproduktivním věku - seniorů.¹⁶ Podle Pastiera v produktivním věku tvoří praktické zkušenosti důležitou součást celkové kvalifikace člověka.¹⁷ V produktivním věku se vzdělávací činnosti zaměřují na aktivity související s kvalifikací a zaměstnáním a na aktivity rozvíjející funkční gramotnost.¹⁸ V postproduktivním věku má každý člověk svoje praktické životní zkušenosti, kterým se v žádné vzdělávací aktivitě nedá naučit. Proto se doporučuje, aby zde edukativní aktivity vycházely z praktických zkušeností a účinně je využívaly.¹⁹ V tomto věku se do popředí dostává zájmové vzdělávání, vzdělávání směřující k seberealizaci a plnění humanizující poslání.²⁰

Na začátku 70. let 20. století patřil koncept celoživotního vzdělávání mezi hlavní koncepty a průvodce principů pro restrukturalizaci vzdělávání. Zpočátku se restrukturalizace vzdělávání zaměřovala jen na vzdělávání a vzdělávací systémy, poté však byla věnována pozornost tomu, aby zahrnovala všechny účinné vzdělávací aktivity. Začíná se tak hovořit o konceptu celoživotního učení. Základní

---

¹⁴ Srov. Bočková, V. *Vzdělávání- průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9, str.18

¹⁵ Šerák, M: *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2005. ISBN 80-86284-55-7, str.65

¹⁶ Srov. Matthaidesová, M: *Problematika knižnično-informačních služeb pre používateľov staršieho veku* In Obohacovanie života starších ľudí edukatívnymi aktivitami. Zborník zo seminára s medzinárodnou účasťou konaného pri príležitosti Európskeho roku strašich ľudí a solidarity medzi generáciami. Bratislava: Národné osvetové centrum 1994, str.84-85

¹⁷ Srov. Pastier, J: *Význam a poslanie vzdelávania v treťom veku* In Obohacovanie života starších ľudí edukatívnymi aktivitami. Zborník zo seminára s medzinárodnou účasťou konaného pri príležitosti Európskeho roku strašich ľudí a solidarity medzi generáciami. Bratislava: Národné osvetové centrum 1994, str.22, 26

¹⁸ Srov. Bočková, V. *Vzdělávání- průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9, str. 37

¹⁹ Srov. Pastier, J: *Význam a poslanie vzdelávania v treťom veku* In Obohacovanie života starších ľudí edukatívnymi aktivitami. Zborník zo seminára s medzinárodnou účasťou konaného pri príležitosti Európskeho roku strašich ľudí a solidarity medzi generáciami. Bratislava: Národné osvetové centrum 1994, str.22, 26

²⁰ Srov. Bočková, V. *Vzdělávání- průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9, str. 37

koncepční změna nastala v tom, že se začaly všechny možnosti učení (ať už v tradičních vzdělávacích institucích či mimo ně) chápat jako jediný propojený celek, který dovoluje přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami.²¹

Tento koncept je založen na 3 základních pilířích:

- je celoživotní, a proto zahrnuje vzdělávací činnosti od kolébky po hrob: v rámci tohoto aspektu vyrůstají otázky nad strukturou a vztahy mezi částmi vzdělávacího systému. Důležitým předpokladem pro celoživotní učení je systém, který umožňuje příjemný postup bez programového vedení a bez konce;
- zahrnuje učení v celé šíři života²² a připouští, že učení nastává v mnoha rozdílných situacích;
- zaměřuje se na učení spíše než na vymezení vzdělávání.²³

Celoživotní učení zahrnuje²⁴:

- formální vzdělávání: je realizováno ve vzdělávacích institucích. Jeho funkce, cíle, obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení jsou vymezeny právními předpisy. Zahrnuje získávání na sebe zpravidla navazujících stupňů vzdělání, jejichž absolvování je potvrzeno příslušným osvědčením (vysvědčením, diplomem atd.);²⁵
- neformální vzdělávání: zaměřeno na získání vědomostí, dovedností a kompetencí, které mohou zlepšit jeho společenské i pracovní uplatnění. Neformální vzdělávání je poskytováno v zařízeních zaměstnavatelů,

---

²¹ Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Strategie celoživotního učení České republiky*. [online] Praha 2007 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_deklarace.htm, str.12

²² Původní výraz „lifewide“

²³ Srov: Desjardins, R., Rubenson, K., Milana, M: *Unequal chances to participate in adult learning: international perspectives*. [online] Paris: Unesco 2006. [cit. 2.12.2008] Dostupné na <<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001488/148815e.pdf>, Str. 19

²⁴ Srov: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Strategie celoživotního učení České republiky*. [online] Praha 2007 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_deklarace.htm, str.13

²⁵ Srov: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Strategie celoživotního učení České republiky*. [online] Praha 2007 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_deklarace.htm, str.13

soukromých vzdělávacích institucích, nestátních neziskových organizacích, ve školských zařízeních a dalších organizacích. Nutnou podmínkou pro realizaci tohoto druhu vzdělávání je účast odborného lektora, učitele či proškoleného vedoucího. Nevede k získání stupně vzdělání.²⁶ Podle Šeráka se organizace neformálního vzdělávání všeobecně ukazují jako více flexibilní, specifické dle svého zaměření, méně standardizované a kladoucí důraz na sebeřízené učení²⁷. Dále uvádí, že pojem „neformální vzdělávání“ se do určité míry překrývá s pojmem „mimoškolské vzdělávání“.²⁸ Pojem „mimoškolské vzdělávání“ se často používá ve starší odborné literatuře pedagogiky dospělých (např. Paška²⁹, Skalka³⁰).

- informální učení: je chápáno jako proces získávání vědomostí, osvojování si dovedností a kompetencí z činností v zaměstnání, v rodině a ve volném čase. Zahrnuje také sebevzdělávání, kdy si učící se nemá možnost ověřit nabyté znalosti. Na rozdíl od formálního a neformálního vzdělávání je neorganizované, zpravidla nesystematické a institucionálně nekoordinované.³¹ Dohmen uvádí, že podle kvalifikovaných odhadů pokrývá informální učení až 75 % veškerého lidského učení.³²

Jaké důvody vedou v dnešní společnosti k prosazování konceptů celoživotního učení? V současné době se svět mění rychleji a rychleji. Přicházejí stále nové a nové poznatky. To ovlivňuje také život člověka.³³ Člověk zjistí, že poznatky, které nabyl ve svém mládí mu nepostačují k tomu, aby mohl reagovat na změny kolem

---

²⁶ Srov: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Strategie celoživotního učení České republiky*. [online] Praha 2007 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_deklarace.htm str.13

²⁷ Srov: Šerák, M: *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2005. ISBN 80-86284-55-7, str.65

²⁸ Srov: Šerák, M: *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2005. ISBN 80-86284-55-7, str.62

²⁹ Paška, P.: *Základy pedagogiky dospělých*. 1.vyd. Bratislava: Obzor 1976.

³⁰ Skalka, J: *Základy pedagogiky dospělých*. 1.vyd. Praha: SPN 1989..

³¹ Srov: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Strategie celoživotního učení České republiky*. [online] Praha 2007 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_deklarace.htm str. 13

³² In Beneš, M: *Andragogika – teoretické základy*. 1. vyd. Praha: EUROLEX BOHEMIA 2003, str. 95

³³ Palán, Z: *Memorandum o celoživotním učení a současnost v ČR* In, AIVD ČR, IMPS: Celoživotní vzdělávání- čas jednat. Sborník příspěvků k Regionální konferenci vzdělávání dospělých. Brno 28.11.2001.

sebe a aby se uplatnil ve svém pracovním životě, a tak se potřebuje stále rozvíjet.³⁴ Pokud si člověk osvojí odpovídající vědomosti a dovednosti, které jsou ve společnosti vyžadovány, zvyšuje u sebe úroveň zaměstnatelnosti, tedy schopnosti najít a udržet si zaměstnání. Zaměstnatelnost podporuje u člověka nezávislost, sebeúctu a blahobyť, a proto je klíčem k celkové kvalitě lidského života. Zaměstnatelnost je jedním z klíčových výsledků úspěšného učení, avšak úspěch ve společnosti nespočívá pouze v získání placeného zaměstnání. Z tohoto důvodu je úkolem celoživotního učení také podpora aktivního občanství tak, aby se člověk podílel na společenském a hospodářském životě, na zvyšování šancí, na eliminaci rizik, s nimiž se setkává, a na zvyšování míry sounáležitosti, kterou pociťuje ke společnosti. Jak podpora aktivního občanství, tak podpora zaměstnatelnosti znamená větší pravděpodobnost, že se člověk uplatní ve společnosti.³⁵ Jak ukazují zahraniční studie³⁶, vedle postavení ve společnosti ovlivňuje celoživotní učení také jeho fyzické a psychické zdraví. Celoživotní učení přispívá k tomu, aby se člověk cítil dobře, k ochraně před mentálními nemocemi, k úspěšnějšímu zotavení při mentálních chorobách a k vyrovnání se se stresovými situacemi. Celoživotní učení posiluje u člověka také sebeúctu, cílevědomost a sebedůvěru. To se samozřejmě může pozitivně odrazit v komunikaci s dalšími lidmi (např. v rámci rodiny či komunity).³⁷

S prosazováním konceptu celoživotního učení se mění také role formálního vzdělávání. To v rámci celoživotního učení sice vytváří nezbytné základy, ale na druhé straně vedle neformálního vzdělávání a informálního učení tvoří už pouze jeho jednu část.³⁸ Změna role jednotlivých částí celoživotního učení se projevuje také ve strategických dokumentech zaměřených na vzdělávání. To je zřejmé už při

---

³⁴ Srov: Medel-Anonuevo: *Lifelong learning-discourses in Europe* [online]. Unesco 2003 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001364/136413e.pdf#136438>, str. 31

³⁵ Srov: *Memorandum o celoživotním učení*. [online] Pracovní materiál Evropské komise. Listopad 2000 [cit. 8.12.2008]. Dostupné na <http://www.nvf.cz/archiv/memorandum/obsah.htm>

³⁶ Viz např. Hammond, C: *Impacts of lifelong learning upon emotional resilience, psychological and mental health: fieldwork evidence* [online] In Oxford Review of Education, Vol 30, No. 3, December 2004 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na www.jstor.org,

³⁷ Srov: Viz např. Hammond, C: *Impacts of lifelong learning upon emotional resilience, psychological and mental health: fieldwork evidence* [online] In Oxford Review of Education, Vol 30, No. 3, December 2004 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na www.jstor.org, str 551, 566

³⁸ Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Strategie celoživotního učení České republiky*. [online] Praha 2007 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_deklarace.htm, str.12

srovnání dokumentů Learning to be³⁹, který byl vydán v roce 1972 komisí UNESCO, a Memorandum o celoživotním učení⁴⁰ z roku 2000, který byl vytvořen Evropskou komisí. Dokument Learning to be se zaměřuje především na vzdělávací systém⁴¹; informální vzdělávání se zde objevuje jen okrajově v podobě úvah o aplikaci rádia a televize do výuky.⁴² V protikladu k tomu, se v Memorandu o celoživotním učení začíná ve větším měřítku hovořit o významu neformálního vzdělávání (např. uznávání znalostí získaných praxí, zdůrazňuje se význam poradenství v rámci vzdělávání a spolupráce mezi jednotlivými institucemi zapojenými do vzdělávání).⁴³ Fakt, že je zdůrazňován význam neformálního vzdělávání, ovlivňuje také roli knihoven ve strategických dokumentech. Ve Světové deklaraci vzdělání pro všechny: uspokojení základních potřeb⁴⁴ z roku 1990 se o knihovnách hovoří jako o institucích napomáhajících k tomu, aby si lidé uvědomili své schopnosti, jimiž mohou dosáhnout uspokojení základních vzdělávacích potřeb všech. V Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice - Bílá kniha⁴⁵ se zase o knihovnách mluví jako organizacích, které mají pozitivní vliv na rozvoj zájmového vzdělávání.⁴⁶

K tomu napomáhá:

- dostupnost knihoven: knihovny totiž existují téměř v každé obci. Většinou se nacházejí na vhodném místě společně s dalšími veřejnými službami. Obvykle jsou dostupné postiženým a jsou přizpůsobeny i potřebám

---

³⁹ UNESCO: *Learning to be: The world of education today and tomorrow*[online].Paris: Unesco 1972[cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://www.unesco.org/education/pdf/15_60.pdf>

⁴⁰ Memorandum o celoživotním učení.[online] Pracovní materiál Evropské komise.Listopad 2000 [cit. 8.12.2008]. Dostupné na <<http://www.nvf.cz/archiv/memorandum/obsah.htm> >

⁴¹ viz. UNESCO: *Learning to be: The world of education today and tomorrow*[online].Paris: Unesco 1972[cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://www.unesco.org/education/pdf/15_60.pdf> str. 32-33

⁴² viz. UNESCO: *Learning to be: The world of education today and tomorrow*[online].Paris: Unesco 1972[cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://www.unesco.org/education/pdf/15_60.pdf> str. 34

⁴³ *Memorandum o celoživotním učení*.[online] Pracovní materiál Evropské komise.Listopad 2000 [cit. 8.12.2008]. Dostupné na <<http://www.nvf.cz/archiv/memorandum/obsah.htm> >

⁴⁴ *Světová deklarace vzdělání pro všechny: Uspokojení základních vzdělávacích potřeb*[online]. Jomtien (Thajsko) 1990.[cit. 2.12.2008] Dostupné na http://www.msmt.cz/Files/DOC/Svetova_deklarace_vzdelani_pro_vsechny.doc,

⁴⁵ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice- Bílá kniha*.[online] Praha: Tauris 2001 [cit. 2. 12. 2008]. Dostupné na <<http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>>

⁴⁶ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice- Bílá kniha*.[online] Praha: Tauris 2001 [cit. 2. 12. 2008]. Dostupné na <<http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>>, str. 55

nevidomých. Dalším pozitivním aspektem je také to, že knihovny často spolupracují s organizacemi, které poskytují vzdělávání. Proto mohou poskytnout uživateli informace o možnostech vzdělávání.⁴⁷

podpora všech forem celoživotního učení: knihovny mohou doplňovat formální vzdělávání díky tomu, že nabízí velké množství odborné literatury.⁴⁸ Velký význam mají pro rozvoj distančního studia. Dálkoví studenti, kteří se učí doma, navštěvují často místní knihovnu jako primární zdroj tištěných materiálů a kvůli možnosti přístupu k internetu.⁴⁹ Knihovny významně působí také v oblasti neformálního vzdělávání. Poskytují podpůrné materiály pro neformální vzdělávání ve vzdělávacích institucích a také samy organizují neformální vzdělávací akce (např. kurzy PC). Přístupem k informacím pro všechny, čímž se knihovny řídí, umožňují klientům také možnost sebevzdělávání. Klienti si mohou vypůjčit nejrůznější odbornou literaturu a individuálně se vzdělávat.

rozvoj práce s informacemi: knihovníci znají širokou škálu publikací, které mohou být studujícímu k užítku. Vědí, jak dostupný ten který typ publikace je (např. jak je tomu u vládních zpráv, akademických materiálů, zahraničních publikací). Knihovníci mohou nabídnout také hlubší znalosti v používání systémů založených na informačních technologiích. Ovládání těchto systémů není průhledné a často, pokud si uživatel hledá informaci sám, nemusí být úspěšný, i když systém informaci obsahuje. Knihovníci mohou vyhledávací operace provést na přání uživatele a také mohou pomoci uživateli, který se v systému chce pohybovat sám.⁵⁰

---

⁴⁷ Srov: Národní knihovna ČR, obor knihovnictví: *Knihovny v informační společnosti- Otevřené vzdělávání ve veřejných knihovnách* [online]. Praha 2003.[cit. 6.12.2008] Dostupné na < <http://knihovnam.nkp.cz>> str. 25 - 26

⁴⁸ Srov: Národní knihovna ČR, obor knihovnictví: *Knihovny v informační společnosti- Otevřené vzdělávání ve veřejných knihovnách* [online]. Praha 2003.[cit. 6.12.2008] Dostupné na < <http://knihovnam.nkp.cz>> str. 24

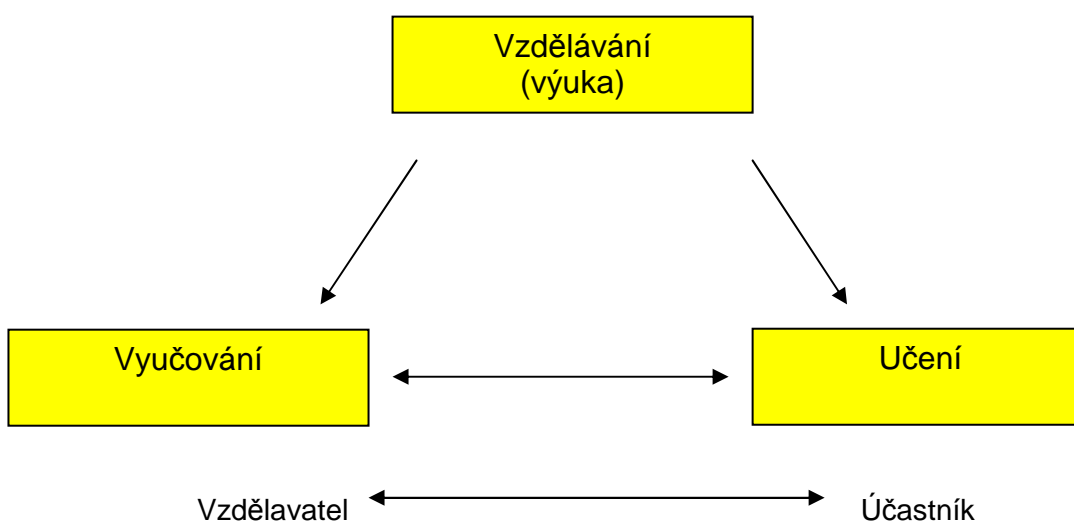
⁴⁹ Srov: Národní knihovna ČR, obor knihovnictví: *Knihovny v informační společnosti- Otevřené vzdělávání ve veřejných knihovnách* [online]. Praha 2003.[cit. 6.12.2008] Dostupné na < <http://knihovnam.nkp.cz>> str. 24

⁵⁰ Národní knihovna ČR, obor knihovnictví: *Knihovny v informační společnosti- Otevřené vzdělávání ve veřejných knihovnách* [online]. Praha 2003.[cit. 6.12.2008] Dostupné na < <http://knihovnam.nkp.cz>> Str. 25 - 26

1.2. Vzdělávací proces

Vzdělávacím procesem se zabývá didaktika, kterou Skalková definuje jako teorii vzdělávání a vyučování.⁵¹ Podle Mužíka vychází didaktika z těchto základních pojmů: vzdělávání, vyučování, učení, výuka. Vztah mezi jednotlivými pojmy je vyjádřen na obr. č. 1.

Obrázek 1: Vztah mezi vzděláváním, vyučením a učením⁵²

Vzdělávání definuje Mužík jako proces, v němž si člověk prostřednictvím vyučování osvojuje soustavu poznatků a činností, kterou vnitřním zpracováním – učením – přetváří ve vědomosti, dovednosti a návyky. Vzdělávání se odehrává mezi dvěma činiteli: mezi vzdělavatelem a účastníkem.⁵³ Vyučování je činnost vzdělavatele, který iniciuje, motivuje učení účastníka tak, aby dosáhl žádoucího stavu, tedy určité soustavy vědomostí a dovedností. Učení je aktivní činnost účastníka spočívající v kvantitativním i kvalitativním nárůstu osvojených poznatků. A výuka je komplexní proces, který tvoří jednotu působení vyučování a učení. Často se používá pojem didaktický proces, který má rozhodující roli ve vzdělávání.⁵⁴ Je to velmi složitý proces ovlivňovaný vnějšími i vnitřními faktory. Mezi vnější faktory patří především faktory politické, ekonomické, sociální, vědecko – technické, demografické. Z hlediska vnitřních faktorů je didaktický proces vytvářen řadou prvků, které v něm plní různé funkce, mají rozdílnou váhu, vytvářejí nestejný počet

⁵¹ Srov: Skalková, J: *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada 2007, str. 15

⁵² Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 13

⁵³ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 13

⁵⁴ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 14

vazeb, navzájem se ovlivňují a přesto tvoří kompletní celek.⁵⁵ Mužík považuje za základní prvky didaktického procesu⁵⁶:

- cíl (je určen zvenčí – např. politikou);
- obsah (učební látka);
- vzdělavatele (zprostředkování učiva);
- žáka (účastníka) procesu učení;
- didaktické prostředky (zahrnují všechny další prvky podporující dosažení výukových cílů, jedná se na příklad o materiálně technickou základnu výuky).

Determinující kategorií, která je prioritní před ostatními didaktickými prvky, jsou podle Mužíka vzdělávací cíle.⁵⁷ Skalková chápe cíle jako zamýšlený a očekávaný výsledek, k němuž vzdělavatel v součinnosti s účastníky směřuje.⁵⁸ Jak však uvádí Šerák, v zájmovém vzdělávání, kam zařazujeme většinu vzdělávacích aktivit knihoven, patří stanovení cíle mezi kroky, kde se dělají chyby. Na příklad se často můžeme setkat s tím, že ještě před cílem je prvotně formulován obsah učiva.⁵⁹ Výhoda stanovení cílů tkví v tom, že se může vzdělavatel cílevědoměji připravovat na svá vystoupení; je možné přesněji ověřit osvojené znalosti a dovednosti účastníků; účastníci vědí, co je čeká a dále pro účastníky působí motivačně.⁶⁰

Cíl je dále spojen s učivem. To je chápáno jako didakticky transformovaná soustava poznatků a činností, které si má účastník ve vyučování osvojit v podobě vědomostí a dovedností.⁶¹ Didaktická transformace začíná tím, že si vzdělavatel uvědomuje, čemu má naučit a v jakém pojetí. Dále také vzdělavatel hledá cesty, jak uvádět učivo rozličných předmětů do životních kontextů, které umožňují rozvíjet poznávací a hodnotové aspekty.⁶²

---

⁵⁵ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 42

⁵⁶ Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 42

⁵⁷ Srov: Mužík, J: *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Plzeň: Fraus 2005, ISBN 80-7238-220-9, str. 43

⁵⁸ Srov: Skalková, J: *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada 2007, str. 119

⁵⁹ Srov: Šerák, M: *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2005. ISBN 80-86284-55-7, str. 77

⁶⁰ Srov: Mužík, J: *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Plzeň: Fraus 2005, ISBN 80-7238-220-9, str. 43 - 44

⁶¹ Nelešovská, A., Spáčilová, H: *Didaktika II*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 2001. ISBN 80-7067-957-3, str. 29

⁶² Srov: Skalková, J: *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada 2007, str. 136

Významnou roli v didaktickém procesu hraje také vzdělavatel, který volí prostředky a postupy směřující k dosažení vytyčeného cíle. Aby byl vzdělavatel úspěšný, měl by podle Bočkové splňovat následující požadavky⁶³:

- odbornost, která spočívá v širokých a hlubokých vědomostech a doplněných o dovednosti a vlastní zkušenosti z daného oboru;
- pedagogické (andragogické) dovednosti umožňující řídit a ovlivňovat učební procesy dospělých;
- osobnostní vlastnosti: smysl pro odpovědnost, tvořivá iniciativa, činnost, kritičnost, sebekritičnost, čestnost, smysl pro spravedlnost, snášenlivost a zásadovost, důvěra k jednotlivcům a ke skupině, vyrovnanost a sebeovládání;
- komunikativní dovednosti, vyjadřovací schopnosti.

Jak uvádí Šerák, v zájmovém vzdělávání nebývají všechny požadavky na vzdělavatele často naplněny. To je způsobeno především tím, že v zájmovém vzdělávání pracují spíše nadšenci než fundovaní odborníci, často didakticky zcela nekvalifikovaní. Tuto činnost obvykle vykonávají mimo své hlavní povolání, přičemž mezi jejich motivy patří snaha o překonání rutiny svého povolání, touha po změně a aktivitě, vědomí společenské závažnosti a pocit jakéhosi poslání.⁶⁴

Dalším důležitým prvkem didaktického procesu jsou účastníci. V rámci celoživotního vzdělávání můžeme rozlišit 2 základní skupiny účastníků: děti, mládež a dospělí. Mezi charakteristikami těchto skupin jsou značné rozdíly způsobené odlišnou biologickou a sociální zralostí, motivací nebo zkušeností.⁶⁵ Na příklad podle Mužíka je možné ve vzdělávání dětí a mládeže a ve vzdělávání dospělých spatřit následující rozdíly:⁶⁶

---

⁶³ Srov: Bočková, V. *Vzdělávání- průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9, str.12

⁶⁴ Srov: Šerák, M: *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2005. ISBN 80-86284-55-7, str. 75

⁶⁵ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 29

⁶⁶ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 30 - 32

Tabulka 1: Rozdíly ve vzdělávání mezi skupinou dětí a mládeží a skupinou dospělých

Děti a mládež	Dospělí
Pojetí výchovné a vzdělávací péče	
Vzdělávání jako příprava na život	Vzdělávání jako nutný doprovodný jev života
Zaměření na vzdělávací normativy	Zaměření na potřeby vzdělávaných
Učení potencionálního	Učení potřebného
Nápodoba a kontrola chování	Pomoc při řešení profesních a životních problémů
Charakter vzdělávacího procesu	
Převážně institucionální a stabilizované vzdělávací aktivity	Převážně decentralizované a flexibilní vzdělávací aktivity
Cíle, obsah a formy výuky jsou unifikované; děti je berou jako dané	Cíle, obsah a formy výuky jsou diverzifikované podle vzdělávacích potřeb; dospělí by měli mít možnost více ovlivňovat cíle, učební látku, formy a metody výuky
Tradiční didaktické metody výuky	Tvorba operativních metodických soustav podle skladby účastníků a dalších podmínek
Získané vědomosti a dovednosti jsou využívány až za určité časové období	Získané vědomosti a dovednosti jsou využívány hned nebo za krátkou dobu
Vzdělavatel	
Podle Maňáka je výchozí situace vzdělavatele ve vzdělávání dospělých složitější. Učitel dospělých si musí svou odbornou a morální autoritu vybudovat sám, tj. že musí účastníky přesvědčit, že právě on, který je způsobilý jim sdělovat poznatky. Dospělí také sdělované poznatky nejen kladně přijímají, ale také pochybují, ověřují, odmítají. Může nastat situace, kdy je dospělý vzdělávaný kompetentnější než vzdělavatel.	

V současné době lze v některých oblastech vzdělávání dětí a dospělých spatřovat také podobnosti. Podle Mužíka je to například oblast obsahu výuky, který

je v obou oblastech většinou založen na relativně pevné základní učební dokumentaci.⁶⁷

Vedle rozdílů v procesu vzdělávání je třeba také respektovat specifika skupin v oblasti biologické a sociální. Podle Livečky a Kubálka je úspěch vzdělávání dospělých ovlivněn biologickými aspekty, které na příklad ovlivňují kvalitu vnímání a pozornosti. S rostoucím věkem do hranice zhruba 35 let dochází ke zlepšování rozsahu vnímání a kvality pozornosti. Proto dospělým do 35 let může vzdělavatel poskytnout větší rozsah poznatků, než je tomu u dětí a mládeže. S věkem se také zvyšuje stabilita a soustředěnost vnímání. Dospělí se tak mohou déle soustředit na jeden typ činnosti, současně se mohou obtížněji adaptovat z jednoho typu výuky na druhý⁶⁸. Podle Petřkové dochází u dospělých také ke změně ve zrakové výkonnosti (např. zhoršení zrakové ostroty), sluchové výkonnosti (např. zhoršené vnímání mluvené řeči u starších účastníků), v psychomotorice (člověk se stává pomalejší nejen v pohybu, ale i v pracovních aktivitách), v poznávacích funkcích (např. zhoršení paměti).⁶⁹ Jak uvádí Kubálek s Livečkou, ve vzdělávání dospělých je třeba zohledňovat také specifika dalších faktorů jako na příklad aktivitu vzdělávaného; intenzitu procesu v učení; spojení teorie, zkušeností a praxe; motivaci. Co se týká aktivity, tak u dospělých platí, že čím jsou ve výuce aktivnější, tím více se podílí na výuce diskutováním, řešením, osobním vystupováním, tím více mají z učení. Intenzita procesu v učení bude zase posilněna, pokud bude dospělý informován o výsledku učení po každém jednotlivém učebním aktu. To znamená, že po určitém kusu probraného učiva si vzdělavatel ověří, zda účastníci mysleli souběžně s ním, zda učivo pochopili správně nebo s některými chybami. Dalším faktorem ovlivňující učení je spojení teorie, zkušeností a praxe. Dospělému totiž často působí větší potíže, má – li teorii spojovat se svými zkušenostmi a promítat si je do své praxe. Proto při obou přechodech (zkušenosti – teorie a teorie – praxe) potřebuje pomoc vzdělavatele, zejména není – li zbláhý ve studiu. Učení také ovlivňuje motivace k přijímání poznatků. Dospělý se učí ochotněji, domnívá –li se, že to přináší užitek a osobní prospěch. Proto je ve vzdělávání dospělých důležité stanovit cíl, aby dospělý věděl, k čemu jeho učení povede. Motivaci může ovlivnit také sám vzdělavatel, když bude při vhodných poznacích trpělivě objasňovat, jak se to projeví v životě

---

⁶⁷ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 35

⁶⁸ Srov: Kubálek, J., Livečka, E.: *Co má vědět a dovést lektor mimoškolského vzdělávání -1. díl*. Ostrava: Krajské kulturní středisko v Ostravě 1975, str. 34 - 35

⁶⁹ Srov: Petřková, A: *Vzděláváme dospělé – pracovní sešit 1 k distančnímu vzdělávání*. 1. řada. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouc, Středisko distančního vzdělávání. str. 28 - 30

dospělého.⁷⁰ Kromě motivace v rámci vzdělávacího procesu je třeba si také uvědomit, co vede dospělé k učební aktivitě. Podle studie Carol Aslanin, kterou publikovala v roce 1980, se 83 % dospělých učilo za účelem zvládnutí životních změn, 17 % z potřeby sociálních kontaktů nebo z důvodů uspokojení poznávacích zájmů. Jako hlavní příčinu zahájení učebního projektu dospělí nejčastěji uváděli práci (56 %) a rodinu (34 %).⁷¹

V rámci skupiny dospělých se na základě svých specifických vlastností vymezují senioři. Při vzdělávání seniorů je třeba si uvědomit, že mezi staršími lidmi existují velké rozdíly v psychických a kognitivních schopnostech a dovednostech, v zájmech a potřebách. Tyto rozdíly spíše rostou a jsou závislé i na objektivně daných životních situacích (např. zdravotní stav, dosažené vzdělání, bydlení, finanční zajištění, úroveň sociální integrace). Starší lidé tedy netvoří nějakou homogenní skupinu, ale jejich schopnosti a motivace k učení závisí na vzájemném působení dvou faktorů – osobnosti a životní situace.⁷² Podle Prusákové je důležité znát např. psychické vlastnosti seniorů. Proces vzdělávání může být u seniorů úspěšný jen tedy, budeme – li tyto psychické vlastnosti respektovat. Na příklad je důležité vědět, že ve starším věku je dominantnější logická paměť, a proto je vyžadováno logické uspořádání učiva a logické postupy. Dále je potřeba nezapomínat, že senioři potřebují více času na učení a je třeba respektovat jejich tempo.⁷³

Znalost cílových skupin je v rámci vzdělávacího procesu důležitá a výrazně ovlivňuje efektivitu vzdělávacího procesu. Charakteristiky cílových skupin zohledňujeme při stanovování cílů, výběru učiva a volbě didaktických prostředků. Tak např. to, že si uvědomujeme, že práce a rodina patří mezi hlavní důvody, proč se dospělí vzdělávají, při výběru učiva můžeme zaměřit pozornost na ty poznatky, které dospělí využijí v těchto oblastech. U seniorů, kteří už povětšinou nejsou zapojeni do pracovního procesu, však učivo bude zaměřeno do jiných oblastí. Biologické zvláštnosti u jednotlivých cílových skupin mohou na příklad ovlivnit i množství učiva. Jak už bylo uvedeno výše, u dospělých do 35 let se zvyšuje kvalita vnímání a udržení pozornosti. Proto můžeme u této skupiny zařadit do učiva větší

---

⁷⁰ Kubálek, J., Livečka, E.: *Vademekum lektora dospělých – Co musí vědět a umět lektor dospělých*. 1. vyd. Praha: Práce 1975., str. 18 - 20

⁷¹ In Beneš, M: *Andragogika – teoretické základy*. 1. vyd. Praha: EUROLEX BOHEMIA 2003, str. 136

⁷² Srov: Beneš, M: *Andragogika – teoretické základy*. 1. vyd. Praha: EUROLEX BOHEMIA 2003, str. 139 - 140

⁷³ Srov: Prusáková, V: *Osobitosti vzdelavania ľudí staršieho veku* In Zborník zo seminára s medzinárodnou účasťou konaného pri príležitosti Európskeho roku straších ľudí a solidarity medzi generáciami. Bratislava: Národné osvetové centrum 1994, str. 105 -106

rozsah informací než na příklad u seniorů, kde naopak dochází ke zhoršení kvality vnímání.

Další skupinou prvků didaktického procesu jsou didaktické prostředky, které v nejširším slova smyslu zahrnují vše, co napomáhá dosažení cílů vzdělávání. Jsou to především obsah, formy, principy, metody, pomůcky a didaktická technika, organizace, materiálně technické zajištění výuky, atd.⁷⁴ Z uvedeného výčtu se budeme věnovat vzdělávacím formám a metodám. Při definování těchto prostředků je možné spatřit výrazné rozdíly. Pokud srovnáme starší literaturu se současnou, můžeme zjistit, že to, co je nyní považováno za metodu, bylo v minulosti zařazováno do vzdělávacích forem.⁷⁵ V rámci této práce však budu vycházet ze současného pojetí formy a metody. Formu definuje Mužík jako „určitý rámeček výuky, tj. procesů vyučování a učení. Je to vlastně různý způsob řízení a organizace didaktického procesu“.⁷⁶ Didaktické formy se dělí podle různých hledisek. Palán rozděluje vzdělávací formy podle:⁷⁷

- časového hlediska (základní vyučovací jednotkou je vyučovací hodina, ve vzdělávání dospělých dvouhodina);
- prostředí vyučování (výuka ve třídě, laboratoři, dílně, na pracovišti, v terénu, atd...);
- organizačního uspořádání studujících (vyučování individuální, skupinové, apod.) včetně typu interakce mezi studujícím a učitelem (vyučování kooperativní, participativní, individualizované, eventuelně formy řízené a volné);
- zaměření pedagogické akce (specializační kurzy, inovační, rekvalifikační).

Řehák dále dělí formy na ty, které mají trvalé složení účastníků (např. studijní skupiny, kurzy, semináře) a formy s nestálým složením účastníků (tématické večery,

---

⁷⁴ Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 35

⁷⁵ Viz např. Kubálek, J., Livečka, E.: *Didaktické aspekty v podnikové a mimoškolní vzdělávací práci s dospělými*, 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova 1976, jsou mnohé metody jako přednáška, beseda, pojímána jako forma, zatímco v současné době se řadí spíše k metodám.

⁷⁶ Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 55

⁷⁷ In: Mužík, J: *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Plzeň: Fraus 2005, ISBN 80-7238-220-9, str. 84

vzdělávací cykly).⁷⁸ Společně s Bočkovou rozdělují vzdělávací formy podle délky trvání na jednorázové (zpravidla příležitostné) a cyklické (určené dlouhodobým plánem).⁷⁹ Mužík dále uvádí, že při rozlišování didaktických forem je nutné upřednostňovat dvě základní kritéria: charakter vztahu a činnosti lektora a účastníka ve vzdělávacím procesu a ekonomické kritérium.⁸⁰ Podle těchto kritérií pak popisuje 5 základních vzdělávacích forem⁸¹:

- přímá výuka: vyznačuje se osobním kontaktem vzdělavatele s účastníkem. Tato forma práce vzdělavatele je založena na přímém partnerství ve výuce. Vzdělavatel si musí v rámci výuky vybudovat svoji autoritu;⁸²
- kombinovaná výuka: její hlavní příčinou vzniku je modernizace výuky převedením její části do individuálního, ale vzdělavatelem řízeného, samostudia účastníků. Patří sem např. vstupní semináře, závěrečné zkoušky či jiné formy ověřování účastníků;⁸³
- korespondenční vzdělávání (distanční studium): vyznačuje se tím, že vzdělavatel a účastník jsou v průběhu výuky odděleni v čase a v prostoru. Komunikace mezi lektorem i účastníkem probíhá jednak prostřednictvím studijních materiálů, případně přes krátkodobé semináře a konzultace. Korespondenční vzdělávání může mít podobu korespondenčních kurzů, nebo může obsahovat prvky e-learningu (např. distribuce přes mediální nosiče);⁸⁴
- terénní vzdělávání: představuje zcela specifickou formu vzdělávací práce. V podstatě zahrnuje všechny prvky předchozích didaktických forem, ale ve specifických podmínkách, převážně mimo rámec standardních vzdělávacích zařízení a institucí, tedy v terénu;⁸⁵

---

⁷⁸ In: Mužík, J: *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Plzeň: Fraus 2005, ISBN 80-7238-220-9, str. 84

⁷⁹ Srov: Bočková, V.; Řehák, M.: *Nárys didaktiky dospělých*. Olomouc: Univerzita Palackého 1986. str. 46

⁸⁰ Mužík, J: *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Plzeň: Fraus 2005, ISBN 80-7238-220-9, str. 84

⁸¹ Srov: Mužík, J: *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Plzeň: Fraus 2005, ISBN 80-7238-220-9, str. 84

⁸² Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 56

⁸³ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 57 - 58

⁸⁴ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 57

⁸⁵ Srov: Mužík, J: *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Plzeň: Fraus 2005, ISBN 80-7238-220-9, str. 102 - 103

- sebezvzdělávání: vyznačuje se tím, že vzdělavatel a účastník vyučovacího procesu jsou spojeni v jedné osobě.⁸⁶

Mužikovu klasifikaci vzdělávacích forem používá také Šerák, který uvádí, že pro zájmové vzdělávání, které je povětšinou realizováno v knihovnách, je typická přímá výuka (např. přednášky, semináře, kurzy). Velice málo je využíváno distančního vzdělávání především z důvodů vysokých technologických, odborných a finančních nároků.⁸⁷ Vedle vzdělávacích forem přímé výuky, korespondenčního vzdělávání a terénního vzdělávání přispívají knihovny také k rozvoji sebezvzdělávání. Jedná se o služby jako na příklad poradenství v oblasti výběru knih, nebo vydávání publikací. Tyto služby nerozšiřují nabídku vzdělávacích akcí v knihovnách, spíše se jedná o podporu formálního vzdělávání nebo individuálního sebezvzdělávání u klientů. Vzhledem k rozsahu této práce a specifičnosti těchto služeb se dále vzdělávací formou „sebezvzdělávání“ nebudu zabývat.

Vzdělávací proces výrazně ovlivňuje volbu vzdělávacích metod, které Mužík definuje jako „vytvoření postupů, kterými lektor předává poznatky a formuje dovednosti, případně návyky účastníků. Stejně tak lze do vzdělávací metody zahrnout postupy účastníka, kterými si vědomosti, dovednosti či návyky osvojuje“.⁸⁸ Skalková chápe metodu jako „způsob záměrného uspořádání činností vzdělavatele i účastníků, které směřují ke stanoveným cílům“.⁸⁹ Jak dále uvádí, didaktické metody procházejí dlouhým historickým vývojem. Měnily se v závislosti na společensko-historických podmínkách vyučování, na charakteru vzdělávacích institucí, na pojetí vzdělávacího procesu v tom kterém období.⁹⁰ Literatura uvádí různé klasifikace didaktických metod.

Podle vztahu k praxi vzdělávaných jsou děleny na⁹¹:

- teoretické: lze pokládat za nejvhodnější pro předávání teoretických poznatků, pro objasnění pojmů, principů, teorií. Patří sem např. klasická přednáška, přednáška s diskusí, seminář, cvičení;

⁸⁶ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 58

⁸⁷ Srov: Šerák, M: *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2005. ISBN 80-86284-55-7, str. 80

⁸⁸ Mužík, J: *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Plzeň: Fraus 2005, ISBN 80-7238-220-9, str. 115

⁸⁹ Skalková, J: *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada 2007, str. 15

⁹⁰ Srov: Skalková, J: *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada 2007, str. 15

⁹¹ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, 69 - 70

- teoreticko - praktické: poskytují nejen poznatky, ale zaměřují se také na získání předpokladů k úspěšnému jednání v praxi, a to zejména na analýzu problémů a na jejich řešení. Zařazujeme zde diskusní metody, problémové metody, projektové metody;
- praktické: jsou postupy praktického zaučení – zácviku. Zdokonalují pracovní schopnosti potřebné pro zastávání dané činnosti, utvářejí pozitivní postoje k práci, učí různým formám mezilidské interakce. Patří sem např. instruktáž, stáž, exkurze.

Dále můžeme metody dělit podle podoby pomoci, kterou vyvíjí vzdělavatel směrem k učení účastníka. Podle tohoto hlediska se dělí na metody transferu a metody facilitace. Metodami transferu jsou nazývány ty metody, kdy vzdělavatel „shora“ přenáší na účastníky vědomosti, dovednosti a návyky. Jsou to např. přednáška, seminář, exkurze. Metody facilitace se vyznačují tím, že se vzdělavatel spíše soustředí na podporu učebních aktivit a celého procesu učení vzdělávaného.⁹² Metody je možné rozdělit také podle vztahu metody k řešení individuálních vzdělávacích potřeb účastníků. Metody dělíme podle toho, zda jsou orientovány na poznání společenských a profesních problémů vzdělávaných nebo na řešení těchto problémů. Mezi metody zaměřené na poznání problémů patří například přednáška, cvičení, seminář, diskuse. Mezi metody zaměřené na řešení problémů patří ekonomické hry, systematické pozorování, zácvik, exkurze a stáže.⁹³ Pro potřeby zájmového vzdělávání Šerák uvádí upravené dělení metod podle Fábry, kde jsou metody rozděleny na monologické (přednáška, referát), dialogické (beseda, seminář, diskuse), organizační (exkurze, zájmový kroužek, vzdělávací kurz) a kombinované (výchovný koncert, tématický večer, filmový festival). Vzdělávací akce realizované v knihovnách často zařazujeme do zájmového vzdělávání či se vzdělávací akce k tomu typu podobají, a proto je možné tuto klasifikaci považovat za nejvýstižnější také pro tuto práci. Jak dále Šerák uvádí, velká část v praxi realizovaných metod byla vypracována pro použití ve formálním školském prostředí, případně pro oblast profesního vzdělávání. Pro své specifikum však není možné mnoho z nich použít v zájmovém vzdělávání. Naopak zase v zájmovém vzdělávání jsou používány metody, které se v dalších oblastech využívají jen zřídka (např.

⁹² Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, 69 - 71

⁹³ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 71

přednáškový cyklus, beseda, kampaň atd.)⁹⁴ Za nejrozšířenější metodu v zájmovém vzdělávání Šerák považuje jednorázovou přednášku, neboť jde o metodu finančně méně náročnou než třeba přednáškové cykly.⁹⁵ Přednáška se vyznačuje delším uceleným projevem. Je po stránce obsahové, formální i řečnické jasně strukturovaná a promyšleně prokomponovaná. Jako vzdělávací metoda je přednáška kritizována, protože nepočítá s aktivitou vzdělávaných.⁹⁶ Mezi specifické metody uplatňované v zájmovém vzdělávání je tématický večer, který je typický kombinací různých metod a přístupů. Umožňuje tak přiblížit téma z různých úhlů pohledu a samoedukační působení je doplněno o určitý umělecký žánr (scénka, recitace, povídka, film). Specifickou metodou je výchovný koncert, jehož cílem by mělo být vzbuzování zájmu o konkrétní hudební směr či interpreta. Vzdělávání se učí hudbě porozumět a velmi důležitou roli zde hraje vzdělavatel.⁹⁷ Další metodou, která bývá využívána v zájmovém vzdělávání, je diskuse. Tu lze definovat jako skupinové řešení problémů, kooperativní a koordinovanou činnost členů skupiny, v níž svými názory, zkušenostmi a dovednostmi napomáhá účastník k rozšíření daného úkolu.⁹⁸ Další metodou je exkurze. Exkurze může mít cíl poznávací, když jde o demonstraci v praxi toho, co bylo účastníkům předáno v teorii. Může mít však i cíl praktický, kdy je úkolem ověřit vědomosti a dovednosti týkající se přímé praktické činnosti.⁹⁹ Zájmový kroužek sdružuje účastníky na podkladě tvůrčích zájmů a pomáhá vytvořit základ jejich vzdělávání jednak vzájemným působením, jednak pomocí přizvaných odborníků.¹⁰⁰ Vzdělávací kurz definují Kubálek s Livečkou jako metodu, která se zaměřuje na rozšiřování vědomostí a také dovedností. Jsou založeny na předvádění, nápodobě vzdělavatele kurzu, na výkladu o teoretickém základu a procvičování základu.¹⁰¹

---

⁹⁴ Srov: Šerák, M: *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2005. ISBN 80-86284-55-7, str. 78

⁹⁵ Srov: Šerák, M: *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2005. ISBN 80-86284-55-7, str. 79

⁹⁶ Srov: Maňák, J., Švec, V.: *Výukové metody*. Brno: Paido 2003. ISBN 80-7315-039-5, str. 60

⁹⁷ Srov: Šerák, M: *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2005. ISBN 80-86284-55-7, str. 79

⁹⁸ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 74

⁹⁹ Srov: Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004, str. 90 - 91

¹⁰⁰ Srov: Kubálek, J., Livečka, E.: *Didaktické aspekty podnikové a mimoškolové vzdělávací práce s dospělými*. 1. vyd. Praha: UK v Praze 1976. str. 202

¹⁰¹ Srov: Kubálek, J., Livečka, E.: *Didaktické aspekty podnikové a mimoškolové vzdělávací práce s dospělými*. 1. vyd. Praha: UK v Praze 1976. str. 203

1.3. Charakteristika knihovny

Jednou z institucí, která může významně přispět k realizaci strategických postupů směřujících k podpoře celoživotního učení, je právě knihovna. Knihovna je organizace, zřízená, podporovaná a dotovaná společností, a to buď prostřednictvím místní, regionální či národní správy nebo jinou formou společenské organizace. Zajišťuje přístup k vědění, informacím a uměleckým dílům prostřednictvím různých zdrojů služeb. Je přístupna všem členům společnosti stejně, bez ohledu na rasu, národnost, věk, pohlaví, náboženství, jazyk, invaliditu, ekonomické postavení, zaměstnání a dosažený stupeň vzdělání. Knihovny se vyskytují ve všech společnostech, v různých kulturách. Různorodost podmínek, ve kterých pracují, vedou také k rozdílům, jakým způsobem jsou poskytovány služby.¹⁰²

Instituce knihovny má v České republice dlouholetou tradice. Už v roce 1774 byly v Praze a Olomouci zřízeny první veřejné knihovny. V roce 1919 vstoupil v platnost zákon č. 430, o knihovnách obecních. Tento zákon byl jeden z nejmodernějších knihovnických zákonů ve své době, který umožňoval zřídit knihovnu prakticky ve všech obcích. Později tento zákon nahradil úpravou zákon č. 53/1959 Sb.; o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon) ze dne 9. července 1959. Základní stavební jednotkou systému, který tento zákon nastavil, byly lidové knihovny zřízené ve všech obcích. Celý zákon dále vycházel z principu centrálního řízení všech společenských oblastí státu. Po roce 1989 se tento zákon dostal do rozporu s některými novými právními předpisy. Proto postupně docházelo k jeho pozvolné inovaci, až byl nakonec zcela nahrazen. Vlivem měnících se společenských podmínek došlo k rozpadu tehdejší centrální sítě knihoven, doprovázené i změnou jejich zřizovatelů. Tak např. místní knihovny, až dosud zřizované národními výbory, přešly v průběhu roku 1990 do správy obcí. Dostupnost knihovnických služeb se tím mnohdy zhoršila, především díky finančním problémům. Mezi lety 1989 až 1997 tak zaniklo 642 veřejných knihoven.¹⁰³ V současné době je činnost knihoven vymezena v Zákoně o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb

---

¹⁰² Gill, P.: Služby veřejných knihoven: Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj[online]. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR březen 2002 [cit. 5.12.2008]. Dostupné na <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/ifla.pdf>, Str.12

¹⁰³ Srov: Šerák,M: *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2005. ISBN 80-86284-55-7, str. 117 - 118

č.257/2001 Sb. z 29. června 2001¹⁰⁴. V tomto zákonu se knihovnou rozumí takové zařízení, v němž jsou způsobem, který zaručuje rovný přístup všem bez rozdílu, poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem, a které je zapsáno v evidenci knihoven.¹⁰⁵ Zákon také definuje veřejné knihovnické a informační služby, které jsou charakteristické¹⁰⁶:

- zpřístupněním knihovních dokumentů z knihovního fondu knihovny nebo prostřednictvím meziknihovních služeb z knihovního fondu jiné knihovny;
- poskytováním ústních bibliografických, referenčních a faktografických informací a řešerší;
- zprostředkováním informací z vnějších informačních zdrojů, zejména informací ze státní správy a samosprávy;
- umožněním přístupu k informacím na internetu, ke kterým má knihovna bezplatný přístup, a umožněním přístupu k vnějším informačním zdrojům, ke kterým má knihovna bezplatný přístup pomocí telekomunikačního zařízení.

Knihovny také mohou provozovat další služby spočívající zejména:¹⁰⁷

- v umožnění přístupu k placeným informacím na internetu, v umožnění přístupu k placeným vnějším informačním zdrojům pomocí telekomunikačního zařízení;
- v kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti;
- ve vydávání tematických publikací;
- v poskytování reprografických služeb;
- v poskytování písemných bibliografických, referenčních a faktografických informací a řešerší.

Pro některé druhy knihoven (krajská knihovna, pověřené knihovny) stanovuje zákon regionální funkce, na základě kterých tyto knihovny poskytují poradenské,

---

¹⁰⁴ Dostupné např. na <http://knihovnam.nkp.cz/>, sekce Legislativa, doporučení standardy 6.1.2008

¹⁰⁵ Dle § 2 příslušného zákona

¹⁰⁶ Dle § 4 příslušného zákona

¹⁰⁷ Dle § 4 příslušného zákona

vzdělávací a koordinační služby pro základní knihovny a napomáhají k jejich rozvoji a k rozvoji jejich veřejných knihovnických a informačních služeb.

Činnost knihoven je dále upravena následující legislativou¹⁰⁸:

- Vyhláška 88/2002 Sb. Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb.; o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb: vyhláška upravuje problematiku meziknihovnických služeb, podrobnosti o vedení evidence knihovního fondu a náležitostech zápisu o výsledku revize knihovního fondu;
- Archivní legislativa (Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a změně některých zákonů; Metodický návod k vedení evidence Národního archivního dědictví v muzeích, knihovnách, galeriích, památnících, pracovištích Akademie věd České republiky a vysokých školách, podle vyhlášky č. 645/2004 Sb., ze dne 13. prosince 2004; Zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl);
- Zákon o neperiodických publikacích č. 237/1995 Sb. ze dne 8. února 1995: zákon určuje vydavateli povinnost odevzdat na své náklady z každého vydání neperiodické publikace stanovený počet exemplářů (tzv. povinných výtisků) vybraným knihovnám;
- Vyhláška Ministerstva kultury č. 252/1995: vyhláška uvádí knihovny s právem regionálního povinného výtisku neperiodických publikací a dále jmenuje knihovny, kterým má vydavatel povinnost písemně nabídnout ke koupi jeden výtisk jím vydávané neperiodické publikace;
- Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů č. 46/2000 Sb. ze dne 22. února 2000: bezplatné odevzdání stanovený počet exemplářů z každého vydání periodického tisku do vybraných knihoven;
- Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů č. 121/2000 Sb. ze dne 7. dubna 2000: řeší podmínky zhotovování kopií pro osobní potřebu, půjčování pro osobní potřebu a citování zveřejněného díla;

---

¹⁰⁸ Seznam zákonů vytvořen dle Sekce Co je knihovna? na <http://www.knihovny.cz/page.php3?IDM=1&IDMS=4>, 17.6.2008

- Zákon o ochraně osobních údajů č.101/200 Sb. ze 4. dubna 2000: v rámci své činnosti knihovny shromažďují osobní údaje klientů;
- Zákon o svobodném přístupu k informacím č.106/1999 Sb. ze dne 11. května 1999;
- Listina základních práv a svobod v rámci Ústavního zákona č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb..

Rozsah služeb závisí obzvláště na velikosti knihovny a veřejnosti, které poskytuje služby. Jiné služby bude poskytovat knihovna v krajském městě a jiné knihovna na vesnici s 500 obyvateli.¹⁰⁹ Knihovny se dělí podle různých kritérií. Dle dostupnosti služeb pro veřejnost se knihovny dělí:¹¹⁰

- veřejné knihovny: veřejně dostupné knihovny, které své služby poskytují všem. Čtenářský průkaz je nutný většinou pouze pro služby výpůjční. Organizují různé kulturní a vzdělávací akce. Tyto knihovny dále dělíme na 1. knihovny obecní, městské, krajské a národní (knihovny univerzálním fondem, někdy i se speciální sbírkou vztahující se k určitému místo, regionu. Budují fond pro všechny věkové kategorie) a 2. specializované knihovny (zaměřené na jednotlivé obory lidského vědění, např. knihovny technické, lékařské; poskytují veřejné knihovnické a informační služby všem zájemcům o konkrétní obor);
- vysokoškolské knihovny: knihovny se specializovaným fondem tištěných i z elektronických zdrojů. Zaměřují se na zabezpečení vyučovaných oborů, nejen z hlediska získávání informací, ale i rozvoje daného oboru v rámci výzkumných prací. Služby jsou poskytovány vyučujícím, ostatním zaměstnancům školy a studentům. Většina vysokoškolských knihoven poskytuje služby i zájemcům z řad veřejnosti v souladu se svým knihovním řádem;
- specializované knihovny umístěné v neveřejných objektech – knihovny výrobních a obchodních organizací, výzkumných ústavů, nemocnic, atd. Služby poskytují většinou v rámci své organizace (instituce);

¹⁰⁹ Srov: Gill, P.: *Služby veřejných knihoven: Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj*[online]. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR březen 2002 [cit. 5.12.2008]. Dostupné na <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/ifla.pdf>, Str. 31

¹¹⁰ Srov: <http://www.knihovny.cz/page.php3?IDM=1&IDMS=3>, sekce Systém knihoven, 16.6.2008

- zámecké knihovny: knihovny umístěné v konkrétním objektu (státním nebo soukromém) nebo knihovny, které jsou ve správě Národního muzea v Praze. Služby poskytují na základě dohody k badatelským účelům;
- školní knihovny: knihovny pro žáky a učitele na základní, střední nebo vyšší odborné škole. Služby poskytují pouze v rámci školy.

Knihovny lze rozdělit také podle systému podle zákona č.257/2001 Sb.¹¹¹:

- knihovny zřizované Ministerstvem kultury ČR: do této kategorie patří Národní knihovna České republiky, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Moravská zemská knihovna, Moravská zemská knihovna v Brně;
- krajské knihovny: krajská knihovna má povinnost zajišťovat tzv. regionální služby (vzdělávání knihovníků v regionech, funkce krajských vzdělávacích center, problematika výměnných fondů, krajské systémy meziknihovnických výpůjčních služeb) pro další knihovny v kraji. V místě svého sídla mohou tyto knihovny plnit také funkci základní knihovny. Podílí se tedy na zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb;
- základní knihovny: knihovny s univerzálním knihovním fondem nebo se specializovaným knihovním fondem a jsou součástí systému knihoven vykonávající informační, kulturní a vzdělávací činnosti;
- specializované knihovny: vedle univerzálních knihoven existují velké specializované knihovny, které se snaží doplňovat v relativní úplnosti svůj fond podle stanoveného profilu. Mohou být řízené státními organizacemi nebo působit v rámci jiných subjektů (např. vysoké školy).

Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně ve svých dokumentech dělí knihovny na profesionální a neprofesionální. Toto dělení vyplývá z toho, zda se jedná o knihovny s profesionálními nebo neprofesionálními pracovníky.¹¹²

Význam knihovny pro společnost tkví v těchto oblastech:

- rozvoj informační gramotnosti: znalosti představují jeden ze základních předpokladů rozvoje informační společnosti. Informační společnost nabízí

¹¹¹ Srov: <http://www.knihovny.cz/page.php3?IDM=1&IDMS=3>, sekce Systém knihoven, 16.6.2008

¹¹² Srov: Krajská knihovna Františka Bartoše: Knihovny ve Zlínském kraji: *Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2006*. Zlín: KFBZ 2007. ISBN 978-80-86886-23-7

nové možnosti prosperity a aktivnější úlohu ve společnosti. Schopnost využívat informace je důležitým faktorem při budování konkurenceschopnosti ve společnosti.¹¹³ Knihovny jsou místy, kde dochází k soustředění mnoha procesů a jevů vztahujících se k informační společnosti, ačkoliv jsou stále podceňovány.¹¹⁴ Jedinou funkcí knihoven je totiž shromažďovat, pořádat, nabízet k využití a uchovávat veřejně přístupné dokumenty bez ohledu na formu (tištění materiál, CD, síť, kazeta) takovým způsobem, který umožní jejich vyhledávání a předávání uživateli. Se vzrůstajícím počtem informací lze předpokládat, že všichni občané evropské informační společnosti budou v některém stádiu svého života potřebovat služby knihoven. Svými aktivitami totiž knihovna umožní orientaci v informacích, jejich zpracování a tak uživateli rychle a efektivně poskytne odpovědi na jeho otázky.¹¹⁵ Svými aktivitami zaměřenými na rovné příležitosti v přístupu k informacím se knihovny podílí také na zvyšování úrovně informační gramotnosti¹¹⁶ ve společnosti.

- ekonomika: knihovny představují 0,4 % hrubého domácího produktu a je v nich zaměstnáno kolem 24 000 lidí. Protože informace patří mezi důležité faktory ve výrobě, rozvoj knihoven se stává pro společnost prospěšný a vyplatí se do nich investovat. Provoz knihoven však nemůže být považován za ekonomicky rentabilní (většina služeb v knihovnách je poskytována bezplatně nebo za symbolický poplatek hradící náklady spojené se službou). Svými službami však mohou významně ovlivnit ekonomiku. Čtení, hudba a další činnosti ve volném čase udržují a obnovují síly člověka, který pak může dále pracovat a vytvářet produkty. Knihovny mohou také aktivně napomáhat při vytváření nových strategií pro přežití komunity. Mohou rovněž pomoci nezaměstnaným v jejich snaze naučit se něčemu novému a při jejich hledání

---

¹¹³ Srov: *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004 – 2010 [online]*. Verze z července 2004 [cit. 10.2.2009]. Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_deklarace.htm, str. 3-4

¹¹⁴ Srov: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/Rezoluce_oroli.htm, 12.6.2008

¹¹⁵ Srov: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/Rezoluce_oroli.htm, 12.6.2008

¹¹⁶ Nejčastěji používanou definicí informační gramotnosti je definice zveřejněná roku 1989 ve zprávě Komise pro informační gramotnost (vytvořená v rámci Asociace amerických knihoven - ALA): "K dosažení informační gramotnosti musí být jedinec schopen rozeznat, kdy potřebuje informace, a dále je vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít. Informačně gramotní lidé se naučili, jak se učit. Vědí, jak se učit, protože vědí, jak jsou znalosti pořádané, jak je možné informace vyhledat a využít je tak, aby se z nich další mohli učit. Jsou to lidé připravení pro celoživotní vzdělávání, protože mohou vždy najít informace potřebné k určitému rozhodnutí či k vyřešení daného úkolu." Zdroj: článek „Informační gramotnost – náš problém?“ na <http://www.ikaros.cz/node/1024>, 22.2.2008

nových příležitostí, což je další styčný bod celoživotního vzdělávání a knihoven.¹¹⁷

- kultura: důležitým úkolem knihovny je fungovat jako centrum rozvoje kultury a umění a přispívat k formování a upevňování kulturní identity místní veřejnosti.¹¹⁸ Knihovna se proto podílí na shromažďování a zpřístupňování lokálních informací (např. historie obcí či jednotlivců). Zároveň spolupracuje s nejrůznějšími lokálními organizacemi.¹¹⁹
- knihovny jsou významné také tím, že vytváří most mezi lokálním a globálním světem a zajišťují komunikaci mezi mezinárodní a lokální úrovní (přinášení informací o jiných kulturách, na druhé straně mapování tradic v místní kultuře).¹²⁰
- sociální aspekt: veřejná knihovna hraje důležitou úlohu jako místo, kde se shromažďuje veřejnost. Využívání knihovny ke studiu a k vyhledávání informací za účelem vzdělávání nebo zájmu čtenáře vede lidi k neformálním kontaktům s jinými členy komunity. Návštěva knihovny může být pozitivní sociální zkušeností.¹²¹
- podpora celoživotního vzdělávání: význam knihoven při realizaci celoživotního vzdělávání je zřejmý už v prvních etapách celoživotního vzdělávání: předškolní výchova a školní vzdělávání. Probudí – li se v dítěti od raného dětství zájem o vzrušující svět poznání a umění, je pravděpodobné, že se bude těšit z těchto důležitých zdrojů osobního rozvoje po celý život. Knihovny tak zajišťují velké množství materiálů a akcí, aby umožnily dětem prožívat radost z četby a vzrušující objevování poznatků a uměleckých děl. Je pravděpodobné, že dítě, které se naučí navštěvovat

---

¹¹⁷ http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/Rezoluce_oroli.htm, 12.6.2008

¹¹⁸ Srov: Gill, P.: *Služby veřejných knihoven: Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj* [online]. Praha: Svaz knihovníků as informačních pracovníků ČR březen 2002 [cit. 5.12.2008]. Dostupné na <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/ifla.pdf>, str. 16

¹¹⁹ Srov: Gill, P.: *Služby veřejných knihoven: Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj* [online]. Praha: Svaz knihovníků as informačních pracovníků ČR březen 2002 [cit. 5.12.2008]. Dostupné na <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/ifla.pdf>, str. 13

¹²⁰ Srov: Demel, J: *Museum, Libraries and Cultural Heritage*. In *Sborník z konference Demokratizace kultury, vytváření znalostí a stavění mostů konané v září 2003 v Bangkoku pod záštitou organizace UNESCO* [online]. Unesco 2003 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001401/140184eo.pdf>, str.8

¹²¹ Srov: Gill, P.: *Služby veřejných knihoven: Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj* [online]. Praha: Svaz knihovníků as informačních pracovníků ČR březen 2002 [cit. 5.12.2008]. Dostupné na <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/ifla.pdf>, str. 16

knihovnu od raného dětství, bude navštěvovat knihovnu i v dospělosti.¹²² Knihovny mohou vzbuzovat touhu po vzdělávání se také u mladých lidí, kteří se vyvíjí jako individuální členové skupiny se svou vlastní kulturou. V rámci podpory celoživotního vzdělávání je vhodné, když knihovna nabízí materiály různého druhu, které odpovídají jejich kultuře a zájmům, a také organizuje besedy na témata, která jsou mládeži blízká.¹²³ Jak ovlivňují knihovny celoživotní vzdělávání u dospělých? Vedle knihovnických a informačních služeb knihovny často realizují kurzy zájmového vzdělávání a kulturní aktivity pro dospělé klienty.¹²⁴ Jak je uvedeno výše, ze skupiny dospělých se na základě svých specifík vymezuje skupina seniorů. Knihovny tak poskytují různé služby s ohledem na potřeby tohoto typu uživatelů jako např. vzdělávací akce pro seniory, předčítání, besedy, cykly přednášek pro důchodce, osobní pomoc při výběru knih, donáška knih, využívání biblioterapie a organizování zájmových aktivit v domovech důchodců a organizacích sociálních služeb pro seniory.¹²⁵ Pro své zaměstnance zajišťují knihovny také další profesní vzdělávání. Profesní vzdělávání zaměstnanců však není předmětem této práce.

- osobní rozvoj jedinců: možnost se věnovat zájmům a rozvíjet osobní tvůrčí schopnosti je důležité pro další vývoj člověka. Za tímto účelem potřebují lidé přístup k vědě a k uměleckým dílům. Nejrůznějšími prostředky může knihovna zajistit přístup k bohatým a různorodým fondům poznatků a výsledků tvůrčí činnosti, které by si jednotlivec sám nikdy nemohl pořídit. Zajištění přístupu k předním sbírkám světové literatury a poznatků je mimořádným přínosem knihoven. Knihovna pomáhá také v každodenním

---

¹²² Srov: Gill, P.: *Služby veřejných knihoven: Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj*[online]. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR březen 2002 [cit. 5.12.2008]. Dostupné na <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/ifla.pdf>, str. 32

¹²³ Srov: Gill, P.: *Služby veřejných knihoven: Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj*[online]. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR březen 2002 [cit. 5.12.2008]. Dostupné na <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/ifla.pdf>, str. 33

¹²⁴ Srov: Národní knihovna ČR, obor knihovnictví: *Knihovny v informační společnosti- Otevřené vzdělávání ve veřejných knihovnách* [online]. Praha 2003.[cit. 6.12.2008] Dostupné na < <http://knihovnam.nkp.cz>>, str. 34

¹²⁵ Srov. Matthaidesová, M: Problematika knižnično-informačních služeb pre používateľov staršieho veku In Obohacovanie života starších ľudí edukatívnymi aktivitami. Zborník zo seminára s medzinárodnou účasťou konaného pri príležitosti Európskeho roku strašných ľudí a solidarity medzi generáciami. Bratislava: Národné osvetové centrum 1994, str.84-85

životě např. poskytováním informací, které se týkají základních životních návyků.¹²⁶

1.4. Knihovny ve Zlínském kraji

Knihovní zákon č.257/2001 Sb. určuje podmínky poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb. Knihovny Zlínského kraje svou činností knihovní zákon naplňují a zároveň zajišťují ochranu, uchování a zpřístupnění kulturního dědictví především literárního charakteru.¹²⁷

Ve Zlínském kraji působí přesně 656 knihoven, z toho 374 je veřejných knihoven, 260 školních knihoven, 15 knihoven v památkách, 7 lékařských knihoven. V kategorii „veřejné knihovny“ je registrováno 50 knihoven profesionálních.¹²⁸ Jak už bylo uvedeno na str. 28 - 29, výrazný rozdíl mezi knihovnami veřejnými a dalšími (školní, památky, lékařské) tkví především v dostupnosti pro veřejnost. Veřejná knihovna je přístupna všem zájemcům o její služby, zatímco další typy knihoven jsou určeny jen pro jasně vymezenou cílovou skupinu.¹²⁹ Vzhledem k tomu, že se tato práce nezaměřuje na celoživotní vzdělávání určené jen pro specializovanou skupinu klientů, ale spíše na celoživotní vzdělávání pro široké spektrum skupin klientů, do výzkumného souboru budou zařazeny pouze veřejné knihovny.

Veřejné knihovny Zlínského kraje působí na území 4 regionů odpovídajících území příslušných okresů Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a Zlín. Největší knihovnou ve Zlínském kraji je Krajská knihovna Františka Bartoše, která spolu s Knihovnou Kroměřížska v Kroměříži, Knihovnou Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti a Masarykovou veřejnou knihovnou ve Vsetíně vykonávají také regionální funkce.¹³⁰ Regionální funkce jsou definovány v zákoně č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb. Jsou to odborné služby krajské (v případě Zlínského kraje je to Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně) a dalších pověřených knihoven (ve Zlínském

¹²⁶ Srov: Gill, P.: *Služby veřejných knihoven: Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj [online]*. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR březen 2002 [cit. 5.12.2008]. Dostupné na <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/ifla.pdf>, Str. 15

¹²⁷ Srov: Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2006*. Zlín: KFBZ 2007. ISBN 978-80-86886-23-7, str.4

¹²⁸ Na základě adresáře knihoven ve Zlínském kraji. Dostupný na http://www.kfbz.cz/katalog/indexs_ak.php?typ=E&lang=cze, 8.2.2009

¹²⁹ Srov: <http://www.knihovny.cz/page.php3?IDM=1&IDMS=3>, sekce Systém knihoven 16.6.2008

¹³⁰ Srov: Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2006*. Zlín: KFBZ 2007. ISBN 978-80-86886-23-7, str.6

kraji knihovny ve Vsetíně, Uherském Hradišti, v Kroměříži) určené zřizovatelům a veřejným knihovnám, jejichž cílem je zkvalitnění a rozšíření služeb uživatelům. Tyto služby jsou poskytovány především obecním knihovnám.¹³¹ Od ledna 2007 jsou regionální funkce ve Zlínském kraji dále upraveny Zásadami zajištění regionálních knihoven ve Zlínském kraji, schválenými Zlínským krajem.¹³² Vedle poskytování regionálních funkcí se ve Zlínském kraji sleduje také standard veřejných knihovnických a informačních služeb (VKIS), pro který byl v roce 2005 vydán pokyn Ministerstva kultury, který tento standard vymezuje. Cílem standardu je zlepšení kvality a dostupnosti VKIS pro uživatele, umožnění kontroly kvality zřizovateli knihoven, motivace knihoven ke zlepšování služeb.¹³³ Tento standard je sledován u všech veřejných knihoven ve Zlínském kraji.

Návštěvy uživatelů knihoven prokazují velký zájem veřejnosti o poskytované služby a činnost všech typů knihoven. V roce 2006 navštívilo knihovny 1 274 466 uživatelů (profesionální knihovny: 1132 896 uživatelů, neprofesionální knihovny: 141 570 uživatelů).¹³⁴ V roce 2007 už počet uživatelů vzrostl na 1 396 462 (profesionální knihovny: 1 243 914, neprofesionální knihovny: 152 548)¹³⁵. Z uvedených počtů je zřejmé, že většina uživatelů navštěvuje především profesionální knihovny. To, zda je knihovna profesionální, samozřejmě ovlivňuje také její velikost a strukturu. Neprofesionální knihovny jsou umístěny v malých obcích. Jejich prostory jsou daleko menší než u profesionálních knihoven. Rozdíly ve velikosti existují také mezi profesionálními knihovnami. Některé profesionální knihovny provozují několik poboček v přilehlých obcích či městských částech¹³⁶. Vedle strukturace na pobočky jsou ústřední budovy knihoven členěny na oddělení dle jednotlivých typů cílových skupin (např. oddělení pro dospělé, oddělení pro děti a mládež¹³⁷) nebo dle poskytovaných specializovaných služeb (např. studovna a

---

¹³¹ Srov: Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2006*. Zlín: KFBZ 2007. ISBN 978-80-86886-23-7, str.6

¹³² Srov: Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2007*. Zlín: KFBZ 2008., str. 6

¹³³ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2007*. Zlín: KFBZ 2008., str. 17

¹³⁴ Srov: Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2006*. Zlín: KFBZ 23007. ISBN 978-80-86886-23-7, str.4

¹³⁵ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2007*. Zlín: KFBZ 2008., str. 20

¹³⁶ Na základě adresáře knihoven ve Zlínském kraji. Dostupný na http://www.kfbz.cz/katalog/indexs_ak.php?typ=E&lang=cze , 8.2.2009

¹³⁷ Viz [www.stranky knihoven](http://www.stranky.knihoven) http://www.kfbz.cz/co_a_kde_hledat.htm , <http://www.mvk.cz/knihovna/vitejte/> http://www.knihovnabbb.cz/cz/o_knihovne/oddeleni , <http://www.knihkm.cz/cz/oddeleni/2.html> , vše 12. 2. 2009

čítárna, hudební oddělení, centrum celoživotního učení, informační oddělení).¹³⁸ Velikost knihovny také ovlivňuje to, na kolik oddělení je rozčleněna. Na příklad knihovna v Rožnově pod Radhoštěm je členěna na oddělení pro dospělé, oddělení pro děti, menší hudební kout, studovnu a čítárnu.¹³⁹ Profesionální knihovna ve Vizovicích má už jen oddělení pro děti a oddělení pro dospělé.¹⁴⁰

K činnosti knihoven ve Zlínském kraji patří také kulturní a vzdělávací akce pro školy a veřejnost. Na základě výkazů, které na základě zákona č. 89/1995Sb.; o státní statistické službě knihovny každoročně vyplňují,¹⁴¹ v roce 2006 knihovny ve Zlínském kraji zorganizovaly celkem 4 482 vzdělávacích a kulturních akcí. V profesionálních knihovnách bylo zrealizováno 4 179 akcí, v neprofesionálních knihovnách celkem 303 akcí. Níže uvedená tabulka znázorňuje počet akcí v jednotlivých profesionálních knihovnách.

Tabulka 2: Počet vzdělávacích a kulturních akcí v profesionálních knihovnách za rok 2006¹⁴²

Knihovna	Počet akcí	Knihovna	Počet akcí	Knihovna	Počet akcí
Okres Kroměříž					
KK Kroměříž	451	Bystřice pod Hostýnem	62	Holešov	95
Hulín	41	Chropyně	56	Koryčany	40
Kvasice	22	Morkovice	58	Zdounky	54
Okres Uherské Hradiště					
UH	270	Babice	49	Bojkovice	35
Boršice	8	Buchlovice	0	Hluk	26
Nivnice	12	Starý Hrozenkov	63	Uherský Brod	149
Uherský Ostroh	56	Dolní Němčí	14	Ostrožská Nová Ves	34
Strání	20	Vičnov	35	Kunovice	20
Staré Město	28				
Okres Vsetín					
MVK Vsetín	559	Halenkov	20	Horní Bečva	9
Horní Lideč	22	Hovězí	22	Jablunka	49
Karolinka	26	Kelč	25	Nový Hrozenkov	10
Rožnov pod Radhoštěm	433	Valašská Polanka	5	Valašské Meziříčí	320
Velké Karlovice	19	Zubří	9		
Okres Zlín					
KKFB Zlín	479	Brumov-Bylnice	52	Fryšták	34

¹³⁸ Viz [www stránky knihoven http://www.kfbz.cz/co_a_kde_hledat.htm](http://www.kfbz.cz/co_a_kde_hledat.htm), <http://www.mvk.cz/knihovna/vitejte/>, http://www.knihovnabbb.cz/cz/o_knihovne/oddeleni, <http://www.knihkm.cz/cz/oddeleni/2.html>, vše 12. 2. 2009

¹³⁹ <http://www.knir.cz/index.php?kam=oknihovne&id=2>, 12. 2. 2009

¹⁴⁰ <http://193.86.159.144/index.htm>, o knihovně ve Vizovicích, 12. 2.2009

¹⁴¹ O statistice na <http://www.nipos-mk.cz/statistika/default.asp?id=54>, 18. 3. 2009

¹⁴² Sestaveno dle Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2006*. Zlín: KFBZ 23007. ISBN 978-80-86886-23-7, str.24-25

Luhačovice	83	Napajedla	32	Otrokovice	83
Slavičín	58	Slušovice	13	Štítná nad Vláří	32
Valašské Klobouky	71	Vizovice	66		

Ve statistikách za rok 2007 však dochází k rozdělení kulturních a vzdělávacích akcí. Za rok 2007 proběhlo ve veřejných knihovnách ve Zlínském kraji celkem 4 373 kulturních akcí a 522 vzdělávacích akcí.¹⁴³ V profesionálních knihovnách bylo uspořádáno celkem 3 915 kulturních akcí a 500 vzdělávacích akcí. V neprofesionálních knihovnách to bylo 458 kulturních akcí a 22 vzdělávacích akcí.¹⁴⁴ Počet kulturních a vzdělávacích akcí uspořádaných v roce 2007 v jednotlivých profesionálních knihovnách ukazuje následující tabulka.

Tabulka 3: Počet kulturních a vzdělávacích akcí v profesionálních knihovnách v roce 2007¹⁴⁵.

Knihovna	Kult/Vzd	Knihovna	Kult/Vzd	Knihovna	Kult/Vzd
Okres Kroměříž					
KK Kroměříž	422/129	Bystřice pod Hostýnem	71/0	Holešov	111/1
Hulín	45/0	Chropyně	75/0	Koryčany	45/0
Kvasice	13/0	Morkovice	33/0	Zdounky	65/0
Okres Uherské Hradiště					
UH	233/81	Babice	44/10	Bojkovice	39/14
Boršice	7/1	Buchlovice	6/0	Hluk	28/0
Nivnice	26/8	Starý Hrozenkov	57/0	Uherský Brod	150/2
Uherský Ostroh	62/0	Dolní Němčí	5/4	Ostrožská Nová Ves	36/15
Strání	15/2	Vlčnov	29/17	Kunovice	11/10
Staré Město	42/0				
Okres Vsetín					
MVK Vsetín	516/37	Halenkov	23/1	Horní Bečva	7/0
Horní Lideč	22/0	Hovězí	3/0	Jablůnka	50/0
Karolinka	25/0	Kelč	27/0	Nový Hrozenkov	3/0
Rožnov pod Radhoštěm	361/100	Valašská Polanka	4/0	Valašské Meziříčí	256/12
Velké Karlovice	15/0	Zubří	6/0		
Okres Zlín					
KFB Zlín	361/56	Brumov-Bylnice	45/0	Fryšták	46/0
Luhačovice	108/0	Napajedla	42/0	Otrokovice	85/0
Slavičín	72/0	Slušovice	5/0	Štítná nad Vláří	35/0
Valašské Klobouky	62/0	Vizovice	66/0		

¹⁴³ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2007*. Zlín: KFBZ 2008., str. 4

¹⁴⁴ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2007*. Zlín: KFBZ 2008., str. 20

¹⁴⁵ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2007*. Zlín: KFBZ 2008., str. 32 -33

Pokud se zaměříme na počet vzdělávacích akcí, je možné usuzovat velké rozdíly mezi definováním vzdělávacích akcí pro knihovnické účely v uvedené statistice a tím, jak je chápán pojem „vzdělávací akce“ v této práci. V rámci této práce považuji za vzdělávací akci takovou akci, která má stanovený vzdělávací cíl, vyznačuje se organizačním rámcem směřujícím k naplnění vzdělávacího cíle (akce je ohraničena časově, má předem daný harmonogram) a dále zde existuje vztah mezi vzdělavatelem a účastníky. Ve Ročním výkazu o knihovnách z roku 2007 je zřejmé nepřesné vymezení pojmů „vzdělávací akce“ a „kulturní akce“. Jako příklad vzdělávací akce jsou uvedeny vzdělávací kurzy, semináře. Do kategorie kulturní akce se mají např. zařazovat besedy (např. besedu řadím mezi vzdělávací akce), výstavy.¹⁴⁶ Pro obě kategorie výkaz uvádí pouze příklady akcí, neobsahuje však přesný výčet, které akce mají považovat za vzdělávací a které za kulturní. Lze předpokládat, že uvedené definice vzdělávacích akcí a kulturních akcí budou v jednotlivých knihovnách chápat různorodě. To je zřejmé i při srovnání počtu vzdělávacích akcí Knihovny Kroměřížska v Kroměříži a knihovny v Rožnově pod Radhoštěm (obě knihovny kolem 100 vzdělávacích akcí) s ostatními knihovnami. Podle statistiky pro rok 2007 obě knihovny zrealizovaly daleko více vzdělávacích akcí než např. Masarykova veřejná knihovna, ve které se po celý rok 2007 probíhaly vzdělávací akce v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně. Jak je uvedeno ve výroční zprávě Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2007, jen v rámci uvedeného projektu se v knihovně uskutečnilo 64 vzdělávacích akcí (přednášky, besedy, výtvarné dílny, vzdělávací kurzy) a 37 exkurzí ze základních a středních škol.¹⁴⁷ Součet tedy činí 101 vzdělávacích akcí oproti 37 uvedených ve statistice.

---

¹⁴⁶ Roční výkaz o knihovně za rok 2007 na <http://www.nipos-mk.cz/download/vykazy2007/V12kni07.pdf>, 18.3.2009

¹⁴⁷ Srov: Masarykova veřejná knihovna: *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. Vsetín: MVK březen 2008 [cit. 14.2.2009]. Dostupné na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/dokumenty-ke-stazeni-10040/?categoryID=20000#obsah>, str. 47

2. Metodologie výzkumu

2.1. Výzkumný cíl

Veřejné knihovny realizují v rámci celoživotního vzdělávání velké množství vzdělávacích akcí. Vzdělávací akce můžeme rozdělit na ty, které jsou určeny klientům knihovny a dále ty, které se zaměřují na profesní vzdělávání zaměstnanců. V rámci této práce je nemožné se zaměřit na oba typy vzdělávacích akcí, a proto se budu dále zabývat těmi vzdělávacími akcemi, které jsou určeny klientům knihoven.

Obecným výzkumným cílem je tedy: identifikovat, charakterizovat a systematizovat vzdělávací akce určené pro klienty vybraných veřejných knihoven ve Zlínském kraji.

Specifické cíle:

- identifikovat vzdělávací formy a metody, které jsou využívány v rámci vzdělávacích akcí ve vybraných veřejných knihovnách ve Zlínském kraji;
- zjistit, pro jaké skupiny klientů jsou vzdělávací akce ve vybraných veřejných knihovnách ve Zlínském kraji určeny;
- identifikovat vzdělávací formy a metody, které jsou využívány v rámci vzdělávacích akcí pro jednotlivé skupiny klientů;
- zjistit nejčastěji se vyskytující tématické oblasti ve vzdělávacích akcích realizovaných knihovnami.

2.2. Výběr knihoven zařazených do výzkumu

Vzhledem k tomu, že cílem výzkumu je „identifikovat, charakterizovat a systematizovat činnosti vybraných knihoven Zlínského kraje, které jsou přímo realizovány v rámci celoživotního vzdělávání“, je třeba se zaměřit na knihovny, ve kterých podle statistik probíhají vzdělávací akce nejčastěji. Lze předpokládat, že právě jednou z funkcí těchto knihoven bude také realizace celoživotního vzdělávání.

Z dat shromážděných Krajskou knihovnou Františka Bartoše je zřejmé, že především v profesionálních knihovnách probíhají akce týkající se vzdělávání (viz str. 35). Proto budou do výzkumného souboru zařazeny veřejné profesionální knihovny ve Zlínském kraji. Jak vyplývá z údajů z roku 2006 a 2007, i mezi veřejnými profesionálními knihovnami existují velké rozdíly v počtu realizovaných akcí. V některých profesionálních knihovnách proběhlo v roce 2006 více než 300 vzdělávacích a kulturních akcí (např. Masarykova knihovna ve Vsetíně, Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, Knihovna Kroměřížska v Kroměříži), některé zrealizovaly méně než 10 akcí (např. Buchlovice, Boršice, Zubří, Valašská Polanka). Proto bude do výzkumného vzorku zařazeno 10 veřejných profesionálních knihoven s nejvyšším počtem realizovaných vzdělávacích a kulturních akcí.

K identifikaci knihoven, které budou zařazeny do výzkumného vzorku, je možné využít statistik za rok 2006 a 2007 (k dispozici na str. 35 – 36) . Statistiky se však liší v metodice určování počtu vzdělávacích akcí. V roce 2006 se do statistik uváděl počet vzdělávacích a kulturních akcí dohromady. V roce 2007 se jejich počet udával zvlášť. Statistiky za rok 2007 však považují pro tuto práci za nerelevantní: pravděpodobně dochází k rozdílu v tom, jak je chápána vzdělávací akce ve statistice a jak je chápána vzdělávací akce v této práci; pravděpodobně nebylo přesné vymezeno, co mají knihovny zařazovat ve statistice jako vzdělávací akce. Z těchto důvodů nebude k určování vzorku knihoven využita statistika z roku 2007, ale knihovny s nejvyšším počtem zrealizovaných vzdělávacích a kulturních akcí budou identifikovány na základě statistiky za rok 2006. Na základě této statistiky byly identifikovány následující veřejné profesionální knihovny, které budou zařazeny do výzkumného vzorku: Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně (559 vzdělávacích a kulturních akcí), Krajská knihovna Františka Bartoše (479 akcí), Knihovna Kroměřížska (451 akcí), Rožnov pod Radhoštěm (433 akcí), Valašské Meziříčí (320 akcí), Uherské Hradiště (270 akcí), Uherský Brod (149 akcí), Holešov (95 akcí), Otrokovice (83 akcí), Luhačovice (83 akcí). Tyto knihovny zrealizovaly v roce 2006

téměř 69 % vzdělávacích a kulturních akcí realizovaných v profesionálních knihovnách (65 % vzdělávacích akcí realizovaných ve všech knihovnách ve Zlínském kraji).

2.3. Metodika výzkumu

V rámci výzkumu je využita analýza dokumentů.

Do analýzy dokumentů jsou zařazeny dokumenty z 10 knihoven (seznam viz výše) za období 1. 9. 2007 – 31. 8. 2008. Toto období bylo zvoleno z těchto důvodů:

- zahrnuje celý rok, proto nedochází ke zkreslení z důvodu mimořádných období, kdy jsou vzdělávací akce organizovány jen ojediněle či naopak ve zvýšené míře. Může se jednat např. o prázdniny, dobu Vánoc atd. Pokud by byl zvolen kratší interval, zvýšila by se pravděpodobnost zkreslení právě z těchto důvodů;
- období od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2007 nebylo vybráno z důvodů aktuálnosti dat. Rozvoj celoživotního vzdělávání je spatřován také v knihovnách a některé důležité vzdělávací akce dlouhodobého charakteru, které byly zahájeny v roce 2008, by byly zcela opomíjeny a je pravděpodobné, že by nastalo zkreslení dat;
- období od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2008 nebylo zvoleno proto, že v době zpracování diplomové práce by ještě nebyly k dispozici všechny relevantní dokumenty.

Dokumenty byly získány 2 způsoby. Prvním způsobem bylo shromáždění dokumentů z veřejně dostupných zdrojů. K tomuto způsobu byly prostudovány internetové stránky knihoven, popř. internetové stránky, na které oficiální stránky knihoven odkazovaly. Popis dokumentů z jednotlivých knihoven, které byly získány prvním způsobem, uvádí následující tabulka:

Tabulka 4: Dokumenty získané z veřejně dostupných zdrojů

Knihovna	Zdroj dokumentů	Popis získaných informací
Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně	www.kfbz.cz	<p>Oficiální stránky Krajské knihovny Františka Bartoše. Z www stránek byly získány informace o činnostech na jednotlivých odděleních knihovny, o činnosti knihovny. Součástí www stránek je i seznam všech akcí uskutečněných od roku 1999 do současnosti.</p> <p>Na www stránkách jsou také výroční zprávy knihovny od roku 2002 a také publikace Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2007, kde je možné získat další informace o vzdělávacích akcích v knihovnách.</p>
	http://skip.nkp.cz	Oficiální stránky Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Na těchto stránkách v záložce Akce a projekty byly získány informace o národních knihovnických akcích jako Týden knihoven, Březen – měsíc internetu, Noc s Andersenem.
Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně	www.mvk.cz	Oficiální stránky knihovny. Z www stránek byly získány informace o činnostech na jednotlivých odděleních knihovny. Součástí www stránek jsou i informace o realizovaných projektech, výroční zprávy od 2001, seznam akcí v knihovně, nabídky školám.
	http://skip.nkp.cz	Oficiální stránky Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Na těchto stránkách v záložce Akce a projekty byly získány informace o národních knihovnických akcích jako Týden knihoven, Březen – měsíc internetu, Noc s Andersenem.

	http://www.pic-vsetin.cz	Informace o PC kurzech, jejichž dodavatelem byla Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně.
Knihovna Kroměřížska v Kroměříži	www.knihkm.cz	Oficiální stránky knihovny obsahující informace o odděleních, pobočkách, službách, projektech realizovaných v knihovně. Součástí je také kalendář akcí, kde je uveden přehled akcí v jednotlivých měsících. Po zvolení akce se objeví popis akce.
	http://skip.nkp.cz	Oficiální stránky Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Na těchto stránkách v záložce Akce a projekty byly získány informace o národních knihovnických akcích jako Týden knihoven, Březen – měsíc internetu, Noc s Andersenem.
Knihovna BBB V Uherském Hradišti	www.knihovnabbb.cz	Oficiální stránky knihovny obsahující informace o službách knihovny, odděleních, statistikách, článcích v médiích. Součástí www stránek je také archiv, ve kterém jsou uvedeny tiskové zprávy o dění v knihovně, tedy i o jednotlivých akcích organizovaných v knihovně.
	http://skip.nkp.cz	Oficiální stránky Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Na těchto stránkách v záložce Akce a projekty byly získány informace o národních knihovnických akcích jako Týden knihoven, Březen – měsíc internetu, Noc s Andersenem.
	http://www.mesto-uh.cz/cms/obecne/psalo_se/clanky_2007/cervenec_2007/15_6_07/knihovny_uh , 12. 2. 2009	Informace o službách knihovny v Domově důchodců ve Štěpnici.

Knihovna Rožnově pod Radhoštěm	www.knir.cz	Oficiální stránky knihovny obsahující informace o službách, odděleních. Součástí je také roční přehled akcí uskutečněných v knihovně. Stránky obsahují přímé odkazy na projekty realizované v knihovně.
	http://skip.nkp.cz	Oficiální stránky Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Na těchto stránkách v záložce Akce a projekty byly získány informace o národních knihovnických akcích jako Týden knihoven, Březen – měsíc internetu, Noc s Andersenem.
Knihovna Valašské Meziříčí	www.mekvalmez.cz	Oficiální stránky knihovny. Stránka obsahuje popis činnosti oddělení, přehled akcí uskutečněných od září 2007 a jejich popis, přehled článků o knihovně v médiích, mininoviny. Na stránkách jsou zveřejněny výroční zprávy knihovny od roku 2004.
	http://skip.nkp.cz	Oficiální stránky Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Na těchto stránkách v záložce Akce a projekty byly získány informace o národních knihovnických akcích jako Týden knihoven, Březen – měsíc internetu, Noc s Andersenem.
Knihovna Luhačovice	www.knihovna-luhacovice.cz	Oficiální stránky knihovny, které obsahují přehled akcí uskutečněných v knihovně od roku 2007 a jejich popis. Součástí je také stručný popis činnosti knihovny.
	http://skip.nkp.cz	Oficiální stránky Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Na těchto stránkách v záložce Akce a projekty byly získány informace o národních knihovnických akcích jako Týden knihoven, Březen – měsíc internetu, Noc s Andersenem.

Knihovna Otrokovice	knihovna.otrokovice.cz	Oficiální stránky knihovny obsahující popis činnosti knihovny
	http://skip.nkp.cz	Oficiální stránky Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Na těchto stránkách v záložce Akce a projekty byly získány informace o národních knihovnických akcích jako Týden knihoven, Březen – měsíc internetu, Noc s Andersenem.
	www.kfbz.cz	Na stránkách Krajské knihovny Františka Bartoše byl získán dokument Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2007, kde je možné získat informace o vzdělávacích akcích v knihovnách Zlínského kraje.
Knihovna Uherský Brod	www.knihovna.ub.cz	Oficiální stránky knihovny obsahující základní popis činnosti, roční seznam akcí uskutečněný v knihovně a jejich popis.
	http://skip.nkp.cz	Oficiální stránky Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Na těchto stránkách v záložce Akce a projekty byly získány informace o národních knihovnických akcích jako Týden knihoven, Březen – měsíc internetu, Noc s Andersenem.
Knihovna Holešov	www.mks.holesov.cz/knihovna	Oficiální stránky knihovny obsahující popis základní činnosti
	http://skip.nkp.cz	Oficiální stránky Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Na těchto stránkách v záložce Akce a projekty byly získány informace o národních knihovnických akcích jako Týden knihoven, Březen – měsíc internetu, Noc s Andersenem.
	www.kfbz.cz	Na stránkách Krajské knihovny Františka Bartoše byl získán dokument Knihovny ve Zlínském kraji:

		Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2007, kde je možné také získat informace o vzdělávacích akcích v knihovně.
--	--	---

Dalším způsobem, jak byly k analýze získávány dokumenty, bylo oslovení knihoven formou emailu s žádostí o zaslání materiálů. Dne 5. srpna 2008 byl do všech vybraných knihoven zaslán email na elektronickou adresu (knihovna@knir.cz, zslimackova@mekvalmez.cz, hana.krajcova@ub.cz, knihovna@muotrokovice.cz, knihovna@mks.holesov.cz, info@knihovna-luhacovice.cz, daniela@knihkm.cz, reditel@knihovnabbb.cz, jtomancova@kfbz.cz) email, jehož znění je uvedeno v Příloze č. 1. Na email odpověděly 4 knihovny: Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně, Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti, Knihovna Rožnov pod Radhoštěm. Všechny uvedené knihovny zaslaly informace elektronicky kromě Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně, kde bylo sjednáno osobní předání dokumentů přímo v knihovně. Oslovením knihoven byly získány informace, jejichž popis je uveden v následující tabulce:

Tabulka 5: Dokumenty získané na základě emailů

Knihovna	Dokumenty
Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně	Výroční zpráva za rok 2007, Zpráva o činnosti knihovny v 1. pol. 2008, Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2007 (tento dokument byl obdrženo v tištěné verzi, v elektronické verzi je k dispozici na www.kfbz.cz)
Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně	Letáky ke vzdělávacím akcím
Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana	Informace o činnosti knihovny v Domově důchodců ve Štěpnici
Knihovna Rožnov pod Radhoštěm	Výroční zpráva za rok 2007

Všechny získané dokumenty byly dále analyzovány a zpracovány v několika krocích:

1. Dokumenty byly analyzovány z hlediska toho, zda se týkaly realizace vzdělávacích akcí v knihovnách. Ty, které neobsahovaly informaci o realizaci vzdělávacích akcí v knihovnách, byly vyřazeny.
2. Vzhledem k tomu, že na email odpověděl malý počet knihoven, bylo potřeba zvážit, do jaké míry mohou informace získané z emailů ovlivnit hodnocení knihoven, které poskytly informace na základě emailu, v porovnání s knihovny, které na email nereagovaly. Bylo zjištěno, že veřejné zdroje knihoven obsahují záznamy o všech vzdělávacích akcích, o kterých bylo pojednáváno v dokumentech získaných na základě emailu. Získané dokumenty pouze zpřesňují či rozšiřují informace o vzdělávacích akcích. Na základě těchto skutečností bylo rozhodnuto, že se v analýze bude i nadále pracovat i s dokumenty získanými na základě emailu.
3. Při analýze dokumentů bylo zjištěno omezené množství informací ke vzdělávacím akcím u knihoven v Otrokovicích a v Holešově. Proto byly tyto knihovny znovu osloveny formou emailu dne 2. února 2009 (text emailu je uveden v příloze č.1). Na email zareagovala pouze knihovna v Otrokovicích, ze které byl zaslán dokument s popisem vzdělávacích akcí. Vzhledem k omezenému množství informací o vzdělávacích akcích v knihovně v Holešově je pravděpodobné, že může dojít k určitému zkreslení informací.
4. Z dokumentů byly dále zjišťovány následující informace: vzdělávací forma a metoda u jednotlivých vzdělávacích akcí; skupina klientů, pro kterou je vzdělávací akce určena; téma vzdělávací akce, periodizace vzdělávací akce (jednorázová, cyklická vzdělávací akce).
5. Třídění dat do jednotlivých kategorií.

3. Výsledky výzkumu

Struktura této kapitoly se odvíjí od stanovených cílů. Jako první jsou u každé sledované knihovny rozděleny vzdělávací akce podle vzdělávacích forem a vzdělávacích metod. Při popisu vzdělávacích forem je využita Mužíkova klasifikace (přímá výuka, terénní výuka, korespondenční výuka, kombinovaná výuka), která je dále doplněna o rozdělení vzdělávacích forem podle délky trvání (jednorázové, cyklické), o kterém se zmiňují Bočková s Řehákem. U jednotlivých vzdělávacích forem jsou dále uvedeny použité vzdělávací metody. Vzdělávací akce byly organizovány za použití těchto vzdělávacích metod: přednáška, beseda, diskuse, poslechový koncert, tématické odpoledne, exkurze, zájmový kroužek, vzdělávací kurz, čtení knih, soutěž, konference, fotoprojekce a videoprojekce.

Jedním ze specifických cílů práce je také vytyčení skupin klientů, pro které jsou vzdělávací akce určeny. Vzdělávací akce byly určeny pro 3 typy klientů: děti a mládež, dospělí (u této skupiny byly akce dále zaměřeny na nezaměstnané, matky s malými dětmi a pracovníky z jiných organizací), senioři. Některé vzdělávací akce nejsou určeny zcela konkrétní cílové skupině a mohou je navštívit zájemci bez specifik. Pro tuto kategorii akcí byla vytvořena skupina Bez zaměření na konkrétní skupinu klientů. Na základě toho, pro jakou skupinu klientů je vzdělávací akce určena, se akce liší výběrem vzdělávacích forem a metod a také oblastmi témat, o kterých vzdělávací akce pojednává. S ohledem na přehlednost a komplexnost práce se subkapitoly zaměřené na jednotlivé cílové skupiny zabývají rozdělením vzdělávacích akcí podle zvolené vzdělávací formy a metody a také identifikací tématických oblastí, které jsou obsahem vzdělávacích akcí.

3.1. **Vzdělávací formy a metody v jednotlivých knihovnách**

K identifikaci vzdělávacích forem, které knihovny využívají při organizaci vzdělávacích akcí, byla zvolena Mužikova klasifikace, který rozděluje vzdělávací formy na přímou výuku, korespondenční vzdělávání, terénní vzdělávání, kombinovanou výuku a sebevzdělávání (jak už bylo uvedeno na str. 22, vzdělávací forma sebevzdělávání není zařazena do této práce). Tato klasifikace byla použita z důvodu toho, že vychází ze současného sociálního prostředí, a je využitelná také pro oblast zájmového vzdělávání. To dokazuje také Šerák v knize *Zájmové vzdělávání dospělých*. V rámci popisu vzdělávacích akcí jsem Mužikovu klasifikaci rozšířila o rozdělení vzdělávacích forem podle délky trvání na jednorázové (zpravidla příležitostné) a cyklické (pravidelně se opakující). Právě rozšíření o klasifikaci podle délky trvání umožňuje zpřesnit popis realizace celoživotního vzdělávání ve sledovaných knihovnách. U vzdělávacích akcí byla identifikovaná cyklická vzdělávací forma, pokud byla určena pravidelnost na základě toho, že:

- vzdělávací akce byla organizována v rámci určitého tematického cyklu, např. vzdělávací akce byla zařazena do cyklu přednášek o cestování
- vzdělávací akce měla více než 1 školicí den (příkladem může být vzdělávací kurz s časovou dotací 24 hod, kdy se uskuteční ve 4 školicích dnech. Naproti tomu, pokud vzdělávací kurz probíhal méně než 1 školicí den bez návaznosti na další vzdělávací kurzy, byl označen jako jednorázový)

Pokud nebyla splněna ani jedna podmínka, byla vzdělávací akce označena jako jednorázová.

V rámci analýzy byly identifikovány následující vzdělávací metody, o kterých se zmiňuje také Šerák v knize *Zájmové vzdělávání*: přednáška, beseda, seminář, diskuse, exkurze, zájmový kroužek, vzdělávací kurz, výchovný koncert (v rámci prostředí knihoven se jedná spíše o poslechový pořad) a tematický večer (pro prostředí knihovny je spíše typické tematické odpoledne).

Vedle uvedených vzdělávacích metod byly identifikovány také další vzdělávací metody, které jsou specifické pro realizaci vzdělávacích akcí ve vybraných knihovnách. Jsou to soutěže, čtení knih, fotoprojekce a videoprojekce, konference. Vzdělávací metoda soutěže je využívána jednak v kombinaci s jinými vzdělávacími

metodami například v rámci tématického odpoledne. Soutěž je také použita jako samostatná vzdělávací metoda především pro skupinu dětí a mládeže. V rámci soutěží plní děti úkoly. Čtení knih je vzdělávací metoda specifická pro prostředí knihovny. Tato metoda spočívá v tom, že je zájemcům představována kniha a jsou předčítány její úryvky. Někdy je přítomen autor knihy, což může být dále doplněno například o výklad toho, za jakých podmínek kniha vznikla, nebo se vypráví zajímavosti z autorova života. Fotoprojekce a videoprojekce mohou být součástí přednášky nebo besedy, mohou se však vyskytovat také jako samostatná vzdělávací metoda. V rámci fotoprojekce a videoprojekce je zájemcům promítán film nebo fotografie s komentářem nebo bez komentáře. Následně může probíhat diskuse. Další specifickou vzdělávací metodou jsou konference. Během konference se na určitá témata realizují přednášky odborníků, probíhají diskuse, semináře či workshopy.

Přehled vzdělávacích forem a metod, které knihovny zvolily při realizaci vzdělávacích akcí, ukazuje následující tabulka.

Tabulka 6: Přehled vzdělávacích forem a metod ve sledovaných knihovnách

Knihovna	Vzdělávací formy				Vzdělávací metody
	Přímá výuka		Terénní vzdělávání		
	Jednorázové	Cyklické	Jednorázové	Cyklické	
Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně	přednáška, vzdělávací kurz, poslechový pořad, beseda, čtení knih, tématické odpoledne	vzdělávací kurz, beseda, čtení knih, přednáška, poslechový pořad			
Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně	přednáška, vzdělávací kurz, poslechový koncert, beseda, čtení knih, soutěž, videoprojekce, konference, tématické odpoledne	přednáška, beseda, vzdělávací kurz,		exkurze	

Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti	beseda, vzdělávací kurz, čtení knih, tématické odpoledne	beseda,		
Knihovna Kroměřížska v Kroměříži	přednáška, čtení knih, beseda, tématické odpoledne, diskuse, konference, vzdělávací kurz	vzdělávací kurz, přednáška, beseda,		
Knihovna v Holešově	přednáška, tématické odpoledne	přednáška		
Knihovna Otrokovice	beseda, vzdělávací kurz, soutěž			
Knihovna Uherský Brod	přednáška, čtení knih, tématické odpoledne	čtení knih, beseda,		
Knihovna Luhačovice	čtení knih, beseda, fotoprojekce, soutěž, přednáška, tématické odpoledne	přednáška, beseda,		
Knihovna Valašské Meziříčí	beseda, přednáška, vzdělávací kurz, čtení knih, tématické odpoledne	beseda, přednáška, vzdělávací kurz,	exkurze	
Knihovna Rožnov pod Radhoštěm	čtení knih, vzdělávací kurz, diskuse, poslechový pořad, přednáška, soutěž, beseda, tématické odpoledne	přednáška, beseda, vzdělávací kurz, zájmový kroužek, čtení knih, videoprojekce	exkurze	

Tabulka ukazuje, že rozmanitější škála vzdělávacích metod je využívána při jednorázových vzdělávacích akcích. Pokud knihovny plánují dlouhodobější charakter některých vzdělávacích akcí, volí nejčastěji metody přednášek, besed, vzdělávacích kurzů s vyšší časovou dotací a tématické odpoledne.

3.2. Vzdělávací akce pro děti a mládež

Do kategorie Děti a mládež knihovny většinou zařazují osoby mladší 18 let. To, že knihovny vnímají potřebu specifického přístupu k této skupině, demonstruje skutečnost, že ve všech sledovaných knihovnách je provozováno speciální oddělení pro děti a mládež a také založení Klubu dětských knihoven Zlínského kraje. Klub dětských knihoven Zlínského kraje byl založen v roce 2007 na základě podnětů knihovníků pracujících s dětmi a mládeží. Jeho cílem je rozvoj čtenářství, podněcování zájmu o dětskou knihu a podpora volnočasových aktivit dětí a mládeže.¹⁴⁸ Vedle půjčování dokumentů, CD-ROMů, časopisů a novin se ve speciálních odděleních pro děti a mládež realizují nejrůznější zábavné a vzdělávací aktivity, soutěže a hry. Významná je zde také spolupráce s organizacemi, které pracují s dětmi a mládeží.

Vzdělávací akce pro děti a mládež jsou v knihovnách realizovány ve vzdělávacích formách a metodách, které ukazuje následující tabulka.

---

¹⁴⁸ Informace o Klubu dětských knihoven Zlínského kraje na <http://www.kfbz.cz/kdk.htm> , 10. 2. 2009

Tabulka 7: Vzdělávací formy a metody vzdělávacích akcí, které jsou určeny pro děti a mládež

Vzdělávací formy				
	Přímá výuka		Terénní vzdělávání	
	Jednorázová	Cyklická	Jednorázová	Cyklická
Vzdělávací metoda	Vzdělávací kurz Beseda Přednáška Soutěž Čtení knih Tematické odpoledne	Vzdělávací kurz Beseda Přednáška Zájmový kroužek Čtení knih		Exkurze

Mezi nejčastěji volenými vzdělávacími metodami jsou vzdělávací kurzy. Děti a mládež mohly některé vzdělávací kurzy navštívit v době svého volného času. Některé kurzy byly realizovány ve spolupráci se školami, a tak tyto vzdělávací kurzy navštívili v době školního vyučování. V době svého volného času mohly děti navštívit kurzy podle svých zájmů. V knihovnách byly realizovány např. vzdělávací kurzy zaměřené na rozvoj výtvarných, rukodělných, pohybových dovedností a kurzy zaměřené na práci s PC. Příklady realizovaných aktivit jsou uvedeny v následující tabulce:

Tabulka 8: Oblasti vzdělávacích kurzů realizovaných ve volném čase děti a jejich popis

Oblast	Popis realizovaných aktivit
Rozvoj výtvarných dovedností	Jednorázové: v Masarykově knihovně ve Vsetíně mohly děti vytvořit velikonoční přáníčka ¹⁴⁹ . Cyklické: knihovna také realizovala projekt „Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“, kde pro děti byly realizovány výtvarné lekce s využitím nejrůznějších technik. ¹⁵⁰
Rozvoj rukodělných dovedností	Jednorázové: v rámci Dne pro dětskou knihu v Knihovně Kroměřížska děti tvořily vánoční ozdoby. ¹⁵¹ V knihovně Luhačovice vyhotovovaly vánoční dárečky. ¹⁵² V Masarykově knihovně ve Vsetíně zase děti v době jarních prázdnin mohly naučit vytvářet papírové řetězy. ¹⁵³ Cyklické: V Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně se děti mohly zapojit do akcí v rámci projektu, kde se mohly vyzkoušet např. drátkování, skládání z čajových sáčků či výrobu šperků. ¹⁵⁴
Rozvoj pohybových dovedností	Jednorázové: v projektu Masarykovy knihovny ve Vsetíně se mohly děti zapojit do plážového volejbalu či tance. ¹⁵⁵
Rozvoj PC	Cyklické: Zajímavou možností, jak rozvíjet PC dovednosti, měly děti

¹⁴⁹ Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

¹⁵⁰ Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

¹⁵¹ Informace o akci Den pro dětskou knihu na <http://skip.nkp.cz/akcDen07.htm> , 10. 2. 2009

¹⁵² Přehled vzdělávacích akcí za rok 2007 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2007&article=5002&id_language=1 , 10. 2. 2009

¹⁵³ Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

¹⁵⁴ Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

¹⁵⁵ Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

dovedností	v rámci výše zmiňovaného projektu Masarykovy knihovny ve Vsetíně, kdy každou středu mohly hrát na počítačích nejrůznější hry. ¹⁵⁶ V oblasti rozvoje PC dovedností uspořádala Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně počítačové lekce pro děti a mládež s využitím internetu. ¹⁵⁷
------------	---

Pozn. Tabulka neobsahuje kompletní seznam všech akcí realizovaných pro školy za období 1. 9. 2007 – 31. 8. 2008, pouze jejich výběr.

Tabulka ukazuje, že vzdělávací kurzy v době volného času dětí byly v některých knihovnách uspořádány jednorázově (např. vzdělávací kurz výroby vánočních ozdob v knihovně v Luhačovicích¹⁵⁸), v některých se jednalo o celé cykly vzdělávacích kurzů. Jak je možné pozorovat, cyklickou formu vzdělávacích kurzů nejčastěji nabízela Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně v rámci projektu „Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“.

V rámci školního vzdělávání byl v Knihovně Kroměřížska uspořádán cyklický vzdělávací kurz zaměřený na environmentální tematiku. Vzdělávací kurz byl určen pro žáky mateřských a základních škol. A proto byl kurz přizpůsoben tak, aby bylo vzdělávání spíše zábavné. Vedle přednášek byla stěžejní aktivitou soutěž, kde žáci mateřských škol odpovídali na otázky, které se týkaly všeobecných znalostí o přírodě, péče o zvířata a zacházení s odpady. Žáci základních škol zase navrhovali projekt, který by vyřešil určitý ekologický problém.¹⁵⁹

Další významnou aktivitou knihoven jsou besedy a přednášky, které jsou uspořádány buď ve spolupráci s organizacemi (např. v rámci vyučování ve škole) nebo v rámci volného času dětí. Ve spolupráci s organizacemi se pořádají besedy a přednášky pro mateřské, základní a střední školy. Všem typům škol knihovny nabízí systematické cykly besed a přednášek, jejichž obsah je přizpůsoben typu školy a věku žáků. Všechny sledované knihovny nabízí žákům škol besedy a přednášky zaměřené na vzdělávání v oblasti knihovny a na orientaci v literatuře. Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně nabízí také cyklus pojednávající o hudbě (např.

¹⁵⁶ Masarykova veřejná knihovna: *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. Vsetín: MVK březen 2008 [cit. 14.2.2009]. Dostupné na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/dokumenty-ke-stazeni-10040/?categoryID=20000#obsah> , str. 48

¹⁵⁷ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. Zlín 2008.[cit. 12.2.2009] Dostupné na <http://www.kfbz.cz/vz.htm> , 10. 2. 2009, str. 24

¹⁵⁸ Přehled vzdělávacích akcí za rok 2007 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2007&article=5002&id_language=1 , 10. 2. 2009

¹⁵⁹ Přehled služeb pro děti v Knihovně Kroměřížska na <http://www.knihkm.cz/cz/sluzby/pro-deti/environmentalni-vzdelavani/51.html> , 10. 2. 2009

ve školním roce 2007 a 2008 byla nabízena vzdělávání akce o Bedřichu Smetanovi nebo vánoční hudbě)¹⁶⁰. V oblasti knihovny jsou vzdělávací akce zaměřené na základní seznámení s funkcí knihoven, seznámení se službami, orientaci v prostorách knihoven, seznámení s katalogy sloužícími k vyhledávání knih. Žáci se mohou účastnit také besed a přednášek, jejichž náplní je vyprávění o jednotlivých knihách, o tématech v knihách (např. zvířátka v knihách) či také o knihách s regionální tematikou. Příklad toho, jaké besedy a přednášky byly pro žáky jednotlivých typů škol v knihovnách připraveny, ukazuje následující tabulka:

Tabulka 9: Typy škol a příklady realizace besed a přednášek pro školy

Typ školy	Vzdělávání – knihovnictví
Mateřská škola	Rožnov pod Radhoštěm: „Dům plný knih“ ¹⁶¹ Knihovna BBB v Uherském Hradišti: „Poprvé v knihovně“ Knihovna Kroměřížska: „Povolání princezna“ Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně: „Hrnečku vař“, „Večerníčkové pohádky“, „Vánoce“, „Velikonoce“, „Knihovna jako domeček plný knížeček“ ¹⁶² Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně: „Seznámení se službami knihovny“ ¹⁶³
Základní škola	Rožnov pod Radhoštěm: „Knihovna a my děti“, „Spisovatelé a ilustrátoři“, „Pohádky a pověsti z okolí Radhoště“, „Sci-fi a fantasy“ ¹⁶⁴ Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně: „Hrajeme si s knihami“, „Legendy českých hradů a zámků“, „Jak pejsek s kočičkou navštívili spisovatele“, „Karel May kontra skuteční hrdinové Divokého západu“ ¹⁶⁵
Střední školy	Knihovna BBB v Uherském Hradišti: seznámení s knihovnou, orientace v knihovně, výpůjční řád, internetové stránky, elektronický katalog, elektronické

¹⁶⁰ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. Zlín 2008.[cit. 12.2.2009] Dostupné na <http://www.kfbz.cz/vz.htm>, str. 26

¹⁶¹ Besedy a knihovnické lekce pro děti v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=sluzby&id=391>, 10. 2. 2009

¹⁶² Témata knihovnických besed pro školy v MVK na <http://www.mvk.cz/srop1/down.php>, 15. 2. 2009

¹⁶³ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. Zlín 2008.[cit. 12.2.2009] Dostupné na <http://www.kfbz.cz/vz.htm> str. 26

¹⁶⁴ Besedy a knihovnické lekce pro děti v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=sluzby&id=391>, 10. 2. 2009

¹⁶⁵ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. Zlín 2008.[cit. 12.2.2009] Dostupné na <http://www.kfbz.cz/vz.htm>, str. 26

	<p>informační databáze¹⁶⁶</p> <p>Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně: vyhledávání v katalogu knihovny, v ČNB i v dalších informačních zdrojích¹⁶⁷</p> <p>Knihovna v Luhačovicích zorganizovala pro žáky výtvarného oboru tamní střední školy besedu s panem Jaroslavem Kovandou - malířem, sochařem a spisovatelem (ukázka jeho obrazů a dřevorezby, vyprávění o úskalích umělecké tvorby, zážitcích z cest za uměním) a pro žáky střední školy, oboru knihovnictví besedu na téma „Tabu v literatuře“.¹⁶⁸</p>
Speciální školy	Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně: „Neplecháté pohádky“, „Svět dávných věků“, „Alois Mikulka: Karkulka v maskáčích“ ¹⁶⁹
Školní družiny	Knihovna Kroměřížska: „Domácí mazlíčci i zvířata z divočiny v pohádkách a přirovnáních“, „Nejsem žádné ťululum aneb jak se chovat v knihovně (orientace v knihovně)“, „Štědrej večer nastal“, „Vstávej ráno Mariáno (velikonoční zvyky)“ ¹⁷⁰

Pozn. Tabulka neobsahuje kompletní seznam všech akcí realizovaných pro školy za období 1. 9. 2007 – 31. 8. 2008, pouze jejich výběr.

Vedle škol nabízí např. Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně cykly pro Sdružení pro integraci postižených dětí a mládeže, netradiční centrum Slunečnice. Témata jsou podobná jako pro školy.¹⁷¹ Jak už bylo uvedeno výše, knihovny organizují také besedy a přednášky pro děti a mládež jako náplň jejich volného času. Na besedách a přednáškách se děti a mládež mohly dozvědět informace např. o literatuře, o jejich regionu, o přírodě, o zvycích a obyčejích, o filmech, o sportech, nebo o životním stylu v cizích zemích. Besedy a přednášky jsou zaměřeny na témata znázorněná v následující tabulce:

¹⁶⁶ Nabídka knihovnických lekcí pro školy v knihovně BBB na <http://www.knihovnabbb.cz/cz/node/369>, 25.7.2008

¹⁶⁷ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. Zlín 2008.[cit. 12.2.2009] Dostupné na <http://www.kfbz.cz/vz.htm>, str. 26

¹⁶⁸ Přehled vzdělávacích akcí za rok 2008 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2008&article=5002&id_language=1, 10. 2. 2009

¹⁶⁹ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. Zlín 2008.[cit. 12.2.2009] Dostupné na <http://www.kfbz.cz/vz.htm>, str. 26

¹⁷⁰ Nabídka v Knihovně Kroměřížska pro školy na <http://www.knihkm.cz/cz/sluzby/proskoly/53.html>, 25.7.2008

¹⁷¹ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. Zlín 2008.[cit. 12.2.2009] Dostupné na <http://www.kfbz.cz/vz.htm>, str. 26

Tabulka 10: Témata besed a přednášek pro děti a mládež a příklady jejich realizace s rozdělením na jednorázovou a cyklickou vzdělávací formu

Témata besed a přednášek	Příklady realizace v knihovnách
Literatura	Jednorázová: Knihovna BBB v Uherském Hradišti zrealizovala pro žáky základních škol besedu s autorem dětských knih o jeho knihách. ¹⁷²
Regionální témata	<p>V rámci regionální tematiky lze rozlišit témata zaměřená na minulost oblasti a na problémy současnosti.</p> <p>Jednorázová: na téma minulosti se mohly děti zúčastnit besedy o pověstech a bájích z okolí Luhačovic v knihovně v Luhačovicích.¹⁷³</p> <p>Cyklická: na problémy současnosti zrealizovala Masarykova veřejná knihovna cyklus besed a přednášek o Romech, kde se děti mohly dozvědět informace o historii Romů a dovednostech romských dětí.¹⁷⁴</p>
Příroda a životní prostředí	Jednorázová: knihovna v Rožnově pod Radhoštěm zrealizovala pro děti besedu o zvířatech. ¹⁷⁵ V rámci Dnu mobility uspořádala Knihovna v Luhačovicích besedu o životním prostředí, kde žáci základních škol diskutovali nad oblastmi dopravy, životního prostředí, o ochraně životního prostředí, hledání nových alternativ v cestování a většího využívání hromadných prostředků. ¹⁷⁶
Zvyky a tradice	Jednorázová: knihovna v Luhačovicích uspořádala besedu na téma „Keltské svátky.“ ¹⁷⁷
Sport	Cyklická: v rámci projektu „Masarykova veřejná knihovna jako instituce

¹⁷² Archiv aktualit o dění v Knihovně BBB v Uherském Hradišti na http://www.knihovnabbb.cz/cz/archiv_aktualit?from=10 , 10. 2. 2009

¹⁷³ Přehled vzdělávacích akcí za rok 2007 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2007&article=5002&id_language=1 , 10. 2. 2009

¹⁷⁴ Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

¹⁷⁵ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last> , 5. 6. 2008

¹⁷⁶ Přehled vzdělávacích akcí za rok 2007 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2007&article=5002&id_language=1 , 10. 2. 2009

¹⁷⁷ Přehled vzdělávacích akcí za rok 2007 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2007&article=5002&id_language=1 , 10. 2. 2009

	komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“ proběhly přednášky o snowboardingu nebo horolezectví. ¹⁷⁸
Životní styl v cizích zemích	Jednorázová: v Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně se konaly přednášky o životním stylu mladých lidí ve Finsku. ¹⁷⁹
Hudba	Cyklická: v Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně se konaly přednášky zaměřené na hru na kytaru, historii hip hopu nebo neopunku. ¹⁸⁰
Technika	Cyklická: v rámci projektu „Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“ proběhly přednášky o elektromodelech aut nebo leteckých modelech. ¹⁸¹
Filmy	Cyklická: v rámci projektu „Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“ bylo realizováno promítání nejrůznějších filmů (např. Trávníkář, Sklapni a vystřel, Ukradené Vánoce Tima Burtona). ¹⁸²

Pozn. Tabulka neobsahuje kompletní seznam všech akcí za období 1. 9. 2007 – 31. 8. 2008, pouze jejich výběr.

Tabulka ukazuje, že i k besedám a přednáškám určených pro volný čas dětí a mládeže přistupují knihovny rozdílně. Pravidelné cykly besed a přednášek zaměřené na určité téma probíhaly v Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně, jednorázové vzdělávací akce např. v knihovně v Rožnově pod Radhoštěm či v Luhačovicích.

Knihovny pořádají pro děti také vzdělávací akce, kde byla využita vzdělávací metoda „soutěž“. Soutěže probíhaly ve vzdělávací formě přímé výuky. Ta byla

¹⁷⁸ Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

¹⁷⁹ Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

¹⁸⁰ Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

¹⁸¹ Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

¹⁸² Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

využita také v soutěži o historiií národů, kterou ve spolupráci s Domem dětí a mládeže Astra zorganizovala knihovna v Luhačovicích. Děti přišly do zámku, ve skupinkách plnily úkoly a seznamovaly se s nejnámějšími zbojníky a historií různých národů.¹⁸³ Knihovna v Otrokovicích zase uspořádala soutěž Tohle vím, tohle znám, v knížkách se to dočítám v rámci Mezinárodního dne dětí.¹⁸⁴ Soutěže jsou organizovány jednorázově bez dalšího opakování nebo návaznosti na tématický celek.

V knihovně v Rožnově pod Radhoštěm je také organizován zájmový kroužek Louskáček, který svou činnost zahájil v září 2007. Pravidelně 1x za 14 dnů se scházejí děti ve věkovém rozmezí 10 - 12 let, které nejen že rády chodí do knihovny, ale také je baví hrát různé druhy her, výtvarně a literárně tvořit, nebo si prostě jen tak popovídat o zajímavé knížce, a přitom se i něco užitečného dozvědět. Během sledovaného období byly pro členy Louskáček organizovány setkání zaměřené např. na pověsti o Radhošti, poznávání smyslů, výrobu vánočních ozdob, povídání o vzniku světa, procházku po významných historických místech v Rožnově pod Radhoštěm.¹⁸⁵

V rámci projektu „Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“ se děti mohly zúčastnit cyklu vzdělávacích akcí, kde byla použita vzdělávací metoda „exkurze“ např. do vsetínského zámku, hvězdárny, pivovaru, hasičské zbrojnice, útulku pro zvířata.¹⁸⁶

Pro děti bylo v knihovnách připraveno také čtení knih. Nejvíce vzdělávacích akcí využívajících tuto vzdělávací metodu mohly děti navštívit v Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně v rámci Čítárny u čerta, jednoho z doprovodných programů Mezinárodního filmového festivalu pro děti a mládež ve Zlíně. Během této akce předčítaly známé osobnosti z knih, např. Kdyby čert na koze jezdil, Táta 002, Strašidlo po telefonu, O Faustovi, Markétce a ďáblovi, Havrane z kamene, Můj kamarád upír, Čarodějnice, Strašidlo cantevillské, Dívka na koštěti.¹⁸⁷ Vedle tohoto

---

¹⁸³ Přehled vzdělávacích akcí za rok 2008 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2008&article=5002&id_language=1 , 10. 2. 2009

¹⁸⁴ O knihovně v Otrokovicích na <http://knihovna.otrokovice.cz/> , 10. 2. 2009

¹⁸⁵ Projekty v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=projekty&id=727> , 10. 2. 2009

¹⁸⁶ Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

¹⁸⁷ Kronika vzdělávacích akcí za 1. pol. 2008 v KFBZ na http://www.kfbz.cz/kronika_2008_1.htm , 10. 2. 2009

cyklu čtení knih, bylo v jednorázové formě realizováno čtení knih také v knihovnách v Uherském Hradišti¹⁸⁸ a ve Valašském Meziříčí¹⁸⁹.

Na podporu čtenářství mezi dětmi a mládeží pořádaly knihovny vzdělávací akce v rámci významných celostátních akcí, kdy se knihovny často zaměřovaly na organizaci tématických večerů a odpolední. Jednou z nejrozsáhlejších akcí je Noc s Andersenem pod záštitou Klubu dětských knihoven SKIP ČR. Cílem této akce je dát osobní příklad a ukázat dětem, že číst je velkým dobrodružstvím. V roce 2008 bylo ve střední Evropě registrováno 664 míst, kde se v rámci Noci s Andersenem konal program pro děti. Ve Zlínském kraji registrovala Knihovna BBB celkem 39 knihoven či škol (příčemž ze sledovaných knihoven to byly všechny kromě knihovny v Holešově¹⁹⁰). V roce 2008 byla Noc s Andersenem věnována bratrům Čapkům. Podle toho byl přizpůsoben také program, kdy v knihovnách probíhalo čtení pohádek autorské dvojice, nebo se na dané téma soutěžilo či hrálo divadlo. Některé sledované knihovny připojily také aktivity na jiné téma, jako např. v knihovně Luhačovicích mohly děti vidět ukázky dogtréninku či přednášku o kynologii.¹⁹¹ Další tématické odpoledne se v knihovnách v Kroměříži, ve Vsetíně, v Luhačovicích, v Uherském Hradišti a Valašském Meziříčí uskutečnily v rámci Dne pro dětskou knihu.¹⁹² V rámci této akce knihovny uspořádaly soutěže, besedy se spisovateli, výstavy, čtení knih a také prodej knih.

Pokud bychom měly zařadit vzdělávací akce, které se organizovaly při příležitosti celonárodních akcí, do skupiny jednorázových akcí či skupiny cyklických akcí, volila bych skupinu jednorázovou. I když např. v jedné knihovně probíhá během roku tématické odpoledne pro děti v rámci Noci s Andersenem a také v rámci Dne pro dětskou knihu, jsou tyto vzdělávací akce od sebe tématicky oddělené a nenavazují na sebe. Některé knihovny se k jednotlivým celonárodním akcím mohou hlásit každoročně. Je proto možné usoudit, že vzdělávací akce uspořádané pravidelně během celonárodní akce může tvořit tématický celek. Do analýzy byly zařazeny dokumenty v období 1 roku, z kterých nelze ověřit, zda se knihovny k jednotlivým celonárodním vzdělávacím akcím přihlašují pravidelně, proto

---

¹⁸⁸ Týden čtení 08 v knihovně BBB, článek na <http://www.knihovnabbb.cz/cz/node/1332> , 10. 2. 2009

¹⁸⁹ Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

¹⁹⁰ Informace vychází ze seznamu registrovaných knihoven pro tuto akci na www.skip.nkp.cz (23. 11. 2008)

¹⁹¹ Informace o akci Noc s Andersenem na http://www.knihovnabbb.cz/cz/noc_s_andersenem , 10. 2. 2009

¹⁹² Informace o akci Den pro dětskou knihu na <http://skip.nkp.cz/akcDen07.htm> , 10. 2. 2009

se s touto tezí dále nepracovalo. Není zde splněná podmínka více než 1 školícího dne. Z těchto důvodů označuji vzdělávací akce uspořádané v rámci celonárodních akcí za jednorázové.

Z analýzy dokumentů také vyplývá, že mezi knihovny, které nabízí nejpropracovanější systém v nabídce vzdělávacích akcí pro děti a mládež, patří Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně. V rámci projektu „Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“, který byl spolufinancován ze strukturálních fondů Evropské unie, vznikl v knihovně K - klub, kde mohly děti a mládež pravidelně navštěvovat nejrůznější akce. Tato knihovna nabízí také rozmanitou nabídku pro nejrůznější typy škol.¹⁹³ Dále můžeme usoudit, že v porovnání se vzdělávacími akcemi pro volný čas dětí a mládeže připravují knihovny rozmanitější nabídku vzdělávacích akcí pro školy. Vzdělávací akce pro volný čas dětí a mládeže se v knihovnách konají většinou v rámci významných celostátních akcí jako je Noc s Andersenem, Týden knihoven, Březen – měsíc internetu.

3.3. Vzdělávací akce pro dospělé

Skupinu dospělých lze v knihovně definovat jako osoby nad 18 let. Z dokumentů vyplývá, že knihovny pořádají vzdělávací akce určené obecně pro dospělé jen ojediněle. Příkladem realizace vzdělávací akce pro všechny dospělé zájemce může být pouze přednáška Knihovnický čtvrtletník, aneb Řekněte nám seznamující dospělé s novinkami ze světa knih, kterou uspořádala Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně.¹⁹⁴ Další vzdělávací akce se už konkrétně zaměřují na následující specifické skupiny:

- matky s malými dětmi
- nezaměstnaní
- pracovníci jiných organizací

¹⁹³ Popis projektů Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/projekty-10005/>, 10. 2. 2009

¹⁹⁴ Kronika vzdělávacích akcí za 1. pol. 2008 v KFBZ na http://www.kfbz.cz/kronika_2008_1.htm, 10. 2. 2009

- senioři (vzhledem k tomu, že pro tuto skupinu je v knihovnách určeno velké spektrum služeb, bude se analyzováno v samostatné části analýzy)

Pro specifické skupiny dospělých knihovny zrealizovaly vzdělávací kurzy. Ty se zaměřovaly na osvojení si znalostí a dovedností, které zvyšují uplatnění jedince na trhu práce.

Matky s malými dětmi

Tabulka 11: Typy vzdělávacích akcí realizovaných pro matky s dětmi

Vzdělávací formy				
	Přímá výuka		Terénní vzdělávání	
	Jednorázová	Cyklická	Jednorázová	Cyklická
Vzdělávací metoda		Vzdělávací kurz		

Jednou z cílových skupin projektu „Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“ byly matky s malými dětmi. Ve spolupráci s Rodinným a mateřským centrem Sluníčko, který zajišťoval hlídání dětí, ve sledovaném období zrealizovala knihovna 2x vzdělávací kurz „Základy obsluhy osobního počítače aneb Počítač pro každého“ a „Motivace, komunikace a osobnostní rozvoj“. Časová dotace vzdělávacího kurzu „Základy obsluhy osobního počítače“ byla 40 hodin s obsahem zaměřeným na základní práce na počítači, textový editor, tabulkový kalkulátor, internet a elektronickou poštu. Vzdělávací kurz byl akreditován, a tak absolventi obdrželi osvědčení o rekvalifikaci. Vzdělávací kurz „Motivace, komunikace a osobnostní rozvoj“ trval 12 hod a zabýval se vstupem na trh práce, akčním plánováním, komunikací a sebepoznáváním. Lektorem vzdělávacího kurzu byl psycholog.¹⁹⁵

¹⁹⁵ Popis projektů Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/projekty-10005/>, 10. 2. 2009

Nezaměstnaní

Tabulka 12: Typy vzdělávacích akcí realizovaných pro nezaměstnané

Vzdělávací formy				
	Přímá výuka		Terénní vzdělávání	
	Jednorázová	Cyklická	Jednorázová	Cyklická
Vzdělávací metoda		Vzdělávací kurz		

Vzdělávací akce určené nezaměstnaným realizovala ve sledovaném období Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně a Knihovna v Kroměříži. Jako jednu z aktivit projektu :Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně uspořádala“ Masarykova veřejná knihovna 40hodinový rekvalifikační vzdělávací kurz „Základy obsluhy osobního počítače aneb Počítač pro každého“ se shodným obsahem jako u kurzu pro matky s malými dětmi a dále jednodenní seminář „Letem světem internetem“ obsahující osvojení si dovedností práce s internetovým prohlížečem.¹⁹⁶ Vzdělávací kurzy zaměřené na rozvoj počítačové gramotnosti byly v knihovně uskutečněny také ve spolupráci s Úřadem práce ve Vsetíně, kdy se ve sledovaném období mohli nezaměstnaní zúčastnit rekvalifikačního počítačového kurzu pro začátečníky a 80hodinového rekvalifikačního počítačového kurzu.¹⁹⁷ Ve spolupráci s Úřadem práce v Kroměříži uspořádala počítačový vzdělávací kurz pro nezaměstnané také Knihovna Kroměřížska¹⁹⁸.

¹⁹⁶ Popis projektů Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/projekty-10005/> , 10. 2. 2009

¹⁹⁷ Popis projektů Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/projekty-10005/> , 10. 2. 2009

¹⁹⁸ Kalendář akcí Knihovny Kroměřížska za 10/2007 na <http://www.knihkm.cz/cz/kalendar-akci.html?d=2007-10> , 10. 2. 2009

Pracovníci jiných organizací

Tabulka 13: Typy vzdělávacích akcí realizovaných pro pracovníky jiných organizací

Vzdělávací formy				
	Přímá výuka		Terénní vzdělávání	
	Jednorázová	Cyklická	Jednorázová	Cyklická
Vzdělávací metoda		Vzdělávací kurz		

Mezi poskytovatele vzdělávacích akcí pro pracovníky jiných organizací patřila Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně a Knihovna Kroměřížska. Na základě výběrového řízení realizovala Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně tři 40hodinové vzdělávací kurzy informační gramotnosti pro začátečníky a dva 40hodinové vzdělávací kurzy pro pokročilé pro projekt „Komplexní vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb v systému poradensko informačního centra“. Předkladatelem projektu bylo Vzdělávací a komunitní centrum Integra Vsetín, o.p.s. a cílovými skupinami byli poskytovatelé sociálních služeb ve Zlínském kraji a dobrovolníci pracující v sociálních službách ve Zlínském kraji.¹⁹⁹ Knihovna Kroměřížska byla zase jedním z partnerů v projektu „Partnerství pro novou strategii Zlínského kraje“, realizovaným Zlínským krajem. Zájemci z řad pracovníků nestátních neziskových organizací mohli v knihovně navštívit cyklus vzdělávacích kurzů, který se zaměřoval na čerpání dotací ze strukturálních fondů EU. Obsah vzdělávacích kurzů byl zaměřen na:

- neziskové organizace a možnost čerpání ze strukturálních fondů: obsahem byl úvod do problematiky strukturálních fondů, základní orientace v operačních programech, aktuální stav o vyjednávání o operačních programech, příklady dobré praxe;
- projektový záměr krok za krokem: účastníci se mohli dozvědět, jak se má správně tvořit projektový záměr;

¹⁹⁹ Informace o projektu Komplexní vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb v systému poradensko informačního centra na http://www.pic-vsetin.cz/index_soubory/Page499.htm, 10. 2.2009

- průvodce formulářem projektového záměru: akce byla zaměřena na provedení formulářem projektového záměru.²⁰⁰

3.4. Vzdělávací akce pro seniory

Skupina seniorů patří mezi ty, pro které knihovny pořádají nejrůznější typy vzdělávacích akcí. To, že si knihovny uvědomují důležitost organizování takových akcí pro tuto skupinu, ukazuje také realizace projektu „Senioři v komunitní knihovně“ v Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně. Cílem tohoto projektu byla aktivizace seniorů v obci, vytvoření podmínek pro uplatnění seniorů v knihovně a vytvoření metodiky „Oslovení aktivních seniorů.“²⁰¹ To, jaké vzdělávací formy a metody jsou využívány při organizaci vzdělávacích akcí pro seniory, znázorňuje následující tabulka:

Tabulka 14: Typy vzdělávacích akcí realizovaných pro seniory

Vzdělávací formy				
	Přímá výuka		Terénní vzdělávání	
	Jednorázová	Cyklická	Jednorázová	Cyklická
Vzdělávací metoda	Vzdělávací kurz Přednáška Beseda	Zájmový kroužek Přednáška Beseda Vzdělávací kurz		

Pro cílovou skupinu seniorů vznikají v knihovnách nejrůznější projekty zahrnující vzdělávací akce. V knihovně v Rožnově pod Radhoštěm byl realizován projekt „Město v mé paměti“, který byl finančně podpořen nadací Open Society Fund Praha a Nadací České spořitelny v rámci grantového programu Senioři vítáni podporující netradiční přístupy v práci se seniory. Cílem projektu je nabídnout seniorům s literárně tvůrčím potenciálem možnosti uplatnění jejich záliby v psaní, ukázat

²⁰⁰ Informace o projektu Partnerství pro novou strategii Zlínského kraje na <http://www.knihkm.cz/cz/projekty/partnerstvi-pro-novou-strategii-zk/99.html> , 10. 2. 2009

²⁰¹ Popis projektů Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/projekty-10005/> , 10. 2. 2009

možnosti kreativního využití jejich schopností a zkušeností při vytváření lektorských pomůcek o městě Rožnov pod Radhoštěm, nabídnout možnost získání lektorských dovedností a motivovat k literárnímu sebeuplatnění. V rámci projektu byl organizován netradiční zájmový kroužek pro seniory, kteří se setkávali 2x do měsíce, přičemž absolvovali přednášky o tvůrčím psaní, četli práce ze svých šuplíků a spolupracovali s dětským kroužkem Louskáček. Součástí jednoho ze setkání byla také beseda s Helenou Mičkalovou, autorkou nejrozsáhlejšího souboru dochovaných lidových příběhů z Velkých Karlovic. Výstupem projektu byl tištěný netradiční průvodce Rožnova pod Radhoštěm, který je dále využíván např. na v rámci besed se školami či procházek v Rožnově pod Radhoštěm.²⁰² Z programu Senioři vítáni byl podpořen také projekt „Senioři komunikují“ realizovaný Masarykovou veřejnou knihovnou ve Vsetíně. Vedle metodiky Oslovení aktivních seniorů byl ve Vsetíně uspořádán cyklus vzdělávacích kurzů „Akademický rok 2007/2008 – Jaro pro seniory“. Senioři mohli navštívit následující moduly:

- Modul 1: Psychologie, trénink paměti, mezigenerační vztahy;
- Modul 2: Počítačový kurz;
- Modul 3: Regionální tematika (historie, literatura, osobnosti, výtvarné umění);
- Modul 4: Zdravý styl.

Všechny moduly byly 5denní a konaly se v dopoledních hodinách. Účastníci dostali osvědčení o absolvování modulu.²⁰³ Dalším projektem, který byl v Masarykově veřejné knihovně organizován, je „Senioři komunikují“. Tento projekt realizuje Nadace Livie a Václava Klausových s tím, že jsou vybírány organizace, ve kterých se uskutečňují vzdělávací kurzy zaměřené na seznámení se s prací na PC, s internetem, s mobilním telefonem a s použitím platebních karet.²⁰⁴ V některých knihovnách ve Zlínském kraji jsou vzdělávací cykly dlouhodobého charakteru organizovány bez finančních prostředků z vnějších zdrojů. Na příklad v Knihovně Kroměřížska se konal cyklus besed nazvaný „Akademie III. věku“ a cyklus besed „Hudební akademie“. V roce 2008 proběhl už 14. ročník „Akademie III. věku“, který

---

²⁰² Projekty v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=projekty&id=727> , 10. 2. 2009

²⁰³ opis projektů Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/projekty-10005/> , 10. 2. 2009

²⁰⁴ opis projektů Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/projekty-10005/> , 10. 2. 2009

byl zaměřen na zdravý životní styl seniorů. Senioři mohli navštívit besedy z oblasti zdravotnictví (např. změny ve zdravotnictví, o lécích, Alzheimerova nemoc), z oblasti nejrůznějších vědních oborů (např. genealogie, archeologie) nebo z oblasti literatury (např. beseda se spisovatele R. Rážem). Součástí Akademie III. věku byl také vzdělávací kurz v oblasti informační gramotnosti v rozsahu 20 hod. Jak už napovídá název „Hudební akademie“, tento cyklus besed se zaměřil na oblast hudby. Každý měsíc se pro seniory konala beseda o vybraném interpretovi. Součástí besed byly také ukázky z CD a videa. V roce 2008 se uskutečnily besedy např. na témata Giuseppe Verdi: Traviata, Georges Bizet: Lovci perel, Wolfgang Amadeus Mozart: Kouzelná flétna, Luciano Pavarotti.²⁰⁵ Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně ve spolupráci s Klubem důchodců pravidelně realizovala besedy pro seniory. V rámci této spolupráce se uskutečnily besedy na témata: Waldemar Matuška, Jan Antonín Stamic – Čech, který stvořil moderní symfonii (ke příležitosti oslav 290. výročí jeho narození a 250. výročí jeho úmrtí), Pocta Pavarottimu a Housle v rukou andělů a ďáblů. Krajská knihovna ve Zlíně také pravidelně pro seniory připravovala vzdělávací kurz Základy práce na PC pro seniory.²⁰⁶ Pořádání cyklu besed a doprovodných akcí pro seniory byla také jednou z aktivit knihovny BBB v Uherském Hradišti, která navázala spolupráci s tamním Domovem důchodců ve Štěpnici.²⁰⁷

Vedle pravidelných vzdělávacích cyklů se v knihovnách konají vzdělávací akce také jednorázově. V rámci realizace těchto vzdělávacích akcí jsou využity vzdělávací metody jako je přednáška, beseda, vzdělávací kurz. Přehled oblastí a příklady jednorázových vzdělávacích akcí nabízí následující tabulka:

Tabulka 15: Přehled jednorázových přednášek a besed pro seniory

Oblast zaměření akcí	Příklady realizace
Zdravý životní styl	Ke příležitosti Světového dne vody proběhla ve spolupráci s organizací Zdravý Rožnov přednáška „Správným pitím ku zdraví“. ²⁰⁸

²⁰⁵ Přehled vzdělávání pro dospělé v Knihovně Kroměřížska na <http://www.knihkm.cz/cz/sluzby/pro-dospELE/vzdelavani/42.html>, 25. 7. 2008

²⁰⁶ Krajská knihovna Františka Bartoše: *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. Zlín 2008. [cit. 12.2.2009] Dostupné na <http://www.kfbz.cz/vz.htm>, str. 27

²⁰⁷ Zpráva o spolupráci mezi Knihovnou BBB v Uherském Hradišti a Domovem důchodců ve Štěpnici na http://www.mesto-uh.cz/cms/obecne/psalo_se/clanky_2007/cervenec_2007/15_6_07/knihovny_uh, 12. 2. 2009

²⁰⁸ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last>, 5. 6. 2008

Regionální tématika	V Luhačovicích proběhla pro seniory z penzionu Strahov přednáška o historii Luhačovic. ²⁰⁹
Literatura a knihovna	V Luhačovicích proběhla přednáška, kde se účastníci dozvěděli o historii tamní knihovny a prohlédli si prostory knihovny. ²¹⁰
Trénování paměti	Vzdělávací kurzy „Trénování paměti“ proběhly v knihovnách: Uherské Hradiště ²¹¹ , Valašské Meziříčí ²¹² , Kroměříž ²¹³ , Vsetín ²¹⁴
Práce na PC	Vzdělávací kurz pro seniory uspořádala knihovna v Otrokovicích. ²¹⁵

Pozn. Tabulka neobsahuje kompletní seznam všech akcí za období 1. 9. 2007 – 31. 8. 2008, pouze jejich výběr.

V porovnání s ostatními skupinami dospělých připravují knihovny pro seniory nejrozmanitější nabídku vzdělávacích akcí. Při jejich realizaci využívají i širší spektrum vzdělávacích metod. Rozdíly jsou také v tématech, o kterých vzdělávací akce pojednávají. Zatímco u ostatních skupin dospělých se jedná o oblasti spojené s uplatněním na trhu práce, vzdělávací akce pro seniory jsou zaměřeny na jejich zájmy (jako např. hudba, literatura) nebo na problémy, se kterými se senioři setkávají (zdraví, používání PC). V porovnání s ostatními skupinami klientů mohou senioři navštěvovat vzdělávací akce cyklického charakteru v největším množství sledovaných knihoven.

²⁰⁹ Přehled vzdělávacích akcí za rok 2008 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2008&article=5002&id_language=1, 10. 2. 2009

²¹⁰ Přehled vzdělávacích akcí za rok 2008 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2008&article=5002&id_language=1, 10. 2. 2009

²¹¹ Kurz Trénování paměti, článek na <http://www.knihovnabbb.cz/cz/node/1330>, 25. 7. 2008

²¹² Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na

<http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

²¹³ Kalendář akcí Knihovny Kroměřížska na <http://www.knihkm.cz/cz/kalendar-akci.html>, 12. 2. 2009

²¹⁴ Popis projektů Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/projekty-10005/>, 10. 2. 2009

²¹⁵ Interní materiál knihovny v Otrokovicích

3.5. Vzdělávací akce bez zaměření na konkrétní skupinu klientů

Velká část akcí, které knihovny připravují pro veřejnost, není zaměřena na konkrétní skupinu klientů, ale je přístupná široké veřejnosti. Výhodou realizace těchto vzdělávacích akcí je jejich dostupnost pro všechny zájemce. Na vzdělávací akci se mohou sejít skupiny klientů s rozmanitými charakteristikami (např. student a senior na jedné vzdělávací akci). Vedle toho existují také rizika plynoucí z heterogenity skupiny účastníků jako např. to, že obsah vzdělávací akce nemůže být přizpůsoben s ohledem na všechny skupiny účastníků, nemohou být voleny postupy zohledňující specifika jednotlivých skupin účastníků. Tyto skutečnosti mohou významně ovlivnit efektivitu vzdělávacího procesu.

V rámci realizace vzdělávacích akcí bez zaměření na konkrétní skupinu klientů jsou využívány vzdělávací formy a metody, které znázorňuje následující tabulka.

Tabulka 16: Vzdělávací akce bez zaměření na konkrétní skupinu klientů

Vzdělávací formy				
	Přímá výuka		Terénní vzdělávání	
	Jednorázová	Cyklická	Jednorázová	Cyklická
Vzdělávací metoda	Přednáška, Poslechový pořad, Fotoprojekce a videoprojekce Besedy Čtení knih Diskuse Vzdělávací kurz Konference	Přednáška Beseda Poslechový pořad Čtení knih Videoprojekce Vzdělávací kurz	Exkurze	

Mezi nejvíce volené vzdělávací metody akce patří přednáška. Některé knihovny pořádají přednášky jednorázově, jiné organizují celé cykly přednášek uspořádaných s ohledem na jejich obsah. Na příklad knihovna v Rožnově pod Radhoštěm pravidelně organizuje přednášky o zdraví v rámci „Klubu zdraví a

harmonie“ nebo v cyklu „Zdravý život 2008“²¹⁶. Přehled témat a příklady realizace v knihovnách obsahuje následující tabulka:

Tabulka 17: Přednášky v knihovnách

Témata	Příklady realizace
Umění	<p>Jednorázová: v Knihovně Kroměřížska proběhla s dirigentem p. Netopilem přednáška o Ódě pro radost.²¹⁷ V oblasti literatury proběhla v knihovně Uherský Brod přednáška na téma „J. A. Komenský a jeho nově objevené knihy a sbírky“.²¹⁸ Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně uspořádala přednášku o současné německé literatuře.²¹⁹ Ve spolupráci s Českofrancouzskou společností proběhla v Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně přednáška na téma „Současná francouzská hudba“.²²⁰</p>
Cestování	<p>Jednorázová: o oblasti Divokého západu proběhla přednáška v knihovně Rožnov pod Radhoštěm.²²¹ Knihovna ve Valašském Meziříčí uspořádala přednášku o putování po Izraeli a přednášku o životě v Polsku.²²² O cestování se konala přednáška také v Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně, a to o Bulharsku.²²³</p> <p>Cyklická: Blok přednášek o cestování uspořádala také knihovna v Luhačovicích, kde se zájemci mohli dozvědět o cestě cestovatele na čtyřtisícovku, o Chorvatsku a Asii.²²⁴</p>
Filozofie a psychologie	<p>Cyklická: Knihovna v Rožnově pod Radhoštěm zorganizovala několik přednášek na témata z psychologie či filozofie: Rodinné konstelace, Práce</p>

²¹⁶ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last>, 5. 6. 2008

²¹⁷ Kalendář akcí Knihovny Kroměřížska na <http://www.knihkm.cz/cz/kalendar-akci.html>, 12. 2. 2009

²¹⁸ Program akcí v knihovně v Uherském Brodě na <http://www.knihovna.ub.cz/program.aspx> 25. 7. 2008

²¹⁹ Seznam akcí MVK na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/vypis-akci-10065/>, 25. 7. 2009

²²⁰ Kronika vzdělávacích akcí za 1. pol. 2008 v KFBZ na http://www.kfbz.cz/kronika_2008_1.htm, 10. 2. 2009

²²¹ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last>, 5. 6. 2008

²²² Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

²²³ Seznam akcí MVK na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/vypis-akci-10065/>, 25. 7. 2009

²²⁴ Přehled vzdělávacích akcí za rok 2008 v knihovně v Luhačovicích na <http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2008&article=5002&id language=1>, 10. 2. 2009

	<p>s rušivými emocemi, Vnitřní uzdravení (s misionářkou v ČR), O podstatě myslí, Bůh a fyzika.²²⁵</p> <p>Jednorázová: v knihovně Valašské Meziříčí proběhla přednáška na téma „Stres a komunikace“ a z oblasti filozofie přednáška o esoterice.²²⁶</p>
Zdravý životní styl	<p>Cyklická: ve spolupráci s o.s. Iskérka a o.s. Zdravý život uspořádala Knihovna v Rožnově pod Radhoštěm cyklus s názvem „Zdravý život 2008“. V rámci tohoto cyklu byly přednášky zaměřeny na psychické aspekty zdraví a zkušenosti psycholožky v této oblasti.²²⁷</p> <p>Na téma zdraví proběhl v knihovně Valašské Meziříčí celý cyklus přednášek. Účastníci se mohli dozvědět o funkcích a nemocech jednotlivých orgánů, o kterých přednášeli lékaři, či o alternativní medicíně jako je čínská, TIAN SHI.²²⁸</p> <p>Jednorázová: na téma „Císařský řez“ byla zorganizována přednáška v Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně.²²⁹</p>
Historie	<p>Cyklická: na oblast historie byly uspořádány přednášky v knihovně Uherský Brod. Zájemci měli možnost navštívit přednášku o Karlovi I. (posledním českém králi), nebo o vyprávění ze staré židovny.²³⁰ Cyklus přednášek zaměřených na historii regionu Holešovska uspořádala knihovna v Holešově. Zájemci mohli navštívit přednášky o pověstech, historii Hostýna či o mlynářích a mlýnech na Holešovsku.²³¹</p> <p>Cyklická: blok přednášek o historii železnic proběhl v Knihovně Kroměřížska.²³² Knihovna ve Valašském Meziříčí uspořádala přednášku o vzniku Československého státu a TGM (ve spolupráci s Českým svazem</p>

²²⁵ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last>, 5. 6. 2008

²²⁶ Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

²²⁷ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last>, 5. 6. 2008

²²⁸ Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

²²⁹ Kronika vzdělávacích akcí za 1. pol. 2008 v KFBZ na http://www.kfbz.cz/kronika_2008_1.htm, 10. 2. 2009

²³⁰ Program akcí v knihovně v Uherském Brodě na <http://www.knihovna.ub.cz/program.aspx> 25. 7. 2008

²³¹ Srov: Krajská knihovna Františka Bartoše: Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2007. Zlín: KFBZ 2008., str. 13

²³² Kalendář akcí Knihovny Kroměřížska na <http://www.knihkm.cz/cz/kalendar-akci.html>, 12. 2. 2009

²³³ Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

	ochránců přírody ve příležitosti výročí zvolení TGM poslancem říšského sněmu), nebo o vědě „egyptologie“. ²³³
Evropská unie a ČR	Cyklická: Přednášky o Evropské unii proběhly v knihovně ve Valašském Meziříčí. ²³⁴
Společenská témata	Jednorázová: v rámci projektu „Knihovna 21. století“ zorganizovala knihovna v Rožnově pod Radhoštěm přednášku na téma „Cesty bez bariér“, která se zaměřila na to, co handicapovaní lidé zvládají lépe než my a co ne. ²³⁵ Přednášku o tom, zda se dá věřit kupovaným potravinám uspořádala knihovna ve Valašském Meziříčí. V téže knihovně se konala také přednáška o domácím vodním filtru. Ve spolupráci s organizací Občanská křídla proběhla také přednáška „Jak se dá předejít exekuci“. ²³⁶ Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně uspořádala přednášku o společenství vlastníků jednotek. ²³⁷ V rámci Mezinárodního dne proti drogám proběhly v Knihovně Kroměřížska přednášky K – centra. ²³⁸

Pozn. Tabulka neobsahuje kompletní seznam všech akcí za období 1. 9. 2007 – 31. 8. 2008, pouze jejich výběr.

Jak je vidět z příkladů z tabulky 17, při organizaci přednášek knihovny často spolupracují s organizacemi, které působí v oblasti zájmu. Některé knihovny jako např. knihovna Holešov organizují celé cykly přednášek na určitá témata.

Mezi nejrozšířenější volené vzdělávací metody patří besedy, které byly zaměřeny na témata znázorněná v níže uvedené tabulce .

²³⁴ Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

²³⁵ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last> , 5. 6. 2008

²³⁶ Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

²³⁷ Archiv článků o Masarykově veřejné knihovně na <http://www.mvk.cz/knihovna/clanek.php?idc=174> , 15.2.2009

²³⁸ Kalendář akcí Knihovny Kroměřížska na <http://www.knihkm.cz/cz/kalendar-akci.html> , 12. 2. 2009

Tabulka 18: Témata besed uspořádaných v knihovnách a příklady jejich realizace

Oblasti témat besed	Příklady realizace besed v knihovnách
Zdraví	Cyklická: v Rožnově pod Radhoštěm proběhl Den roztroušené sklerózy a Týden duševního zdraví. ²³⁹ V knihovně ve Valašském Meziříčí proběhla beseda Alergie – nevyhnutelné zlo naší doby, z oblasti porodnictví beseda Respekt k porodu v nemocnici ve Valašském Meziříčí a také beseda Mýty v dietách. ²⁴⁰
Cestování	Jednorázová: informace o USA se mohli zájemci dozvědět na besedě v knihovně v Rožnově pod Radhoštěm. ²⁴¹ O životě japonských Gejš se besedovalo v knihovně v Luhačovicích. ²⁴² Beseda „Kanada mýma očima“ proběhla v knihovně ve Valašském Meziříčí. ²⁴³ Cyklická: v oblasti cestování měli zájemci možnost navštívit v Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně následující besedy: Arktida a Antarktida, Patagonie, Jižní Etiopie, Nový Zéland. ²⁴⁴
Regionální tematika	Cyklická: Knihovna v Rožnově pod Radhoštěm uspořádala besedu o publikaci „Příběhy rožnovské věže a její historii“ a besedu o hoře Radhošť. V téže knihovně se pravidelně koná „Zimní povídání při svíčkách o regionu“ (např. o historii rožnovského kina, historii

²³⁹ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last>, 5. 6. 2008

²⁴⁰ Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

²⁴¹ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last>, 5. 6. 2008

²⁴² Přehled vzdělávacích akcí za rok 2008 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2008&article=5002&id_language=1, 10. 2. 2009

²⁴³ Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

²⁴⁴ Archiv článků o Masarykově veřejné knihovně na <http://www.mvk.cz/knihovna/clanek.php?idc=174>, 15.2.2009

²⁴⁵ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last>, 5. 6. 2008

²⁴⁶ Archiv článků o Masarykově veřejné knihovně na <http://www.mvk.cz/knihovna/clanek.php?idc=174>, 15.2.2009

	<p>tamního klubu důchodců).²⁴⁵</p> <p>Na regionální tematiku uspořádala Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně cyklus besed „Nejen vsetínští rodáci“. Zájemci se mohli zúčastnit besed zaměřených na vsetínské rodáky z oblasti sportu, literatury, vydavatelství, divadla, folklóru, výtvarného umění a vědy.²⁴⁶</p> <p>Jednorázová: v knihovně ve Valašském Meziříčí proběhla beseda „Literární Beskydy“.²⁴⁷</p>
Společenská témata	<p>Jednorázová: Knihovna BBB v Uherském Hradišti uspořádala besedu o kávě, kde se četlo a zpívalo o kávě a také káva připravovala.²⁴⁸ Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně uspořádala besedy „Úspora energie“, „Mezinárodní dobrovolnictví“, „Domácí násilí“.²⁴⁹</p>
Besedy s osobnostmi společenského a politického života	<p>Jednorázová: O životě, knihách a zajímavých lidech besedoval v knihovně v Rožnově pod Radhoštěm Jan Cimický.²⁵⁰ Beseda s M. Topolánkem se konala v Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně. V téže knihovně mohli obyvatelé města Vsetín využít besedy s místostarostou Vsetína.²⁵¹</p>
Sport	<p>Jednorázová: v knihovně ve Valašském Meziříčí proběhla beseda na téma „Adrenalinové sporty“.²⁵²</p> <p>Knihovna Kroměřížska uspořádala besedu s J. Zimovčákem, přemožitelem Tour de France na vysokém kole.²⁵³</p>
Psychologie, partnerské vztahy	<p>Cyklická: v knihovně v Rožnově pod Radhoštěm proběhly besedy: „Nabrat odvalu – jak?“, „Psychická krize jako zdroje poznání“,</p>

²⁴⁷ Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

²⁴⁸ Archiv uspořádaných akcí v Knihovně BBB v Uherském Hradišti na <http://www.knihovnabbb.cz/cz/archiv/akce?from=30>, 13. 2. 2009

²⁴⁹ Archiv článků o Masarykově veřejné knihovně na <http://www.mvk.cz/knihovna/clanek.php?idc=174>, 15.2.2009

²⁵⁰ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last>, 5. 6. 2008

²⁵¹ Archiv článků o Masarykově veřejné knihovně na <http://www.mvk.cz/knihovna/clanek.php?idc=174>, 15.2.2009

²⁵² Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

²⁵³ Kalendář akcí Knihovny Kroměřížska na <http://www.knihkm.cz/cz/kalendar-akci.html>, 12. 2. 2009

	<p>„Nalezení osobního smyslu“.²⁵⁴</p> <p>Jednorázová: v Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně mohli zájemci navštívit besedu „Mezilidské vztahy“.²⁵⁵</p>
Filozofie, astrologie, formy předpovídání budoucnosti	<p>Cyklická: v Rožnově pod Radhoštěm probíhá cyklus besed zaměřených na tarot.²⁵⁶</p>
Literatura	<p>Jednorázová: knihovna v Rožnově pod Radhoštěm uspořádala besedu na téma „Moravská literatura“ s autorem knih o moravských pověstech a bájích.²⁵⁷</p> <p>Beseda o nových knihách se konala v knihovně v Luhačovicích.²⁵⁸</p> <p>V knihovně BBB v Uherském Hradišti se konala beseda s autory knihy o knize „Kritik bez konzervatoře“.²⁵⁹</p> <p>V Krajské knihovně Františka Bartoše se uskutečnila beseda s autorem knihy „Hýlom, hálom“ a také beseda o publikaci „Evangelický kostel ve Zlíně v roce 1937 – 2007“.²⁶⁰</p>
Zvyky a tradice	<p>Jednorázová: v knihovně ve Valašském Meziříčí proběhla beseda na téma Velikonoc.²⁶¹ Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně zase uspořádala besedu o valašských Vánocích a Vánocích v české</p>

²⁵⁴ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last> , 5. 6. 2008

²⁵⁵ Archiv článků o Masarykově veřejné knihovně na <http://www.mvk.cz/knihovna/clanek.php?idc=174> , 15.2.2009

²⁵⁶ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last> , 5. 6. 2008

²⁵⁷ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last> , 5. 6. 2008

²⁵⁸ Přehled vzdělávacích akcí za rok 2008 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2008&article=5002&id_language=1 , 10. 2. 2009

²⁵⁹ Archiv uspořádaných akcí v Knihovně BBB v Uherském Hradišti na <http://www.knihovnabbb.cz/cz/archiv/akce?from=30> , 13. 2. 2009

²⁶⁰ Kronika vzdělávacích akcí za 1. pol. 2008 v KFBZ na http://www.kfbz.cz/kronika_2008_1.htm, 10. 2. 2009

²⁶¹ Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

²⁶² Archiv článků o Masarykově veřejné knihovně na <http://www.mvk.cz/knihovna/clanek.php?idc=174> , 15.2.2009

	poezii. ²⁶²
Umění	<p>Cyklická: v Krajské knihovně Františka Bartoše proběhl cyklus besed „Architektura – věc veřejná“. V rámci tohoto cyklu mohli zájemci navštívit besedu s architektkou města Zlín.²⁶³</p> <p>V oblasti umění proběhly v téže knihovně následující besedy: „Herbert von Karajan – legendární dirigent 20. st. „, beseda „Hráli jsme jak andělé“ o proměnách lidové hudby, „Barokní červnová siesta“.²⁶⁴</p>

Pozn. Tabulka neobsahuje kompletní seznam všech akcí za období 1. 9. 2007 – 31. 8. 2008, pouze jejich výběr.

Z tabulky je zřejmé, že v knihovnách vznikají tématické celky besed zaměřené na určitá témata. Jak je výše uvedeno, tématický celek zaměřený na osobnosti regionu uspořádala Masarykova knihovna ve Vsetíně. V oblasti umění probíhal v Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně cyklus Architektura – věc veřejná.

Mezi volené vzdělávací metody patří také poslechové pořady. Tato vzdělávací metoda je hojně využívána pro oblast hudby. Ve sledovaném období proběhl v Rožnově pod Radhoštěm cyklus poslechových pořadů zaměřených na jaro v dílech českých mistrů, na nahrávky z rozhlasu na Silvestra a na české a světové opery.²⁶⁵ Jedním z typů poslechových pořadů jsou také koncerty, které byly pořádány v Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně. Zájemci mohli navštívit koncert „Kytara staletími“, který byl uspořádán ve spolupráci se ZUŠ ve Zlíně a konzervatoří v Kroměříži, Klavírní koncert v rámci Dne umění nevidomých na Moravě 2008 a Kytarový recitál ve spolupráci s tamní základní uměleckou školou.²⁶⁶ V Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně se zase uskutečnil vánoční koncert.²⁶⁷

²⁶³ Kronika vzdělávacích akcí za 2. pol. 2007 v KFBZ na http://www.kfbz.cz/kronika_2007_2.htm, 13. 2. 2009

²⁶⁴ Kronika vzdělávacích akcí za 2. pol. 2007 v KFBZ na http://www.kfbz.cz/kronika_2007_2.htm, 13. 2. 2009

²⁶⁵ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last>, 5. 6. 2008

²⁶⁶ Kronika vzdělávacích akcí za 1. pol. 2008 v KFBZ na http://www.kfbz.cz/kronika_2008_1.htm, 10. 2. 2009

²⁶⁷ Archiv článků o Masarykově veřejné knihovně na <http://www.mvk.cz/knihovna/clanek.php?idc=174>, 15.2.2009

Pro vzdělávací akce, které nejsou zaměřeny na konkrétní skupinu klientů, je využívána také vzdělávací metoda čtení knih seznamující veřejnost se zajímavými knihami. Čtení knih jsou v knihovnách zaměřená:

- na klasickou literaturu: např. v Krajské knihovně Františka Bartoše proběhlo čtení na téma Lev a Sofia (ve spolupráci Literárním muzeem v Martině a Časopisem pro současnou poezii) a Máchovo dění a Máj;²⁶⁸
- na regionální literaturu: např. v Masarykově veřejné knihovně proběhl celý blok čtení s názvem „Valašskem literárním“²⁶⁹, Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně uspořádala čtení o knize Pod zlínským rynkem;²⁷⁰
- na českou literaturu: v knihovně v Uherském Brodě proběhla akce „Klub českých spisovatelů“, kde ze svých knih četli čeští spisovatelé jako např. E. Kantůrková, J. Cimický, J. Žáček;²⁷¹
- na tvorbu veřejnosti: v knihovně v Rožnově pod Radhoštěm mají možnost předvést svou tvorbu „spisovatelům“ i z řad veřejnosti v rámci pravidelné akce Okřídlený pátek.²⁷²

Je zřejmé, že čtení knih je v knihovnách organizováno v pravidelných cyklech. Většina akcí tohoto typu je zaměřena na národní nebo regionální literaturu.

Ojedinelou vzdělávací metodou jsou konference. Ve spolupráci s Azylovým domem pro muže uspořádala Knihovna Kroměřížska konferenci Sociální práce v azylových domech.²⁷³ Jednu z konferencí uspořádala také Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně v rámci projektu „Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“. Konference byla zaměřena na oblast práce a jejím obsahem byly zkušenosti se vzděláváním,

---

²⁶⁸ Kronika vzdělávacích akcí za 2. pol. 2007 v KFBZ na http://www.kfbz.cz/kronika_2007_2.htm , 13. 2. 2009

²⁶⁹ Archiv článků o Masarykově veřejné knihovně na <http://www.mvk.cz/knihovna/clanek.php?idc=174> , 15.2.2009

²⁷⁰ Kronika vzdělávacích akcí za 1. pol. 2008 v KFBZ na http://www.kfbz.cz/kronika_2008_1.htm, 10. 2. 2009

²⁷¹ Program akcí v knihovně v Uherském Brodě na <http://www.knihovna.ub.cz/program.aspx> 25. 7. 2008

²⁷² Informace o akci Okřídlený pátek na <http://www.knir.cz/index.php?kam=ztisku&id=737> , 15. 2. 2009

²⁷³ Kalendář akcí Knihovny Kroměřížska na <http://www.knihkm.cz/cz/kalendar-akci.html> , 12. 2. 2009

rekvalifikací a sociální integrací maminek po mateřské dovolené a dalších skupin ohrožených nezaměstnaností.²⁷⁴

Ve sledovaném období proběhly v knihovnách ve Valašském Meziříčí a Rožnově pod Radhoštěm vzdělávací akce, kde byla využita vzdělávací metoda exkurze a to ve specifické podobě jako jsou pochody a procházky městem s průvodcem. V Rožnově pod Radhoštěm proběhly procházky městem podle průvodců, které zpracovali senioři v projektu „Město v mé paměti“, děti v literárním kroužku Louskáček a žáci ZŠ Sedmikráska. Procházky byly doplněny výkladem odborníka.²⁷⁵ Knihovna ve Valašském Meziříčí uspořádala s Klubem českých turistů pochod po okolí Valašského Meziříčí.²⁷⁶

Méně obvyklá je realizace diskusních fór v knihovnách. Ve sledovaném období zrealizovala Knihovna Kroměřížska diskusní fórum zaměřené na zdravý životní styl a sociální tematiku.²⁷⁷ V Rožnově pod Radhoštěm se zase uskutečnila diskuse dotčených organizací a městského úřadu o výstavbě víceúčelového kulturního centra.²⁷⁸ V rámci diskusních fór se řeší aktuální problémy a jsou pořádány jednorázově bez dalšího opakování.

V oblasti cestování často v knihovnách probíhají fotoprojekce. Na téma „Asie“ proběhla například fotoprojekce v knihovně v Luhačovicích.²⁷⁹ Fotoprojekce je využívána také pro srovnání historie a současnosti. Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně např. uspořádala fotoprojekci „Zlínsko včera a dnes“.²⁸⁰ Blízko k fotoprojekci má také videoprojekce. V knihovně v Rožnově pod Radhoštěm uspořádali promítání společenských filmů Má mě rád, nemá mě rád a Čistá duše, které byly dále rozebírány klinickým psychologem.²⁸¹ Většina videoprojekcí je realizována

---

²⁷⁴ Archiv článků o Masarykově veřejné knihovně na <http://www.mvk.cz/knihovna/clanek.php?idc=174> , 15.2.2009

²⁷⁵ Projekt Město v mé paměti na <http://www.knir.cz/index.php?kam=projekty&id=663> , 13. 2. 2009

²⁷⁶ Projekt Město v mé paměti na <http://www.knir.cz/index.php?kam=projekty&id=663> , 13. 2. 2009

²⁷⁷ Kalendář akcí Knihovny Kroměřížska na <http://www.knihkm.cz/cz/kalendar-akci.html> , 12. 2. 2009

²⁷⁸ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last> , 5. 6. 2008

²⁷⁹ Přehled vzdělávacích akcí za rok 2008 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2008&article=5002&id_language=1 , 10. 2. 2009

²⁸⁰ Kronika vzdělávacích akcí za 2. pol. 2007 v KFBZ na http://www.kfbz.cz/kronika_2007_2.htm , 13. 2. 2009

²⁸¹ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last> , 5. 6. 2008

jednorázově, jen v případě knihovny v Rožnově pod Radhoštěm se jedná o cyklickou formu.

V rámci vzdělávacích akcí byly v knihovnách uspořádány také vzdělávací kurzy. Vzdělávací kurzy byly nabízeny v oblasti informační gramotnosti, cizích jazyků a zájmového vzdělávání v různých časových dotacích (v nabídce knihoven byly cyklické vzdělávací kurzy 27hodinové nebo i jednorázové vzdělávací kurzy s časovou dotací 2 hodin). Mezi ty delší patří vzdělávací kurzy v oblasti informační gramotnosti a cizích jazyků, které uspořádala Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně. Vzdělávací kurz zaměřený na základy obsluhy osobního počítače trval celkem 27 hod a účastníci se naučili pracovat s počítačem, textovým editorem, tabulkovým kalkulátorem, internetem a elektronickou poštou. Knihovna uspořádala také měsíční kurz angličtiny pro začátečníky.²⁸² Vzdělávací kurzy s delší časovou dotací probíhaly také v oblasti zájmového vzdělávání. Knihovna ve Valašském Meziříčí organizovala ve spolupráci se společností TOPHOTO vzdělávací kurz tvůrčí fotografie. V téže knihovně probíhaly i vzdělávací kurzy cvičení. Jednalo se o harmonizační cvičení a kurzy hatajogy²⁸³. V knihovně v Rožnově pod Radhoštěm probíhal cyklus meditačních cvičení Sahadža jóga a Hatajoga klub.²⁸⁴ Krátkodobé kurzy, většinou jednodenní, zaměřovaly knihovny na rozvoj informační gramotnosti a na oblast zájmového vzdělávání. V Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně jsou organizovány vzdělávací kurzy zaměřené na informační gramotnost. Zájemci mohou navštívit kurz zaměřený na internet, elektronickou poštu nebo práci s elektronickým katalogem knihovny.²⁸⁵ Jednorázové seznámení s prací na PC probíhalo také v knihovně v Uherském Hradišti.²⁸⁶

V rámci hodnocení nabídky vzdělávacích akcí, které nejsou zaměřené na konkrétní skupinu klientů, je zřejmé, že klienti knihoven mají široký výběr s pestrou nabídkou témat. Knihovny také volí velké množství vzdělávacích metod. Jak už bylo uvedeno výše, výhodou těchto akcí je dostupnost, nevýhodou však riziko míry efektivity vzdělávacího procesu

---

²⁸² Archiv článků o Masarykově veřejné knihovně na <http://www.mvk.cz/knihovna/clanek.php?idc=174> , 15.2.2009

²⁸³ Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na <http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

²⁸⁴ Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last> , 5. 6. 2008

²⁸⁵ Historie vzdělávacích akcí uskutečněných v počítačové učebně KFBZ na http://www.kfbz.cz/ucebna_historie.htm , 15. 2. 2009

²⁸⁶ Archiv uspořádaných akcí v Knihovně BBB v Uherském Hradišti na <http://www.knihovnabb.cz/cz/archiv/akce?from=30> , 13. 2. 2009

Závěr

Knihovna patří mezi ty instituce, které svou činností výrazně přispívají k rozvoji celoživotního učení. Tato práce si kladla za cíl identifikovat, charakterizovat a systematizovat vzdělávací akce určené pro klienty vybraných veřejných knihoven ve Zlínském kraji. Pro práci byly stanoveny také specifické cíle, a to identifikovat vzdělávací formy a metody využívané v rámci vzdělávacích akcí; určit skupiny klientů, pro které jsou vzdělávací akce organizovány; identifikovat vzdělávací formy a metody, které jsou využívány pro jednotlivé skupiny klientů a zjistit témata vzdělávacích akcí.

Knihovny při realizaci vzdělávacích akcí využívají 2 vzdělávací formy: přímá výuka a terénní vzdělávání, při čemž přímou výuku můžeme zaznamenat u všech sledovaných knihoven, zatímco terénní vzdělávání jen ojediněle. Dále knihovny volí jednorázovou i cyklickou vzdělávací formu. Knihovny volí následující vzdělávací metody: přednáška, beseda, vzdělávací kurz, exkurze, čtení knih, poslechový pořad, tématické odpoledne, konference, čtení knih, soutěž, diskuse, fotoprojekce a videoprojekce, zájmový kroužek. Vzdělávací metody přednáška, beseda, vzdělávací kurz, exkurze, čtení knih, poslechový pořad, videoprojekce jsou realizovány jak v jednorázové, tak cyklické vzdělávací formě. V cyklické formě jsou organizovány zájmové kroužky. V jednorázové formě se organizuje tématické odpoledne, soutěž, diskuse, konference a fotoprojekce.

Realizace těchto služeb je zaměřena na následující cílové skupiny: děti a mládež, dospělé zahrnující skupinu nezaměstnaných, skupinu matek s dětmi, skupinu pracovníků jiných organizací a seniorů. Některé služby však nejsou určeny jen pro konkrétní cílovou skupinu a mohou ji využít všichni zájemci.

Na realizaci služeb pro děti a mládež se zaměřuje 9 knihoven, jejichž vzdělávací akce měly podobu přímé výuky a terénního vzdělávání. V rámci vzdělávacích akcí byly použity následující vzdělávací metody: přednáška, soutěž, beseda, exkurze, čtení knih, vzdělávací kurz, zájmový kroužek, přičemž mezi nejčastěji volené patří přednáška a beseda. Vzdělávací metoda „soutěž“ je využívána pouze pro tuto skupinu klientů, u jiných skupin nebyla zaznamenána. Při realizaci vzdělávacích akcí pro děti a mládež existuje spolupráce mezi knihovnami a mateřskými, základními, středními a speciálními školami. Na základě toho vznikají v knihovnách

systematické nabídky služeb, které zohledňují specifikum dětského vývoje. Jednou z oblastí, na které se služby pro děti a mládež zaměřují, je budování vztahu k literatuře a ke knihovně. Obsahem služeb je často seznámení s prostředím v knihovně, seznámení s literaturou, a to s ohledem na čtenářské schopnosti dětí a také na vlastní tvorbu dětí. Důležitou funkci plní také ty služby, které se zaměřují na zvyšování úrovně informační gramotnosti u dětí. Jsou to např. kurzy počítačové gramotnosti. Vzdělávací akce pro děti a mládež napomáhají také k transferu kultury z generace na generaci. Vzdělávací akce v knihovnách seznamují děti a mládež s regionem, ve kterém žijí, s jeho historií, popř. s historií celé České republiky. Dále knihovny umožňují rozvoj individuálních dovedností dle zájmu dětí a mládež. Děti a mládež se mohou zdokonalit v pohybových, výtvarných činnostech, nebo např. se dozvědět informace o svém oblíbeném filmu. Z analýzy je zřejmé, že na cílovou skupinu dětí a mládeže je kladen v knihovnách velký důraz. To dokazuje vznik Klubu dětských knihoven ve Zlínském kraji a také systematická nabídka služeb nejen ve spolupráci se školami.

Druhou z cílových skupin jsou dospělí. Skupina dospělých je v rámci této práce členěna dle specifík na skupinu nezaměstnaných, skupinu matek s dětmi, skupinu pracovníků místních organizací a skupinu seniorů. Pro skupiny nezaměstnaných, matek s dětmi a pracovníků místních organizací byly uspořádány cyklické vzdělávací kurzy v přímé výuce, které byly zaměřeny na rozvoj informační gramotnosti a uplatnitelnosti na trhu práce. Vzdělávání těchto skupin klientů není ve sledovaných knihovnách příliš rozšířeno (vzdělávací kurzy pro tyto skupiny klientů realizovaly pouze 2 knihovny). Daleko širší nabídka je pro skupinu seniorů, pro které připravovalo vzdělávací akce celkem 8 sledovaných knihoven. Seniori mohli navštívit přednášky, besedy, zájmové kroužky a vzdělávací kurzy. I při realizaci vzdělávacích akcí pro skupinu seniorů je možné zaznamenat spolupráci s organizacemi jako jsou domovy důchodců nebo kluby důchodců.

Nabídkou vzdělávacích akcí knihovny u seniorů přispívají k:

- k rozvoji informační gramotnosti (organizací kurzů zaměřených na práci na PC, používání moderních informačních a komunikačních technologií);
- vyrovnávání se s biologickými specifiky stáří (organizací vzdělávacích akcí zaměřených na tematiku zdravého životního stylu a lidského těla);
- k individuálnímu rozvoji seniorů dle jejich zájmů (např. na oblast umění, regionu, atd.).

Z analýzy také vyplynulo, že pro skupinu seniorů nevznikají pouze vzdělávací akce jednorázového charakteru, ale jedná se o celé cykly přednášek a besed zaměřené na určitá témata. S ohledem na demografický vývoj české společnosti lze předpokládat, že pro skupinu seniorů budou knihovny rozšiřovat své služby. To dokládá také vytvoření metodiky Oslovení aktivních seniorů, která vznikla v Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně díky projektu Senioři komunikují.

V rámci realizace celoživotního vzdělávání často knihovny pořádají akce, které nejsou zaměřené na konkrétní skupinu klientů. Tento typ vzdělávacích akcí je dostupný pro všechny, kteří mají o dané téma zájem. Knihovny pro tento typ vzdělávacích akcí volí následující vzdělávací metody: přednáška, poslechový pořad, konference, beseda, exkurze, čtení knih, diskuse, fotoprojekce a videoprojekce, vzdělávací kurz. Vzdělávací akce bez zaměření na konkrétní skupinu probíhaly jak v cyklech, tak jednorázově. Realizací vzdělávacích akcí bez zaměření na konkrétní skupinu klientů přispívaly knihovny k rozvoji informační gramotnosti, ke zvyšování úrovně znalosti cizích jazyků, ke zvyšování povědomí o svém regionu, ke zvyšování zájmu obyvatel o kulturu, ke zvyšování informační gramotnosti, k podpoře čtenářství ve společnosti a také k individuálnímu rozvoji jedince dle svých zájmů. Lidé mohli navštívit také vzdělávací akce orientované na rozvoj jejich pohybových dovedností a dalších individuálních zájmů jako je cestování, psychologie, filozofie, mezilidské vztahy, sport či život společensky významných osobností. Výhodou realizace vzdělávacích akcí bez konkrétního zaměření na určitou skupinu je jejich dostupnost. Nevýhodou však je to, že díky široké rozmanitosti zájemců nemohou služby reagovat na specifika zájemců, což se může negativně projevit v efektivitě vzdělávacího procesu a také splnění vzdělávacího cíle.

Z analýzy také vyplynulo, že v nabídce celoživotního vzdělávání existují mezi knihovnami rozdíly. Většina knihoven se zaměřuje na realizaci vzdělávacích akcí na určitou cílovou skupinu nebo na realizaci vzdělávacích akcí bez zaměření na konkrétní skupinu klientů. Nejčastěji se tyto knihovny věnují vzdělávacím akcím pro děti a mládež a seniory. Ve Zlínském kraji však existují také knihovny, které k realizaci celoživotního vzdělávání přistupují zcela systematicky a z jejich nabídky si vyberou všechny věkové kategorie. Vyváženou nabídku pro všechny věkové kategorie nabízela Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně, a to především díky realizaci projektu „Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“, který byl financován z fondů Evropské unie, a realizací projektu Senioři komunikují. Této knihovně se podařilo nabídnout také

služby v oblasti informační gramotnosti a rozvoj obecných kompetencí pro pracovní trh také pro specifické skupiny dospělých, na které se většina sledovaných knihoven vůbec nezaměřuje.

Jaké aspekty umožňují rozvoj služeb v rámci celoživotního vzdělávání? Z informací o službách knihoven vyplývá, že je zde důležitá spolupráce knihoven s dalšími organizacemi. Knihovny navázaly spolupráci nejen se školami, ale také na příklad s domovy důchodců, kluby důchodců, s místními organizacemi občanské iniciativy. Tato spolupráce má nepochybný význam jak pro samotné knihovny, tak pro tyto organizace. Pro organizace to většinou znamená zvýšení povědomí o jejich aktivitách u veřejnosti. Knihovny zase mohou rozšířit své služby o další zajímavá témata. Význam pro ně je také v tom, že organizace mají dlouhodobé zkušenosti se svými cílovými skupinami, které mohou být v rámci spolupráce s knihovnami přeneseny i do nabídky celoživotního vzdělávání v knihovnách. Ke zvyšování úrovně vzdělávacích akcí je důležitá nejen spolupráce s dalšími organizacemi, ale také spolupráce mezi knihovnami navzájem. Poznatky získané v rámci spolupráce mohou knihovny využít pro realizaci svých činností a zvýšit tak jejich kvalitu s ohledem na potřeby dané cílové skupiny. Tyto aspekty přispívají k rozvoji celoživotního vzdělávání a rozšiřování myšlenky celoživotního učení ve společnosti.

Jedním z předpokladů rozvoje celoživotního vzdělávání je také jejich dostupnost. Vzhledem k husté síti knihoven je zajištěna dostupnost služeb na místní úrovni. Je však třeba zohlednit také aspekt dostupnosti v oblasti finanční. Jak vyplynulo z analýzy, tuto funkci knihovny zvládají. Většina služeb je dostupná pro cílovou skupinu buď zcela bezplatně, nebo za minimální příspěvek, který pokrývá jen nezbytné náklady spojené s organizací vzdělávací akce. Vzhledem k tomu, že poplatky účastníků jsou minimální, na organizaci vzdělávacích akcí čerpají knihovny z vlastních zdrojů. Je zřejmé, že pokud chtějí knihovny rozšiřovat a zkvalitňovat své služby v rámci celoživotního vzdělávání, je třeba hledat zdroje financování těchto aktivit také z vnějších zdrojů. To už je zohledněno také v práci některých knihoven Zlínského kraje, které realizují své projekty za přispění Evropské unie nebo nadačních fondů. Financí z vnějšího prostředí plně využila Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně, která díky realizaci projektů rozšířila své služby o velké množství vzdělávacích akcí a výrazně přispěla k rozvoji celoživotního vzdělávání ve Vsetíně.

Pokud by měla shrnout slabá místa při tvorbě této diplomové práce, nebyla to neochota knihoven spolupracovat či nedostatek relevantních zdrojů o vzdělávacích

akcích realizovaných v knihovnách. Podle mého názoru právě www stránky většiny knihoven poskytují kompletní přehled o jejich činnosti. V diplomové práci jsem se spíše potýkala s problémem, jak na základě andragogické teorie vymezit pojmy „vzdělávací forma“ a „vzdělávací metoda“ a rozdělit je do skupin. V odborné literatuře jsou totiž vzdělávací formy a vzdělávací metody pojímány velmi odlišně. To, co někteří autoři zařazují do vzdělávacích metod, jiní často uvádějí jako vzdělávací formu.

Tato práce dokazuje, že v knihovnách ve Zlínském kraji se realizuje spousta vzdělávacích akcí. Významnou roli zastávají knihovně v nabídce zájmového vzdělávání. Knihovny se zaměřují na realizaci vzdělávacích akcí za použití nejrůznějších vzdělávacích metod a forem pro všechny věkové kategorie obyvatel. Svou činností tak napomáhají k rozvoji celoživotního vzdělávání a celoživotního učení ve Zlínském kraji.

Seznam použité literatury

Beneš, M: *Andragogika – teoretické základy*. 1. vyd. Praha: EUROLEX BOHEMIA 2003

Bočková, V. *Vzdělávání- průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc:UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9

Bočková, V.; Řehák, M.: *Nárys didaktiky dospělých*. Olomouc: Univerzita Palackého 1986.

Demel, J: *Museum, Libraries and Cultural Heritage*. In *Sborník z konference Demokratické kultury, vytváření znalostí a stavění mostů konané v září 2003 v Bangkoku pod záštitou organizace UNESCO [online]*. Unesco 2003 [cit. 4.12.2008].

Dostupné na <<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001401/140184eo.pdf>

Desjardins,R., Rubenson, K., Milana, M: *Unequal chances to participace in adult learning: international perspectives*. [online] Paris: Unesco 2006. [cit. 2.12.2008] Dostupné na <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001488/148815e.pdf>

Gill, P.: *Služby veřejných knihoven: Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj* [online]. Praha: Svaz knihovníků as informačních pracovníků ČR březen 2002 [cit. 5.12.2008]. Dostupné na <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/ifla.pdf>,

Hammond, C: *Impacts of lifelong learning upon emotional resilience, psychological and mental health: fieldwork evidence* [online] In *Oxford Review of Education*, Vol 30, No. 3, December 2004 [cit. 4.12.2008. Dostupné na www.istor.org,

Havlínová, M: *Zdravá mateřská škola*. 1. vyd. Praha: Portál 1995

Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004 – 2010 [online]. Verze z července 2004 [cit. 10.2.2009]. Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_deklarace.htm

Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2006*. Zlín: KFBZ 2007. ISBN 978-80-86886-23-7

Krajská knihovna Františka Bartoše: *Knihovny ve Zlínském kraji: Činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2007*. Zlín: KFBZ 2008

Krajská knihovna Františka Bartoše: *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. Zlín 2008.[cit. 12.2.2009] Dostupné na <http://www.kfbz.cz/vz.htm>

Kubálek, J., Livečka, E.: *Co má vědět a dovést lektor mimoškolského vzdělávání -1. díl*. Ostrava: Krajské kulturní středisko v Ostravě 1975

Kubálek, J., Livečka, E.: *Didaktické aspekty v podnikové a mimoškolské vzdělávací práci s dospělými*, 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova 1976

Kubálek, J., Livečka, E.: *Vademekum lektora dospělých – Co musí vědět a umět lektor dospělých*. 1. vyd. Praha: Práce 1975

Maňák, J., Švec, V.: *Výukové metody*. Brno: Paido 2003. ISBN 80-7315-039-5

Masarykova veřejná knihovna: *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. Vsetín: MVK březen 2008 [cit. 14.2.2009]. Dostupné na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/dokumenty-ke-stazeni-10040/?categoryID=20000#obsah>

Matthaeidesová, M: *Problematika knižnično-informačních služeb pro uživatele staršího věku* In Obohacovanie života starších ľudí edukatívnými aktivitami. Zborník zo seminára s medzinárodnou účasťou konaného pri príležitosti Európskeho roku starších ľudí a solidarity medzi generáciami. Bratislava: Národné osvetové centrum 1994

Medel-Anonuevo: *Lifelong learning-discourses in Europe* [online]. Unesco 2003 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001364/136413e.pdf#136438>

Memorandum o celoživotním učení. [online] Pracovní materiál Evropské komise. Listopad 2000 [cit. 8.12.2008]. Dostupné na <<http://www.nvf.cz/archiv/memorandum/obsah.htm> >

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice- Bílá kniha*. [online] Praha: Tauris 2001 [cit. 2. 12. 2008]. Dostupné na <<http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Strategie celoživotního učení České republiky*. [online] Praha 2007 [cit. 4.12.2008]. Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_deklarace.htm>

Mužík, J: *Androdidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI 2004

Mužík, J: *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Plzeň: Fraus 2005, ISBN 80-7238-220-9

Národní knihovna ČR, obor knihovnictví: *Knihovny v informační společnosti- Otevřené vzdělávání ve veřejných knihovnách* [online]. Praha 2003. [cit. 6.12.2008] Dostupné na < <http://knihovnam.nkp.cz>>

Nelešovská, A., Spáčilová, H: *Didaktika II*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 2001. ISBN 80-7067-957-3

Palán, Z: *Memorandum o celoživotním učení a současnost v ČR* In, AIVD ČR, IMPS: Celoživotní vzdělávání- čas jednat. Sborník příspěvků k Regionální konferenci vzdělávání dospělých. Brno 28.11.2001

Pastier, J: *Význam a poslanie vzdelávania v treťom veku* In Obohacovanie života starších ľudí edukatívnymi aktivitami. Zborník zo seminára s medzinárodnou účasťou konaného pri príležitosti Európskeho roku starších ľudí a solidarity medzi generáciami. Bratislava: Národné osvetové centrum 1994

Paška, P.: *Základy pedagogiky dospělých*. 1.vyd. Bratislava: Obzor 1976.

Petřková, A: *Vzděláváme dospělé – pracovní sešit 1 k distančnímu vzdělávání*. 1. řada. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouc, Středisko distančního vzdělávání

Prusáková, V: *Osobitosti vzdelavania ľudí staršieho veku* In Zborník zo seminára s medzinárodnou účasťou konaného pri príležitosti Európskeho roku straších ľudí a solidarity medzi generáciami. Bratislava: Národné osvetové centrum 1994

Skalka, J: *Základy pedagogiky dospělých*. 1.vyd. Praha: SPN 1989.

Skalková, J: *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada 2007

Světová deklaráce vzdělání pro všechny: Uspokojení základních vzdělávacích potřeb[online]. Jomtien (Thajsko) 1990. [cit. 2.12.2008] Dostupné na http://www.msmt.cz/Files/DOC/Svetova_deklarace_vzdelani_pro_vsechny.doc,

Šerák, M.: *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Katedra andragogiky a personálního řízení Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2005. ISBN 80-86284-55-7

UNESCO: *Learning to be: The world of education today and tomorrow*[online].Paris: Unesco 1972[cit. 4.12.2008]. Dostupné na http://www.unesco.org/education/pdf/15_60.pdf

Seznam dalších použitých zdrojů

Knihovna BBB v Uherském Hradišti

Archiv uspořádaných akcí v Knihovně BBB v Uherském Hradišti na <http://www.knihovnabbb.cz/cz/archiv/akce?from=30> , 13. 2. 2009

Archiv aktualit o dění v Knihovně BBB v Uherském Hradišti na http://www.knihovnabbb.cz/cz/archiv_aktualit?from=10 , 10. 2. 2009

Kurz Trénování paměti, článek na <http://www.knihovnabbb.cz/cz/node/1330> , 25. 7. 2008

Nabídka knihovnických lekcí pro školy v knihovně BBB na <http://www.knihovnabbb.cz/cz/node/369> , 25.7.2008

Přehled oddělení Knihovny BBB v Uherském Hradišti na http://www.knihovnabbb.cz/cz/o_knihovne/oddeleni, 12. 2. 2009

Týden čtení 08 v knihovně BBB, článek na <http://www.knihovnabbb.cz/cz/node/1332> 10. 2. 2009

Zpráva o spolupráci mezi Knihovnou BBB v Uherském Hradišti a Domovem důchodců ve Štěpnici na http://www.mesto-uh.cz/cms/obecne/psalo_se/clanky_2007/cervenec_2007/15_6_07/knihovny_uh , 12. 2. 2009

Knihovna Kroměřížska

Informace o projektu Partnerství pro novou strategii Zlínského kraje na <http://www.knihkm.cz/cz/projekty/partnerstvi-pro-novou-strategii-zk/99.html> , 10. 2. 2009

Kalendář akcí Knihovny Kroměřížska na <http://www.knihkm.cz/cz/kalendar-akci.html> 12. 2. 2009

Nabídka v Knihovně Kroměřížska pro školy na <http://www.knihkm.cz/cz/sluzby/pro-skoly/53.html>, 25.7.2008

Přehled služeb pro děti v Knihovně Kroměřížska na <http://www.knihkm.cz/cz/sluzby/pro-deti/environmentalni-vzdelavani/51.html> , 10. 2. 2009

Přehled vzdělávání pro dospělé v Knihovně Kroměřížska na <http://www.knihkm.cz/cz/sluzby/pro-dospELE/vzdelavani/42.html> , 25. 7. 2008

Knihovna Luhačovice

Přehled vzdělávacích akcí za rok 2007 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2007&article=5002&id_language=1 , 10. 2. 2009

Přehled vzdělávacích akcí za rok 2008 v knihovně v Luhačovicích na http://www.knihovna-luhacovice.cz/?year=2008&article=5002&id_language=1 , 10. 2. 2009

Knihovna Otrokovice

O knihovně v Otrokovicích na <http://knihovna.otrokovice.cz/> , 10. 2. 2009

Knihovna Rožnov pod Radhoštěm

Besedy a knihovnické lekce pro děti v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=sluzby&id=391> , 10. 2. 2009

Informace o akci Okřídlený pátek na <http://www.knir.cz/index.php?kam=ztisku&id=737> , 15. 2. 2009

O knihovně v Rožnově pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=oknihovne&id=2> , 12. 2. 2009

Projekt Město v mé paměti na <http://www.knir.cz/index.php?kam=projekty&id=663> , 13. 2. 2009

Projekty v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=projekty&id=727> , 10. 2. 2009

Seznam akcí v knihovně Rožnov pod Radhoštěm na <http://www.knir.cz/index.php?kam=akce&id=last> , 5. 6. 2008

Knihovna Uherský Brod

Program akcí v knihovně v Uherském Brodě na

<http://www.knihovna.ub.cz/program.aspx> 25. 7. 2008

Knihovna Valašské Meziříčí

Přehled uskutečněných akcí v knihovně Valašské Meziříčí na

<http://www.mekvalmez.cz/cs/akce>, 13. 2. 2009

Knihovna Vizovice

O knihovně ve Vizovicích na <http://193.86.159.144/index.htm>, 12. 2. 2009

Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně

Adresář knihoven ve Zlínském kraji na http://www.kfbz.cz/katalog/indexs_ak.php?typ=E&lang=cze , 8. 2. 2009

Historie vzdělávacích akcí uskutečněných v počítačové učebně KFBZ na

http://www.kfbz.cz/ucebna_historie.htm , 15. 2. 2009

Informace o Klubu dětských knihoven Zlínského kraje na <http://www.kfbz.cz/kdk.htm>
10. 2. 2009

Kronika vzdělávacích akcí za 2. pol. 2007 v KFBZ na

http://www.kfbz.cz/kronika_2007_2.htm , 13. 2. 2009

Kronika vzdělávacích akcí za 1. pol. 2008 v KFBZ na

http://www.kfbz.cz/kronika_2008_1.htm, 10. 2. 2009

Mapa prostor Knihovny Františka Bartoše ve Zlíně na

http://www.kfbz.cz/co_a_kde_hledat.htm , 12. 2. 2009

Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně

Archiv článků o Masarykově veřejné knihovně na

<http://www.mvk.cz/knihovna/clanek.php?idc=174> , 15.2.2009

Informace o vzdělávacích akcích v rámci projektu Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/srop1/neaktualne.php?menu=k> , 15. 2. 2009

Popis projektů Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/projekty-10005/> , 10. 2. 2009

Seznam akcí MVK na <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/vypis-akci-10065/> , 25. 7.2009

Témata knihovnických besed pro školy v MVK na <http://www.mvk.cz/srop1/down.php> , 15. 2. 2009

Úvodní strana o Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně na <http://www.mvk.cz/knihovna/vitejte/> , 12. 2. 2009

Další zdroje

Co je knihovna? na <http://www.knihovny.cz/page.php3?IDM=1&IDMS=4>, 17.6.2008

Článek „Informační gramotnost – náš problém?“ na <http://www.ikaros.cz/node/1024>, 22.2.2008

Informace o akci Den pro dětskou knihu na <http://skip.nkp.cz/akcDen07.htm> , 10. 2. 2009

Informace o akci Noc s Andersenem na http://www.knihovnabbb.cz/cz/noc_s_andersenem , 10. 2. 2009

Informace o projektu Komplexní vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb v systému poradensko informačního centra na http://www.pic-vsetin.cz/index_soubory/Page499.htm, 10. 2.2009

Legislativa, doporučení, standardy na <http://knihovnam.nkp.cz/> , 6.1. 2008

O statistice na <http://www.nipos-mk.cz/statistika/default.asp?id=54>, 18. 3. 2009

Roční výkaz o knihovně za rok 2007 na <http://www.nipos-mk.cz/download/vykazy2007/V12kni07.pdf>, 18.3.2009

Systém knihoven na <http://www.knihovny.cz/page.php3?IDM=1&IDMS=3>, 16. 6. 2008

Zákon č.257/2001 Sb. ze dne 29. června 2001, o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozdíly ve vzdělávání mezi skupinou dětí a mládeží a skupinou dospělých.....	17
Tabulka 2: Počet vzdělávacích a kulturních akcí v profesionálních knihovnách za rok 2006.....	35
Tabulka 3: Počet kulturních a vzdělávacích akcí v profesionálních knihovnách v roce 2007.....	36
Tabulka 4: Dokumenty získané z veřejně dostupných zdrojů.....	41
Tabulka 5: Dokumenty získané na základě emailů	45
Tabulka 6: Přehled vzdělávacích forem a metod ve sledovaných knihovnách	49
Tabulka 7: Vzdělávací formy a metody vzdělávacích akcí, které jsou určeny pro děti a mládež	52
Tabulka 8: Oblasti vzdělávacích kurzů realizovaných ve volném čase dětí a jejich popis	53
Tabulka 9: Typy škol a příklady realizace besed a přednášek pro školy	55
Tabulka 10: Témata besed a přednášek pro děti a mládež a příklady jejich realizace s rozdělením na jednorázovou a cyklickou vzdělávací formu	57
Tabulka 11: Typy vzdělávacích akcí realizovaných pro matky s dětmi.....	62
Tabulka 12: Typy vzdělávacích akcí realizovaných pro nezaměstnané.....	63
Tabulka 13: Typy vzdělávacích akcí realizovaných pro pracovníky jiných organizací	64
Tabulka 14: Typy vzdělávacích akcí realizovaných pro seniory	65
Tabulka 15: Přehled jednorázových přednášek a besed pro seniory.....	67
Tabulka 16: Vzdělávací akce bez zaměření na konkrétní skupinu klientů	69
Tabulka 17: Přednášky v knihovnách.....	70
Tabulka 18: Témata besed uspořádaných v knihovnách a příklady jejich realizace	73

Příloha č. 1 – Emaily

Email 1:

From: Petra Pilčíková [mailto:petrapilcikova@email.cz]

Sent: Tuesday, August 05, 2008 8:55 PM

To: 'knihovna@knir.cz'

Subject: Žádost o spolupráci

Dobrý den,

Jsem studentkou magisterského stupně oborů sociologie-andragogika Univerzity Palackého v Olomouci a v současné době připravuji svou diplomovou práci na téma Knihovny ve Zlínském kraji jako instituce celoživotního vzdělávání. V rámci své diplomové práce bych Vás chtěla požádat o spolupráci.

Cílem této práce je zmapovat činnosti knihoven, které přispívají k realizaci celoživotního vzdělávání, na jaké cílové skupiny jsou tyto aktivity jsou zaměřeny. Hlavní použitou metodou bude studium dokumentů, proto bych Vás chtěla požádat o poskytnutí materiálů týkajících se vzdělávacích akcí (kurzy, besedy, přednášky, soutěže, programy pro školy, atd) realizovaných ve Vaší knihovně v období 1.9.2007-31.8.2008 (vzdělávací akce jak pro klienty knihoven, tak pro zaměstnance knihovny). Jedná se např. o následující dokumenty: letáky, kterou zvou na vzdělávací akce, podrobné popisy vzdělávacích akcí, plány vzdělávacích akcí, projekty.

Materiály je možné poslat elektronicky na email: petrapilcikova@email.cz, poštou na adresu Petra Pilčíková, Jasenná 71, 763 13 nebo popř. jinou cestou na základě domluvy na tel. 605 35 01 35.

V případě jakýchkoliv dotazů mě kontaktujte emailem (petrapilcikova@email.cz) či na tel. 605350135

Předem děkuji za spolupráci a přeji hezký den

Bc. Petra Pilčíková

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Obor sociologie-andragogika

5.ročník

Email: petrapilcikova@email.cz

Tel: 605350135

Email 1 byl rozeslán ve stejný den i do dalších vybraných knihoven na následující emailové adresy: knihovna@knir.cz, zslimackova@mekvalmez.cz,

hana.krajcova@ub.cz, [knihovna@muotrokovice](mailto:knihovna@muotrokovice.cz), knihovna@mks.holesov.cz,
info@knihovna-luhacovice.cz , danielavknihkm.cz , reditel@knihovnabbb.cz

Email 2

From: Petra Pilčíková [mailto:petrapilcikova@email.cz]
Sent: Tuesday, February 10, 2009 8:55 PM
To: 'knihovna@mks.holesov.cz'
Subject: Žádost o spolupráci

Dobrý den,
jsem studentkou Univerzity Palackého v Olomouci a momentálně dokončuji svou diplomovou práci na téma Knihovna jako instituce celoživotního vzdělávání ve Zlínském kraji. Do své diplomové práce jsem zařadila 10 knihoven ve Zlínském kraji, kde jsem analyzovala vzdělávací akce uskutečněné v období 1.9.2007 – 31.8. 2008 v knihovnách. Mezi vybranými byla i Vaše knihovna. Bohužel jsem na Vašich stránkách nenašla informace o pořádajících vzdělávacích akcích. Aby nedošlo v mé diplomové práci ke zkreslení, chtěla jsem Vás požádat o zaslání materiálů, kde bych se o Vámi realizovaných vzdělávacích akcích dočetla více. Můžou to být např. letáky, nebo také výroční zpráva. Můžeme mi zaslat informace o vzd. akcích realizovaných pro klienty, ale také pro Vaše zaměstnance (jak v knihovně, nebo kterých akcí se knihovníci zúčastnili mimo knihovnu).

Předem bych chtěla poděkovat za spolupráci a přeji hezký den

Petra Pilčíková

Tento email byl zaslán také na emailovou adresu knihovna@muotrokovice.cz .